

DE *Aa. 12. 10*
ANALOGIA; *66/12*

Sive, ARTE

LATINÆ LINGUÆ,
COMMENTARIOLUS,

In quo omnia, etiam reconditoris Gram-
maticæ, Elementa, ratione novâ tra-
ctantur, & ad brevissimos Canones re-
diguntur.

In usum provectioris adolescentiæ.

Operâ *WILHELMI BAXTERI* Philistoris.

L O N D I N I,

Typis *R. Everingham*, ac Impensis *T. Simmons*
ad Insignia Principis in Cœmeterio *Paulino*.

CIO IO C LXXIX.

7

Barter:
de Analogia

Imprimatur.

Feb. 20.
167 $\frac{1}{2}$.

Guil. Sill.

DE *Aa. 12. 18*
ANALOGIA; *66/12*

Sive, ARTE

LATINÆ LINGUÆ,
COMMENTARIOLUS,

In quo omnia, etiam reconditoris Gram-
maticæ, Elementa, ratione novâ tra-
ctantur, & ad brevissimos Canones re-
diguntur.

In usum provectioris adolescentiæ.

Operâ *WILHELMI BAXTERI* Philistoris.

L O N D I N I,

Typis *R. Everingham*, ac Impensis *T. Simmons*
ad Insignia Principis in Cœmeterio *Paulino*.

CIO IO C LXXIX.

826:98

PRÆFATIO

AD

STUDIOSOS.

QUum universa fere Latinitas, seu loquendi Romanè ratio, secundum doctissimum Romanorum *M. Varronem*, quatuor præcipuè constet; Naturâ scilicet, *Analogiâ*, *Auctoritate* & *Consuetudine*, quumque horum nihil ex toto in hoc opusculo sit prætermissum, fecimus tamen Titulum ex eo quod in his præcipuum est, maximèque ad artem spectans, in hac re *C. Casarem* potissimum imitati, post quem non est cur quempiam pudeat de *Analogiâ* scripsisse. In hoc autem instituto, neque labori proprio pepercimus, (quod à plurimis de trivio animadvertimus factum, qui aliorum scripta à se mutilata, interpolata, vel etiam planè exscripta, pro suis passim venditant,) neque nobilissimos hujus artis auctores penitus inconsultos omisimus;

P R Æ F A T I O.

mus; nedum Priscianum, vel unicum Latina Lingua
Magistrum à doctis omnibus jure merito habitum
Quum autem illa præclara ingenia, delectati copiâ &
varietate rerum, singula uberius & subtilius quam
pro nostratium adolescentium captu tractaverint,
atque omnia etiam magis ad Græcæ Lingua, quam ad
Vernaculæ nostræ proprietatem accommodaverint;
quumq; deprehendissemus à nuperis Epitomatoribus
id parum animadversum, visum est nobis etiam, post
tot hujus artis clarissima lumina, emisso verborum
ambitu, in Manuductionem quandam brevem descen-
dere, quo post mediocrem etiam Græci sermonis per-
ceptionem, adolescentes nostri grandiores ad vete-
rum Grammaticorum Lectionem feliciter transeant.
Sicubi autem allucinati sumus, idem & alii omnes
fecere: siquid innovavimus, non potuimus aliter
scribere de nostro. Orthographiam & Prosodiam
leviter attigimus, atque unam fecimus: In Etymo-
logiâ plurimi sumus; in quâ neminem turbare de-
bet, quòd, inter alia quamplurima nova, prima
vox Imperativi modi constituta sit Thema sive Po-
sitio prima; idque non solum universæ inflexionis
Verborum, verum etiam Participiorum omnium &
Verbalium nominum, quum & Analogia ratio id
maximè

P R Æ F A T I O.

maximè exigat, exstentque apud Diomedem gravissimum Grammaticæ rei scriptorē, non obscura hujus rei indicia. In Syntaxi breves esse decrevimus, quin Sosipatrum Charisium sequuti, omnia quæ ibi tradidimus titulò Idiomatum comprehendimus. Ad calcem præcipuarum Figurarum ad Grammaticam pertinentium breves descriptiunculas subtexuimus: nihil etiam de Poëticis metris, ne in hac parte omnino deficeremus. Si autem in hac puerili Institutione à nobis quid præstitum est, gaudete & fruimini; si nihil (quod absit) nos perdidimus tenuem opellam, vos verò ignoscite & valete.

Monendus es, benigne Lector, esse ad pag. 33. v. 1. gravem mendam, quam nos in colligendis erratis, non vidimus; legendum enim pro *Genitiva*, *Ad ætica*.

DE

DE
ANALOGIA
Latinæ LINGUÆ.

CAP. I.
De Rectâ Lectione.

SECT. I.

De Literis.

Recta lectio est commoda descripto-
rum prolatio : quæ ut rite tradatur,
annotanda sunt ista quinque ; Literæ,
Syllabæ, Tempora, Accentus, & In-
terpuncta Sententiarum.

Sunt autem Literæ signa sonorum & membra
Syllabarum ; ut in, c-a-l-a-m-u-s.

B

Suntq;

De Analogia Latina Linguae.

Suntq; numero XXIII. quarum nomina infe-
quuntur.

A, be, ce, de, e, ef, ge, ha, i, ka, el, em, en, o,
pe, qu, er, es, te, u, ix, y Græca, zeta.

Nota.

1. C in *Caius* & *Cneus* sonatur ut g, antiqui enim scribebant c pro g, apud quos *leciones fo-
cium* pro *legiones* *fugiant*.

2. C & g ante e, i, & y, vocales, & ante æ
& æ Diphthongos, fracto sono proferuntur;
ut in, *cella*, *cista*, *cymba*, *Cesar*, *cælum*: *gens*,
gibber, *gyrus*, *toga*, *tragedia*.

3. T ante i, sequente aliâ vocali, sonatur
ut c; ut in, *malitia*, *satietas*, *petiit*, *ratio*, *viti-
um*; excipiuntur Infinitivi Paragogici, ut *utier*,
vertier, & similia: Item ea in quibus s præce-
dit t, ut *questio* & *restio*.

4. In multis tamen peregrinis Vocabulis
c, g, & t, ubiq; unius soni sunt; ut in, *Scepti-
cus*, *genethliacus*, *politia*: *Cis*, *Gedeon*, *Sapha-
tias*.

Quas veteres in omnibus, etiam Latinis, uno
modo proferebant, apud quos erant *cella* &
Casar, tanquam *kella* & *Kasar*; item *gens* & *ma-
litia*, ut *guttur* & *politia*.

5. H censetur aspirandi nota, non Littera.
Præponitur autem cuilibet vocali; ut in, *ba-
mus*, *herus*, *histrio*, *hostis*, *humor*, *hydrops*.

At

De Analogia Latina Linguae. 3

At postponitur vocalibus in istis, *ah, vah,*
oh & proh.

Postponitur etiam consonantibus *c, p, f, t*; ve-
rum in peregrinis tantum; ut in, *Chirurgus, Phi-*
losophus, rhetor, theologus.

Male igitur nonnulli scribunt *charus & pul-*
cher, pro *carus & pulcer*: Item *thus & author*
pro *eus & autor*; quum sint Latina; est autem
inchoare per Metathesin pro *incohare*, quod ab
antiquo *cobum* h. e. mundus.

Literæ dividuntur in Consonantes & Vo-
cales.

I. Literæ Consonantes sunt quæ cum aliis
tantum sonantur; sive quæ per se non efficiunt
syllabas.

Suntq; numero XVI; quæ sunt,

b, c, d, f, g, k, l, m, n, p, q, r, s, t, x, z.

Consonantes autem dividuntur in Mutas &
Semivocales.

1. Consonantes Mutæ sunt quæ à vocalium
naturâ longius abscedunt.

Suntq; numero IX; quæ sunt

b, c, d, f, g, k, p, q, t.

2. Consonantes semivocales sunt quæ ad vo-
calium naturam propius accedunt.

Suntq; numero VII; quæ sunt

l, m, n, r, s, x, z.

Dividuntur etiam semivocales in Liquidas, Duplices & Exemptam.

1. Semivocales Liquidæ sunt quæ, præcuntibus Mutis, cum illis in unum pene sonum coalescunt.

Suntq; istæ IV; *l, m, n, r*; ut in, *Tlepolemus, Tmolus, Aetna, Tros.*

2. Semivocales duplices sunt quæ ex duabus Consonis componuntur: Suntq; istæ II. *x & z*; quarum altera quidem constat ex *cs, gs* vel *chs*; altera autem ex *ds*; ut in *nex, lex, & Onyx* quæ tanquam *necs, legs, & onychs*: Et in *Ezra*, quod tanquam *Edfra*, pro quo *Esdra*s per Metathesin & Hellenismum: (Antiquè erat *Medentius* pro *Mezentius* mutata *z* in *d*.) Veteres autem ad Augusti tempora scribebant geminatam *ss* pro *z*; apud quos *massa & patrissat* pro *maza & patrizat*.

3. Semivocalis Exempta est *s*, quæ neq; liquida est, neq; duplex, sed potestatis suæ.

II. Literæ Vocales sunt quæ per se sonantur; sive quæ per se syllabas efficiunt.

Suntq; numero VI; quæ sunt,

a, e, i, o, u, y.

Nota.

1. *j & v* positæ inter duas Vocales; vel in vocis

vocis initio, sequente vocali, tam in composita quam in simplici figura, sunt Consonantes: quarum altera quidem tum sonatur ut *g* fractum, altera autem ut molle *f*, sive *Digamma Æolicum F*; ut in

Major, justus, injustus.

Ovum, versus, inversus.

2. In nonnullis tamen *j* consona retinet suum sonum; ut in,

Cajus, Grajus, Pompejus, ajo, mejo.

Apud Veteres erant *J* & *V* ubiq; unius soni: Siquidem proferebant *justus* & *verus* tanquam *yustus* & *Werus*.

III. In peregrinis vocibus *I* semper Vocalis est; ut in, *Iesus, Iason, Iulus.*

IV. *J* consona in medio vocis simplicis valet duplicem: Sunt enim *Major* & *Cajus*, tanquam *Majjor* & *Cajjus*: atq; ita scribebant antiqui.

Sic etiam *I* Vocalis in medio vel fine vocis protensa; ut in, *dIs, dI, petIt, otI*; quæ tanquam *Diis, Dii, Petiit, Otii*.

V. *I* brevis post *V*, sequente *d, m, r, t*, vel *x* auctore Prisciano sonatur ut *y* *Graca*, ut in *video, vim, vir, vitium, vix.*

VI. Antiqui promiscue scribebant *e* vel *i*, ut *sibi* vel *sebe*, *mibi* vel *mebe*, *liber* vel *leber*. Item *i* vel *u*; ut, *carnifex* vel *myrnufex*, *libet* vel *lubet*, *optimus* vel *optumus*: Deniq; *u* vel *o*; ut *navibus* vel *navebos*, *servus* vel *servos*, *culpa* vel *colpa*.

VII. *U* post *g* & *q*, plerumq; etiam post *s*, sequente aliâ vocali, media est inter Consonantem & Vocale; ut in, *lingua*, *loquax*, *suetus*: Excipe præteritum *langui*, *langüisti*, *langüit*, & deinceps.

Accedit & *U* in *hui*, *huic*, & *cui*, quæ fere ejusdem soni est.

VIII. Duæ Vocales uno Tempore prolatae Diphthongi dicuntur.

Suntq; VI istæ.

e, *au*, *ei*, *eu*, *æ*, *yi* Græcæ; ut in, *ades*, *aula*, *eicon*, *eurus*, *hædus*, *hæpya*.

E quibus *e* & *æ* proferuntur ut *e* producta, omisâ præpositivâ vocali; ut in *ades* & *hædus*, quæ quasi *ædes* & *hædus*: Veteres tamen plene dixerunt *ædes* & *hædus*, ut scribuntur: Vetusti etiam solvebant *e* in *ai*; ut in *terrai* *frugiferaï*.

Ei autem fere exolevit, dudum contracta in *e* vel *i*; ut in *Æneas* & *eicon*, quæ pro *Æneias* & *eicon*.

SECT. II.

De Syllabis.

Syllabæ sunt membra vocum; ut in, *ca-la-mus*, *scri-be-re*.

Dividuntur autem ad insequentes Canones.

1. Vocales

I. Vocolae diuiduntur, præterquam in Diphthongis; ut in, *a-er*, *pu-er*, *ru-it*.

II. Consonans inter duas Vocolae posita spectat ad posteriorem; ut in, *do-mus*, *he-rus*, *ca-nis*.

III. Itidem Consonantes plures; ut in, *a-mnis*, *a-strum*, *te-ctum*. Nisi diuisio sit necessaria; ut in, *an-nus*, *ser-vus*, *sul-cus*.

IV. Composita tamen diuiduntur; ut in, *sub-ito*, *in-ers*, *dis-cors*.

Accidunt autem singulis Syllabis Tempus & Accentus, de quibus in sequentibus.

S E C T. III.

De Temporibus.

Tempora (sive quantitates) moræ sunt quibus Vocolae in Syllabis proferuntur.

Suntq; numero III; Breve, Longum, & Mediocre.

I. Tempus Breve (sive simplex) est quo Vocolae in Syllabis corripuntur; ut in, *mél*, *párs*, *græx*.

II. Tempus Longum (sive Duplex) est quo Vocolae in Syllabis producuntur; ut in, *rôs*, *môn*s, *læx*.

III. Tempus Mediocre (sive sesqui-tempus) est quod, quum sit inter Breve & Longum, ha-

betur tamen nunc pro brevi, nunc pro longo, magis tamen pro brevi; ut in, *italus, Britannus, Diana, Phœtra*.

Producuntur autem Syllabæ bifariam.

I. Naturâ; h. e. tanquam geminato Vocalis sono; ut in, *rôs, mōns, & lēx*; quæ tanquam *roos, moons & leex*.

II. Positu; h. e. ubi Vocalis naturâ Brevis præcedit duas Consonantes vel duplicem, etiam si altera consonans (vel etiam utraq;) sit in voce sequente; ut in, *pars, græx, cor meum, ampla spolia*.

At si posterior duarum Consonantium in eadem voce concurrentium sit Liquida, Vocalis præcedens, cum non est naturaliter longa, erit Mediocris; ut in *Phœtra*,

Nota.

Tempus positu longum Poetarum proprium est.

S E C T. IV.

De Accentibus.

Accentus (sive Tenores) sunt quibus vox in proferendis Syllabis attollendo & demittendo variatur.

Suntq; III numero; Acutus, Gravis & Circumflexus.

I. Accen-

I. Accentus Acutus est qui attollit Syllabam; signaturq; acclini virgulâ, ita, '.

Adhibetur autem.

1. In omni monosyllabâ voce non naturaliter longâ; ut in, *mél*, *pârs*, *gréx*.

Nota.

Omnis finalis Acutus in Orationis consequentiâ mutatur in Gravem; ut, *Mél dulce est. pârs in frusta secant. ád. ad fontem. cis. cis amnem.*

2. In penultimâ Syllabâ, cum ea non est naturaliter longa & ultima brevis; ut in, *dómus*, *enárra*, *salúta*.

3. In antepenultimâ tamen cum penultima est brevis; ut in, *póntifex*, *consúlere*, *exscribere*.

Excipiuntur composita à *fac* & *si*, non præmissâ præpositione; ut, *benefácit*, *satisfácit*; *benefit*, *satisfit*; quæ tanquam divisâ, proferruntur: excipitur etiam *muliéris* à Prisciano.

II. Accentus Gravis est qui Syllabam demittit, signaturq; reclini virgulâ, ita, `.

Adhibetur autem in omni Syllabâ, quæ nec Acutum habet, nec Circumflexum; ut in, *domûs*, *ènnarrâ*, *Româ*.

III. Accentus Circumflexus est qui uno eodemq; Tempore & attollit & demittit Syllabam; & proinde signatur gemino Accentu, ita, ^.

Adhibetur autem,

I. In omni Monosyllabâ voce naturaliter longâ; ut in, *rôs*, *môn*s, *lêx*.

II. In

2. In ultimâ accentuatâ naturâ longâ; ut in, *ab hac Musâ, redûe, ergô.*

Adverbia tamen signantur Accentu Acuto; ut, *sané, probé, præclaré*: Quod tamen fortasse magis incuriâ factum quam ratione.

3. In penultimâ Syllabâ, quum ea est naturâ longa & ultima brevis; ut in, *Lûna, Rôma, Românus.*

4. In Syllabis per Syncopen contractis; h. e. ubi Vocalis succedit in extritæ syllabæ locum; ut in, *Arpinâs, samnîs, amâsti*; quæ pro *Arpinâtis, samnîtis, amavisti.*

Nota.

Accentus perraro inscribuntur, nisi ubi variatio aliqua occurrit.

Variantur autem Accentus.

1. Ob necessitatem distinctionis; ut in, *hac ûna, ab hac unâ, unâ* (simul) *ô dôcte, docté*; *ab eo, eó; ergo, ergó* (gratiâ).

2. Propter Interrogationem & Affectum; ut, *scribis quid: quid scribis? cõr molle meum levibus, cõr est violabile telis.*

Ac proinde Interjectiones fere omnes incerti Accentus sunt; dicimus enim, *hêu & hêu: âh & âb: ôb & ôb!*

3. Hujusmodi composita accentum retrahunt: *proinde, subinde, siquando, aliquando, enimvero, hucusque, quousque, interreâloci, nihilominus, dumtaxat, orbisterra, Senatûcõnsultum, jûriscõsultus, præfektûsfabrum, præfektûsurbi.*

IV. En-

4. Enclitica *que, ne, ve, dum, cum, nam* & *sis* accentum in ultimum attrahunt; ut in, *lúmina, lumináque*: *scribit, scribitne, scribitve*: *áge, agédum*: *úbi, ubinam*: *quibus, quibúscum*: *vide, vidéssis*.

Nota.

Ne Interrogativum non est Encliticum: dicimus enim *scribitne*? non *scribitne*?

5. In Apocopatis dictionibus Accentus plerumq; Vocale suam sequitur; ut in, *Virgili, redúc, illúc*; quæ tanquam *Virgílie, redúce, il-lúce*.

6. Per multa peregrina Vocabula duplicem habent Accentum, suum videlicet & Latinum; quippe dicitur *tóreuma* & *toreúma*: *carcinoma* & *carcinôma*: *Aristódemus* & *Aristodêmus*: *Saba-ôth* & *Sábaoth*: *Melchisédec* & *Melchisedec*.

Atq; hæc de accidentibus Syllabæ.

SECT. V.

De Interpunctis Sententiarum.

Sententia (sive Oratio) est vocum complexus intellectum constituens. Estq; triplex; Pronuntiativa, Interrogativa, & Exclamativa.

I. Pronuntiativa Sententia clauditur distinctione ultimâ; h. e. puncto, ita,

Virtus est summum bonum.

II. Interro-

II. Interrogativa, Distinctione Interrogativa; h. e. caudulâ supra punctum; ita,

Quid est summum bonum?

III. Et Exclamativa, Distinctione Exclamativa, h. e. lineolâ supra punctum, ita,

Dii obsecro vestram fidem!

In quætempora incidimus!

Plenioris autem Sententiæ (sive Periodi) sunt partes tres; Colon, Hemicolon & Comma.

1. Colon (sive Membrum) est major pars Sententiæ, clauditurq; Mediâ Distinctione; h. e. puncto supra punctum, ita,

Si cantas, male cantas: si legis, cantas.

2. Hemicolon (sive semi-membrum) est sententiæ pars minor; clauditurq; Distinctione submediâ; h. e. uncino sub puncto; ita,
Aut lux est, aut tenebra; lux autem non est; sunt ergo tenebra.

3. Comma (sive incisum) est sententiæ pars minima; clauditurq; sub-distinctione; h. e. uncino; ita,

Graculus esuriens, in cælum, jusseris, ibit.

Sunt & aliæ multæ Grammaticales notæ, è quibus istæ præcipuæ sunt.

I. Semicircelli duo qui Parentheses includunt: Est autem Parenthesis clausula sententiæ, quæ integro sensu omitti poterit; ut in,

Figitur in viridi (sic fors tulit) ancora, prato.

II. Paragraphi duo, qui res diversas ab invicem sejungunt, ita, ¶ ¶

III. Aste-

III. Asteriscus (sive Stellula) qui ostendit desiderari aliquid in contextu; ita, *.

IV. Obelus (sive veru) qui mendosa vel superflua jugulat; ita, —.

V. Obelus supernè punctatus qui sententiam aut vocem mendæ suspectam reddit, ita, —.

VI. Asteriscus cum Obelo, qui ostendunt aliquid non esse suo loco positum, ita, *—.

VII. Keraunion (sive fulmen) quod ponitur ubi multa damnantur ut mendosa vel subditi-
tia, ita, 1.

VIII. Crisimon (sive Censorium) quod ponitur ex voluntate cujusq; ad aliquid notandum; ita, *.

IX. Ancora superna, quæ rem aliquam insignem notat, ita, Y: pro quâ & LL. Laudabilis locus, vel L. sen. Laudabilis sententia.

X. Ancora inferna, quæ rem aliquam vilissimam notat; ita, 2.

XI. Cryphia (sive Occulta) quæ ponitur ubi difficilis nodus solvi non potuit; ita, ∩.

XII. Coronis (sive extremitas arcûs) quæ apponitur in fine libri; ita, <.

Atq; de Rectâ Lectione hætenus, quæ etiam Orthoëpiam & Orthographiam complectitur: Restat ut de voce agamus, & de octo partibus Orationis sigillatim; cui Disciplinæ, Etymologiæ nomen à plerisq; jam factum est.

C A P. II.

De Voce: Atq; imprimis De Nomine.

S E C T. I.

De Voce in genere.

VOX est animi signum, & pars Orationis. (Siquidem *bluryi* vox non est.) Et dividitur in octo genera; quæ sunt, Nomina, Pronomina, Verba, Participia, Adverbia, Conjunctiones, Præpositiones, & Interjectiones. Quæ omnia sequenti clausulâ continentur.

Equus ille currit calcitrans velociterq; ad (socios): Papa!

De Communibus vocum Accidentibus.

I. Accidunt omnibus Orationis partibus, exceptâ Interjectione, res duæ; Species, quæ Derivationem spectat, & Figura, quæ Compositionem.

1. Est autem species duplex; Primitiva & Derivativa; ut in istis,

Pater, Patrius: tu, tuus: fervet, fervescit: fervens, fervescens: ita, probè: sed, vero: super, supra.

2. Et Figura itidem duplex, simplex, & composita; ut in istis,

Modus, commodus, incommodus: quis, aliquis: amo,

amo, redamo: amans, redamans: probè, improbè, perimprobè: vero, enimvero, verumenimvero: versus, adversus.

Constat autem omnis vox composita, vel

1. Ex duabus integris; ut, *insanus*. Vel
2. Ex duabus corruptis; ut, *municeps*. Vel
3. Ex integrâ & corruptâ; ut, *inimicus*.

Vel

4. Ex corruptâ & integrâ; ut, *impius*.

Nota.

Decomposita ad speciem pertinent; sunt enim à Compositis Derivata; ut, *impius, impietas; commodus, commoditas*.

II. Accidunt Nomini, Pronomini, Verbo & Participio, Persona, Numerus & Declinatio; ut,

Equus ille currit calcitrans.

Equi illi currunt calcitrantes.

III. Accidunt Nomini, Pronomini & Participio, Casus, Genus, & Comparatio; ut,

Equus ille venditus est.

Equa illa vendita est.

Ipsissimus hic Equus tum pulcerrimus tum praestantissimus est. Comparatio etiam in Adverbio est; ut, *Velociter, Velocius, Velocissime.*

IV. Accidunt Verbo & Participio, Genus, Tempus & Conjugatio; ut, *amat, amatur: amans, amatus.*

V. Hypocorisma (sive species Diminutiva) accidit Nomini, Verbo, Participio & Adverbio;

bio ; ut, *aquila garrulat undulans venustulè.*
Servulus ambulat, sorbillans clanculum.

S E C T. II.

De Nomine in Genere.

Nomen est quo quidvis Nominatur : Estq;
 vel Commune, quod & Vocabulum &
 Appellatio dicitur ; ut, *vir, urbs, amnis.*

Vel Proprium ; ut, *Cesar, Roma, Tiberis.*

Est etiam Nomen, vel substantivum quod
 implet significationem sui, & supponitur Ad-
 jectivo ; ut, *vir, fœmina, regnum.*

Vel Adjectivum, quod non implet signifi-
 cationem sui, & apponitur substantivo, ut,
magnus, honestus, nobilis.

Nota.

1. Adjectiva consentiunt cum substantivis
 sibi suppositis, Numero, Casu & Genere ; ut,
Vir magnus : honesta fœmina : nobile regnum.

2. Item substantiva cum substantivis haud
 rarè ; ut, *Exercitus Victor : legio Victrix : hospi-
 ta tellus : vir frater : sic nemo homo vetustè.*

3. Adjectiva suppressis substantivis, pro
 substantivis usurpantur ; ut in,

Pauper ubiq; jacet : nova nupta. Potio frigida.
Pro patria mortuus est, h. e. pro patria civitate.
Negotium autem (quod vetustis familiare pro
res)

res) perpetuò fere supprimitur; ut in,
Vir bonus est commune bonum, Fama est malum:
Triste lupus stabulis.

4. Aliquando tamen etiam idonei auctores impingunt in solæcismum. Siquidem legimus apud Ciceronem *iter Arpinas*, & apud T. Livium *bellum Privernas*: Sed hoc levius. Plautus dixit *bellum Punicum posterior*, & in Oratione quâdam C. Gracchus, *credo inimicos meos hoc dicturum*; & Apuleius *mi sidus*. Divus etiam Hieronymus *mi Paula*. Quid quod magis & potius frequentissimè occurrunt in neutrali genere pro mage & pote?

5. Sunt quædam Nomina, quæ vel Substantiva vel Adjectiva videri possint; ut, *hospes, victrix, vigil, adilis, senex*.

6. Nominibus accidunt ista novem; Personæ, Numeri, Casus, Declinationes, Genera, Comparationes, Species, Figuræ, & Hypocorismata sive species Diminutiva.

De quibus ordine agendum.

S E C T. III.

De Nominum Personis & Numeris.

I. **N**ominum Personæ sunt eorum habitudines sive Officia in Oratione.
Suntq; tres; Prima, Secunda, & Tertia.

C

1. Per-

1. Persona prima est quæ de seipsa Sermone habet; ut, *Cajus condemnor*.

2. Persona secunda est apud quam sermo habetur; ut, *Condemnaris Cai*.

3. Persona tertia est de quâ sermo habetur; ut, *Cajus Condemnatur*.

II. Nominum numeri sunt quibus rerum unitates & multitudines designantur.

Suntq; proinde bini; singularis, ut, *homo, lapis*; & pluralis, ut *homines, lapides*.

Nota.

1. Quædam singulari carent; ut, *nugæ, nuptia, tenebra, Theba, Athenæ, Arma, mania, divitiæ*; Lampridius tamen posuit *tenebra* in singulari numero.

2. Pluralis in quibusdam nunquam respondet singulari; ut,

Carbasus, Carbasa: *Cælum, Cæli*, ab antiquo *Cælus*: Ennius dixit *Cælus profundus*. *Epulum, Epula*, ab antiquo *Epula*. *Nundinum, Nundina*. *Delicium, delicia*, ab antiquo *delicia*. *Cepe, cepa*, ab antiquo *cepa*. *Supellex, supellectilia*. *Pergamus, pergama*. *Dindymus, dindyma*. *Melampus, Melana*. *Massicus, Massica*. *Taygetus, Taygeta*. *Tartarus, Tartara*. *Ismarus, Ismara*. *Argos, Argi*. Quæ tamen magis, ut *Thebæ & Athenæ*, singulari carent uti præcedentia plurali: erant autem antiquè *Pergamum, Dindymum*, & similia.

In quibusdam non semper, ut,

Balneum, balnea, & balnea. *Frænum, fræna, &*

& *frani*. *Filum*, *sila*, & *filia*. *Porrum*, *porra*, & *porri*. *Sibilus*, *sibili*, & *sibila*. *Jocus*, *joci*, & *joca*. *Locus*, *loci*, & *loca*; ab antiquo *locum*, quod apud Macrobiū & Varronem. *Avernus*, *Averni* & *Averna*.

SECT. IV.

De Nominum Casibus.

Nominum Casus sunt eorum, pro vario dispositu, variæ terminationes.

Suntq; VI in utroq; Numero.

Nominativus, Genitivus, Dativus, Accusativus, Vocativus, & Ablativus.

I. Casus Nominativus est quo quodq; primo nominatur; ut, *Homo*, *Equus*, *Canis*.

In Oratione autem supponitur Verbo; ut, *homo sentit*, *equus currit*, *canis latrat*.

II. Casus Genitivus (qui & Possessivus) est qui supplet vicem Præpositionis *De* vel *Ex*; ut, *poculum auri*, h. e. *De* vel *ex* auro. Siquidem Vetusti Genitivum & Ablativum promiscuos habebant; dixit enim Plautus *cupidus vino*, pro *vini*: *Ex* quo adhuc, *accuso te furti*, & *de furto*: *absolvo te cædis*, & *de cæde*: *desine querelarum* & *à querelis*: Et similia multa. Sanctius autem ante quosdam Genitivos subaudit Præpositionem Græcam.

Vult enim *desine querelarum* esse tanquam *en querelarum*, sed minus rectè: neq; opus est. *e-* ipsi in præcedentibus Exemplis, quum ipsæ terminationes vim habeant Præpositionum.

III. Casus Dativus (vel Acquisitivus) est qui supplet vicem Præpositionis *Ad*; ut, *is clamor celo*, quod tamen magis *ad cælum*: Est enim motus Accusativi proprium; ut, *mitto ad te literas*: *eo ad urbem*: Et acquisitio Dativi; ut, *Do tibi literas*: *Præfectus Urbi*.

IV. Casus Accusativus (sive Passivus) est qui sustinet actionem Vocabulorum Activorum; qualia sunt Verba, Participia, Verbalia, Participialia & Accusativæ Præpositiones. Ut, *cole Deos*: *colens Deos*: *præscius futura*: *meditabundus bella*: *Eo spectatum ludos*. *Quid tibi hanc curatio est rem?* *Ad colendum Deos*. *Ad muros. in annum*.

V. Casus Vocativus (qui & Salutatorius) est quo alloquimur aliquid; ut, *ô terra*: *ô Syre. here salve*.

In Oratione autem supponitur Verbo ut Nominativus; ut, *audi terra*: *accede Syre*.

VI: Casus Ablativus est qui subjungitur quibusdam Præpositionibus, expressis vel suppressis; ut, *ab hac urbe*: *in hac domo*: *gladio percussus*: h. e. à gladio. Et proinde supplet vicem Præpositionum suppressarum; sicuti etiam Accusativus: ut in *eo Londinum*, *ambulat Maria*: & similibus.

Nota.

Nota.

1. Nominativus singularis dicitur Rectus, reliqui Casus obliqui: Siquidem ab eo omnes declinantur, uti obliquæ lineæ omnes ab unâ rectâ.

2. Quædam in *er* finita amittunt *e* in obliquis; ut, *Magister, Magistri, Magistro: Pater, Patris, Patri.*

Accedunt & Adjectiva in *er*, quæ etiam amittunt *e* in Fœminino & Neutro frequenter: ut, *pulcer, pulcra, pulcrum: acer, acris, acre.*

3. Nominativi & Vocativi cujusq; Declinationis sunt indiscriminati: Vocativus tamen singularis finitorum in *us* quæ sunt secundæ Declinationis terminatur in *e*; ut, *herus, ô here.* Præter *Deus* quod Vocativum habet *ô Deus.*

Propria autem Virorum in *ius* apocopantur in Vocativo: ut, *Laërtius, ô Laerti:* (dixit tamen antiquus Poëta Livius *Laërtie noster.*)

Accedunt & Communia *filius* & *genius*, quæ Vocativum habent *ô fili,* & *ô geni:* Idem Livius dixit; *Pater noster Saturni filie:* in alloquio quodam ad Jovem.

4. Nominativi & Accusativi neutrales sunt indiscriminati: In plurali etiam in *a* desinunt.

5. Nominativi & Accusativi plurales Tertiæ, Quartæ, & Quintæ Declinationis sunt in singulis indiscriminati.

6. Genitivi & Dativi Singulares & Nominativi plurales Primæ Declinationis sunt indiscriminati;

scriminati: uti etiam Genitivi Singulares & Nominativi Plurales Secundæ.

7. Dativi & Ablativi Plurales cujusq; Declinationis sunt indiscriminati: Uti etiam Dativi & Ablativi Singulares Secundæ.

8. Quædam Nomina carent casibus; qualia sunt, *cete, mane, sesqui, fas, nefas, instar, tot, quot, nequam, pondo omnesq;* numeri Cardinales a IV ad C inclusive: quibus accedit & Adjectivum *mille*, & Substantivum etiam in Singulari, (Macrobius tamen flectit *mille, millis*, plenè:) Item *ambo* & *duo* apud veteres: dixit enim Virgilius *ambo iussit*: & Terentius, *illos duo*.

Multa etiam Barbarorum Vocabula; ut *Adam, Noë, Zenith, Nadir, gummi, git*, & Literarum nomina.

SECT. V.

De Nominum Declinationibus: Atq; imprimis de Declinatione Prima.

Nominum Declinationes (sive Ordines) sunt eorum inflexiones per Casus.

Suntq; pro generibus Casuum, quinque.

Ordo I. Declinatio prima est quæ variatur per sequentes Casus.

Sing. N. V. a. G. D. e. Acc. am. Abl. â.

Plur. N. V. a. G. arum. D. A. is. Acc. as.

Exemplum.

Exemplum.

Sing.

Plur.

Nomin. hæc Musa.

Nomin. hæ musæ.

Genit. hujus musæ.

Genit. harum musarum.

Dativ. huic musæ.

Dativ. his musis.

Accus. hanc musam.

Accus. has musas.

Vocat. ô musa.

Vocat. ô musæ.

Abl. ab hac musâ.

Abl. ab his musis.

Nota.

1. Arum terminatio Genitivi Pluralis aliquando contrahitur in *um*: ut, *amphora*, *harum amphorarum* & *amphorum*.

2. Dativi & Ablativi plurales terminantur aliquando in *abus*, quo discernantur à sibi cognatis in secundâ: ut, *dea*, *filia*, *equa*, *mula*, *anima*, *liberta*: *his* & *ab his deabus*, *filibus*, *equabus*, *mulabus*, *animabus* & *libertabus*. Dixit antiquus scriptor Gellius etiam *puellabus pudicibus*, & *paucabus raptabus*, & similia alia ad discriminationem sexûs. Huc spectant etiam *ambabus* & *duabus*.

3. Nominativus Singularis Græcorum definit in *a*, *as*, *es*, & *e*: ut in, *euphonia*, *boreas*, *cometes*, *Grammaticæ*.

4. Genitivus Singularis Græcorum in *ia*, definit aliquando in *as*: ut, *hujus euphoniae*.

Sic & Latinum *familia* plerumq; post *pater*, *mater*, *filius* & *filia*: ut, *paterfamilias*, *materfamilias*,

24 *De Analogia Latina Lingua.*

familias: Et Multa etiam alia more vetusto: dixit enim Ennius *dux vias*: Virgilius etiam, *nec auras nec sonitus memor*. Et Salustius, *castella custodias thesaurorum*. Genitivus autem finitorum in *e* terminatur in *es*; ut, *hujus Grammatices*.

5. Dativus Singularis finitorum in *e* similis est Nominativo: ut, *huic Grammaticæ*.

6. Accusativus Singularis finitorum in *a* & *as* terminatur in *an*, in *es* autem & *e* in *en*: ut, *hanc euphonian*, *hunc borean*, *hunc cometen*, *hanc Grammaticen*.

7. Vocativus singularis finitorum in *as* & *es* desinit in *a* & *e*, amissâ *s*, ut *ô borea*, *ô comete*.

8. Ablativus singularis finitorum in *es* & *e*, in *e* desinit: ut, *ab hoc comete*, *ab hac Grammaticæ*. Cetera respondent Latinis.

S E C T. VI.

De Declinatione Secundâ.

Ord. **D** Eclinatio Secunda est quæ variatur
II. per sequentes Casus.

Sing. N. *V. us, r, um*. Gen. *i*. D. *A. o*. Acc. *um*.

Plur. N. *V. e, i*. Gen. *orum*. D. *A. is*, Acc. *os*.

Exemplum.

Exemplum.

Sing.

Nom. hic magister.
 Gen. hujus magistri.
 Dat. huic magistro.
 Acc. hunc magistrum.
 Voc. ô magister.
 Abl. ab hoc magistro.

Plur.

Nom. hi magistri.
 Gen. horum magistrorum.
 Dat. his magistris.
 Acc. hos magistrōs.
 Voc. ô magistri.
 Abl. ab his magistris.

Aliud.

Sing.

Nom. hoc regnum.
 Gen. hujus regni.
 Dat. huic regno.
 Acc. hoc regnum.
 Voc. ô regnum.
 A. ab hoc regno.

Plur.

Nom. hæc regna.
 Gen. horum regnorum.
 Dat. his regnis.
 Acc. hæc regna.
 Voc. ô regna.
 Abl. ab his regnis.

Nota.

1. R terminatio recti est Casus improprius; transit enim in obliquos: ut, *magister, magistri, magistro: vir, viri, viro.*

2. Nonnullis in r finitis us adjicitur interdum: est enim *pomifer & pomiferus: belizer & belligerus: prosper & prosperus: conger & congrus: Teucer & Teucrus: Evander & Evandrus: Dixit Plautus etiam puerus: ex quo constat apocopata esse in r finita omnia.*

3. *Orum*

3. *Orum* terminatio Genitivi pluralis aliquando contrahitur in *um*: ut, *nummus, horum nummorum & nummum: talentum, horum talentorum & talentum*.

IV. Dativus & Ablativus pluralis definebant vetustè etiam in *ibus*: dixit enim Ennius *pannibus* pro *pannis*. Huc spectant etiam *ambobus & duobus*: atq; in Pronominibus, *ibus & hibus*.

5. Pleraque Adjectiva sunt primæ & secundæ Declinationis, Fœminina quidem primæ, Masculina autem & Neutra secundæ: ut,

Bonus, bona, bonum.

Pulcer, pulcra, pulcrum.

Quorum formam imitantur & Substantiva in Masculino & Fœminino: ut, *herus, hera: magister, magistra: aper, apra: coluber, colubra*.

6. Ista Adjectiva mittunt Genitivum singularem in *ius* & Dativum in *i*, per omnia genera: *unus, ullus, nullus, totus, solus, alter, alius, uter, neuter, uterque, alteruter*: E quibus *alius* (pro quo *alis* vetustè) in Neutro Genere *d* habet loco *m*: ut, *alius, alia, aliud*. Gen. *alii*. Dat. *alii*. Aliter tamen veteres: nam Cicero dixit *una rei*, & *tota rei*: & Terentius *nulli consilii*, & *altera narrat*, & *mihî sola*: est autem *neuter, neutri*, satis frequens.

7. Pluralia Adjectiva *ambo & duo* in Nominativo & Vocativo Masculino & Neutro, & in Accusa-

Accusativo Neutro etiam hodie invariabilia sunt. In Dativo autem & Ablativo habent *obus, abus, obus* pro *is*.

Exemplum.

Nom. Ambo, amba, ambo.

Gen. Amborum, ambarum, amborum.

Dat. Ambobus, ambabus, ambobus.

Acc. Ambos, ambas, ambo.

Voc. Ambo, amba, ambo.

Abl. Ambobus, ambabus, ambobus.

Sic etiam *duo* : occurrit tamen *dua* apud Ciceronem.

8. Sunt quædam Nomina vel secundæ vel quartæ Declinationis indifferenter : qualia sunt,

Laurus, lauri, & laurus.

Quercus, querci & quercus.

Pinus, pini & pinus.

Penus, peni & penus.

Specus, speci & specus.

Domus, domi & domus.

Rariùs tamèn occurrunt in singulari *dome* & *domu*, & in plurali *domi* & *domis*.

Sunt etiam alia quamplurima incertæ inflexionis ; est enim *crater* & *cratera* : *panther* & *panthera* : *cassis* & *cassida* : *delphin* & *delphi-*

uu : *Elephas* & *elephantus* : *Titan* & *Titanus* :
Arabs & *Arabus* : *juger* & *jugerum* : *plebs--is*,
 & *plebes--ei* : Veteres enim commiscebant vo-
 cum desinentias; apud quos erant *tumultus--tu-*
multus & *tumulti* : *ornatus*, *ornatus* & *ornati* : *Se-*
natus, *senatus* & *senati* : *torques* vel *torquis*, *vi-*
pres vel *vepris*, *puppis* vel *puppis*, & hujusmodi.
 Vetusti etiam dicebant *penus*, *penum* & *penu* :
pecus, *pecum* & *pecu* : *os*, *ossum* & *ossum* : *gelus*,
gelum & *gelu* : *nasus* & *nasum* : *rete* & *retis* :
lac & *lacte* : *vas* & *vasum*; atq; sexcenta si-
 milia.

9. Nominativus singularis Græcorum desi-
 nit in *os* & *in* & Accusativus in *en*; ut, *hac sa-*
mos, *hoc balsamon* : *hanc samon*.

10. Attica in *os* mittunt Genitivum singula-
 rem in *o*, & Accusativum in *en* : ut, *hac cōs*,
hujus co, *hanc cōn* : *hic Androgeos*, *hujus Andro-*
geo, *hunc Androgeon*.

SECT. VII.

De Declinatione Tertiâ.

Ordo. **D** Declinatio Tertia est quæ variatur
 III. per sequentes Casus.

Sing. N. V. *a, c, d, e, i, l, n, o, r, s, t, x, y*.

Gen. *is*. D. *i*. Acc. *em*. Abl. *e*.

Plur. N. V. Ac. *es*. G. *um*. D. A. *ibus*.

Exemplum

Exemplum.

Sing.

Plur.

Nom. hic lapis.

Nom. hi lapides.

Gen. hujus lapidis.

Gen. horum lapidum.

Dat. huic lapidi.

Dat. his lapidibus.

Acc. hunc lapidem.

Acc. hos lapides.

Voc. ô lapis.

Voc. o lapides.

Abl. ab hoc lapide.

Abl. ab his lapidibus.

Aliud.

Sing.

Plur.

Nom. hoc corpus.

Nom. hæc corpora.

Gen. hujus corporis.

Gen. horum corporum.

Dat. huic corpori.

Dat. his corporibus.

Acc. hoc corpus.

Acc. hæc corpora.

Voc. ô corpus.

Voc. ô corpora.

Abl. ab hoc corpore.

Abl. ab his corporibus.

Nota.

1. XIII terminationes recti omnes, præter *e*, *s*, & *x*, sunt Casus improprii, transeunt enim in obliquos, ut, *toreuma*, *toreumatis*, *toreumati*: *lac*, *lactis*, *lacti*: *Bogud*, *Bogudis*, *Bogudi*: *aeromeli*, *aeromelitis*, *aeromeliti*: *sal*, *salis*, *sali*: *ren*, *renis*, *reni*: *leo*, *leonis*, *leoni*: *carcer*, *carceris*, *carceri*: (*excipitur hepar*, *hepatis*, *hepati*,) *caput*, *capitis*, *capiti*: *moly*, *molyis*, *molyi*.

Transit etiam altera consona quæ in *x* est. Ut,
nex,

nex, necis, neci: lex, legis, legi: & s in vas; ut, vas, vasis: Gryps autem & Cynips aspirant p in obliquis, ut, Gryphis, Cyniphis.

2. Consonæ *d, r, t, n, nt*, crebrò præmittuntur terminationibus Casuum obliquorum, in meliorem sonum; ut in, *cor, cordis, cordi: glis, gliris, gliri: mens, mentis, menti: leo, leonis, leoni: adamas, adamantis, adamanti.* In *bos & nix* præmittitur *v*; ut, *bos, bovis, bovi: nix, nivis, nivi*; quod pro antiquo *ninguis, ninguis, ningui*: Interponitur autem *v* ex imitatione Æolū apud quos *ῥοι* & *ῥις* pro *ῥοι* & *ῥις*. Ista autem ingeminant ultimam recti in obliquis; *mel, fel, far, as, bes, & os*; ut *mel, mellis, melli: fel, fellis, felli: far, farris, farri: as, assis, assi: bes, bessis, bessi: os, ossis, ossi.*

3. *E & o* ultimæ rectorum nominum in incremento correptorum crebrò permutantur in *i* in obliquis; ut, *miles, militis, militi: pecten, pectinis, pectini: cardo, cardinis, cardini: homo, hominis, homini.* Dixit tamen Ennius, *Vulturis in sylvis miserum mandebat hominem, Heu quam crudeli condebat membra sepulcro!* At *caro, carnis, carni, & senex, senis, seni*, per Synopen ponuntur pro, *caro, carinis, carini, & senex, senicis, senici.* Item *auceps, aucupis, aucupi*, per Antithesin Vocalis; ut, *recuperat, pro recuperat, & optumus pro optimus.*

Sunt autem *præceps, præcipitis, præcipiti: anceps, ancipitis, ancipiti: biceps, bicipitis, bieipi-*

ti : *triceps*, *tricipitis*, *tricipiti*, & reliqua deinceps; ab antiquis *præcipes*, *ancipes*, *bicipes*, *tricipes* : Erant etiam vetustè *præceps* *præcipis*, & *anceps* *ancipis*, ad regulam.

E contrario etiam *i* in *e* mutatur in nonnullis; ut, *vomis*, *vomeris*, *vomeri*; *cucumis*, *cucumeris*, *cucumeri* : *pulvis*, *pulveris*, *pulveri* : *cinis*, *cineris*, *cineri* : *genesis*, *geneseos* : *metamorphosis*, *metamorphoseos*, & similia Græca in Genitivis utriusque numeri.

U etiam aliquando mutatur in *e* vel *o*; ut, *funus*, *funeris*, *funeri* : *foenus*, *foenoris*, *foenori*.

At *Caput*, *capitis*, *capiti*, sic *sinciput* & *occiput*.

4. *E* & *i* ultimæ rectorum eliduntur in obliquis, ubi nulla consona præmittitur obliquorum terminationibus; ut, in,

<i>vates</i> , <i>vatis</i> , <i>vati</i>	} quæ	{	<i>vates</i> , <i>vateis</i> , <i>vatei</i> .
<i>panis</i> , <i>panis</i> , <i>pani</i>			<i>panis</i> , <i>paniis</i> , <i>pani</i> .
		pro	

liquidem duobus modis cavetur ne duæ vocales concurrant; interpositione scilicet consonantis, & elisione alterius vocalis.

5. Posterior tamen vocalis eliditur in Accusativis & Ablativis singularibus istorum.

Vis, *sitis* & *ravis* *pelvisque*, *securis*, *amussis*, *buris* & *tussis*; ut, *hanc vim*, ab *hac vi* : *hanc sitim*, ab *hâc siti*, quæ pro *vem*, *ve*, & *sirem site*.

Acci-

Accedunt *decussis, viceffis, triceffis*, & reliqua usque ad *centussis*.

Et plurima Græca; ut, *Magudaris, Charybdis, Neapolis, Persopolis, Tigris*.

Quædam etiam Latina Nomina Fluviorum, ut, *Tibris, Araris, Albis*.

Atque ista nonnunquam,

Torquis & turris, febris, sementis, aqualis, restis & puppis, navis clavisque, bipennis.

Atque alia plurima apud vetustos, apud quos erant, *crates, hanc cratim*, ab *hâc crati*: *clavis, hanc clavim*, ab *hâc clavi*: & similia multa; ut, *canabim-canabi, pulvim-pulvi, cutim-cuti, cucumim-cucumi, ignim-igni, anguim-anguis, annim-anni*.

6. Adjectiva Terminata in *is* desinunt in Masculino & Fœminino in *is* & in Neutro in *e*; ut, *hic & hac tristis & hoc triste*.

Reliqua vero sub unicâ terminatione comprehendunt omnia genera; ut, *hic, hac & hoc felix, clemens*.

Nota.

1. Sunt quædam quæ per Apocopen amittunt terminationes *is* & *e*; ut, *hic & hac pugil', vigil', strigil', hoc calcar', laquear', animal', autumnal'*; dixit enim Varro, *aquinoctium, autumnal'*. Erant etiam vetuste *hoc volup'* pro *volupe*, & *hoc facul'* pro *facile*, ex quibus *voluptas & facultas*.

2. Sunt

2. Sunt etiam Genitiva quædam quæ per Syn-
copen amittunt mediam syllabam *is*: ut in,

*Hic & hæc Arpinās & hoc Arpinatē: Hic &
hæc Samnis & hoc Samnite: Hic & hæc Tiburs
& hoc Tiburte: Hic & hæc Laurens & hoc Lau-
rente.* Exstabant enim apud Vetusos, *Arpina-
tis, Samnitis, Tiburtis, & Laurentis.*

Siquidem erat Nominativus vetustus per
omnia fere tum Substantiva tum Adjectiva,
Genitivo similis; dixit enim antiquus auctor
Cæcilius, *Itane immemoris est?* Et Ennius, *Vul-
turus in sylvis miserum mandebat hominem;* atq;
aliās, *Terra corpus est, at mentis ignis est.*

3. Ista terminantur in Masculino in *er* (ali-
quando etiam in *is*) in Fœminino in *is*, & in
Neutro in *e*, *campester, volucer, celebr, celeratq;
saluber;* atq; *pedester, acer, alacer, sylvester,
equester, medicer, paluster atq; sequester:* ut hic
*campester vel campestris, hæc campestris, hoc cam-
pestre;* antiquè hic & hæc *campester vel campe-
stris, & hoc campestre.* Huc spectant *September,
October, November, atq; December;* quæ non
magis Substantiva sunt quam *Quintilis & Sex-
tilis:* Est etiam *sequester-a-um:* sicut *pauper,
paupera,* apud Plautum.

7. Adjectiva quorum recti neutrales termi-
nantur in *e*, mittunt Ablativum singularem
in *i* per omnia genera; ut, *hic & hæc tristis &
hoc triste; ab hoc, ab hac & ab hoc tristi.*

Vetustè tamen Ablativus desinebat in *e*, ma-
xime

ximè autem supposito homine; ut, *ab hoc homine triste*, *ab hoc nobile rege*: ex quo *ab hoc adile* adhuc manet.

His accedunt & Apocopata pro Substantivis usurpata; ut, *hic & hac vigil*, *ab hoc & ab hac vigili*: *hoc animal*, *ab hoc animali*: *hoc laquear*, *ab hoc laqueari*: *hoc calcar*, *ab hoc calcari*.

Atq; etiam Substantiva finita in *e*; ut, *hoc mare*, *ab hoc mari*: Ovidius tamen dixit *ab hoc mare*: & Varro, à *mare operta oppida*.

Excipiuntur quædam in *e*; ut, *rete*, *ancile*, *præsepe*, *gausape*, *cere*, *Præneste*, *Reate*, *Soraete*, quæ Ablativum habent Nominativo similem.

8. Adjectiva autem quorum recti Neutrales in *e* non desinunt, mittunt Ablativum singularem indifferenter in *e* vel in *i*; ut, *hic*, *hac & hoc felix*; *ab hoc*, *ab hac & ab hoc felice* vel *felici*: *hic*, *hac & hoc clemens*; *ab hoc*, *ab hac & ab hoc clemente* vel *clementi*.

Ista tamen rarius leguntur in *i*; *Dives*, *hospes*, *sospes*, *pauper*, *degener*, *uber*, posuit Plinius tamen *diviti*, Curtius *uberi*, & Lucanus *degeneri*.

9. Nominativi Plurales Neutri terminantur in *ia*, Ablativo singulari desinente in *i* vel in *e* & *i*: ut, *ab hoc tristi*; *hac tristia*: *ab hoc laqueari*; *hac laquearia*: *ab hoc felice* vel *felici*; *hac felicia*.

Excipitur tamen Comparativus gradus; ut, *ab hoc majore* vel *majori*, *hac majora*: Sic etiam
vetus;

vetus; ut, *ab hoc vetere vel veteri, hac vetera.*

Sunt tamen apud veteres *pluria & complura*, pro *plura & complura.*

10. Genitivi plurales terminantur in *ium.*

1. Ablativo singulari desinente in *e*, vel indifferenter in *e* vel *i*; ut, *ab hoc tristi, horum tristium: ab hoc laqueari, horum laquearium: ab hoc felice vel felici, horum felicium.*

Excipitur tamen Comparativus gradus: ut, *ab hoc majore vel majori, horum majorum*: Sic etiam *vetus, celer, memor, supplex, complex, vigil, strigil, mugil, pugil, inops*; ut, *ab hoc vetere vel veteri, horum veterum, &c.*

At *plus* semper habet *plurium.*

2. Recto desinente in duas Consonas; ut, *pars, horum partium: mons, harum montium*: Cæsar tamen in libro de Analogiâ posuit *harum partum.*

Excipiuntur tamen, *ops, hyems, cliens, parens, infans, adolescens, serpens, sapiens, sphinx, lynx, gryps, cælebs*; & finita in *ceps*, ut *municip, particeps*: *parentium* tamen apud Ciceronem est.

3. Cum Nominativi & Genitivi sunt syllabis æquales; ut, *vestis, hujus vestis, harum vestium.*

Excipiuntur tamen, *vates, canis, apis, panis, juvenis*. Cæsar tamen in secundo de Analogiâ *panium* posuit.

4. Item in istis: *cor, mus, vas--adis, as, mas: sal, glis, lis, fornax, manes palusque Quirisque, bes, os, nox, nix, faux, dos, cos, lar.*

Atq; alia plurima apud nonnullos scriptores; ut, *radix, harum radicum: cervix, harum cervicium: civitas, harum civitatum: apis, harum apium.*

11. *Ium* aliquando contrahitur in *um*; ut in, *Ultima caelestium terras Astraea reliquit.* Sic & *ium* quartæ; ut, *qua græcia currum armorumque fuit.*

12. *Ales* & *cales* in Genitivo plurali plurumq; aliumq; per Epenthesein: ut, *horum alituum, calituum: Bos* vero contra amittit *u* per Syncopen: ut, *horum bouum*; quod etiam in Dativo & Ablativo habet *bobus* vel *bubus* contracte pro *bovibus*.

13. Sunt quædam Nomina (præsertim autem Festorum & Græca in *a*) quæ Genitivum, Dativum & Ablativum pluralem quandoq; accipiunt ex secundâ; ut, *vectigal, horum vectigalium & vectigaliorum: his & ab his vectigalibus & vectigaliis: sponsalia, horum sponsalium & sponsaliorum, his & ab his sponsalibus & sponsaliis: Saturnalia, horum saturnalium & saturnaliorum, his & ab his saturnalibus & saturnaliis: toreuma, horum toreumatum & toreumatorum, his & ab his toreumatibus & toreumatis.*

Dixit Fabianus, auctor antiquus, *herescunt infusis salis, pro salibus.*

At *vas* semper habet *vasorum* & *vasis*, pro *vasum* & *vasibus*, à vetusto singulari *vasum*. 14. Ac-

14. Accusativus pluralis apud nonnullos auctores pro *es* habet *eis* & contracte *is*, præsertim in his quorum vel Genitivus Pluralis desinit in *ium*, vel Ablativus singularis in *i*: ut, *omnis homines decet*, apud Sallustium: *celeris defer mea dicta per auras*, apud Virgilium.

15. *Iter* variatur ab *itiner*, *jecurque* interdum à *jecinur* vel *jocinur*; ut, *iter*, *itineris*, *itineri* (vetustè *iteris*, *iteri*:) *jecur*, *jecoris*, *jecinoris* & *jocineris*.

Item *supellex* à *supellectilis*; ut, *supellex*, *supellectilis*, *supellectili*: dixit enim Cato censorius, *Quasi supellectilis solet*: Sic *Jupiter*, *Jovis*, *Jovi*; ab antiquo *Jovis*.

Vis deniq; in plurali assumit *r*; ut, *vires*, *virium*, *viribus*: dixit tamen Sallustius, *ad omnes vis controversiarum*.

16. Genitivus singularis Græcorum terminatur in *os* Dativus in *i* correptum & Accusativus in *a* vel *n*; ut, *Elis*, *hujus Elidos*, *huic Elidi*, *hanc Elida* vel *Elin*.

17. Vocativus singularis Græcorum plerumque amittit ultimam *s*; ut, *Achilles*, ô *Achille*: *Thetis*, ô *Theti*: *Tethys*, ô *Tethy*: *Oedipus*, ô *Oedipu*: *Pentheus*, ô *Pentheu*.

18. Nominativus pluralis Græcorum desinit in *es* correptum & Accusativus in *as*; ut, *Hector*, hi *Hectores*; hos *Hectoras*.

Genitivus autem in *on*; ut, *Metamorphosis*, *harum Metamorphoseon*: *Genesis*, *harum Geneleon*.

Cetera respondent Latinis: nisi quod Dativus & Ablativus pluralis aliquando terminetur in *sin*; ut, *his* & *ab his Dryasin* pro *Dryadibus*.

S E C T. VIII.

De Declinatione Quarta.

Ordo **D**Eclinationo quarta est quæ variatur
IV. per sequentes Casus.

Sing. N. V. *us, u.* G. *ús* D. *ui.* Acc. *um.* Ab. *u.*

Plur. N. V. Acc. *us.* G. *uum.* D. A. *ibus.*

Exemplum.

Sing.
Nom. *hæc manus.*
Gen. *hujus manus.*
Dat. *huic manui.*
Acc. *hanc manum.*
Voc. *ô manus.*
Abl. *ab hac manu.*

Plur.
Nom. *hæc manus.*
Gen. *harum manuum.*
Dat. *his manibus.*
Acc. *has manus.*
Voc. *ô manus.*
Abl. *ab his manibus.*

Aliud.

Sing.
Nom. *hoc cornu.*
Gen. *hujus Cornu.*
Dat. *huic cornu.*
Acc. *hoc cornu.*
Voc. *ô cornu.*
A. *ab hoc cornu.*

Plur.
Nom. *hæc cornua.*
Gen. *horum cornuum.*
Dat. *his cornibus.*
Acc. *hæc cornua.*
Voc. *ô cornua.*
Abl. *ab his cornibus.*

Nota

Nota.

1. Finita in *u* invariabilia sunt in singulari; ut, *cornu, genu, gelu*. Vetustè tamen & ista desinebant in *us*: ut, *cornus, genus, gelus*: vel etiam in *um*; siquidem Ovidius dixit, *flexile cornum*, pro *Cornu*, *tonitru* & *tonitrus* adhuc manent.

Est etiam *Iesu* per omnes Casus præter Nominativum & Accusativum.

2. Genitivus singularis apud vetustos desinebat in *uis*; ut, *manus, manuis*; *anus, annis*.

3. Dativus singularis contrahitur interdum; ut, *huic fructu*, pro *fructui*: *parce metu* apud Virgilium est: sic etiam interdum Dativus finitorum in *ys*, quæ sunt Tertiæ: ut, *hic capys*, *huic capys* vel *capy*: Ablativus etiam ab hoc *capye* vel *capy*.

4. Dativi & Ablativi plurales desinunt in *ubus* in sequentibus: *Tribus, questus, quercus, ficus, acus, lacus, sinus, specus, aris, partus, portus, veru, genu*; ut, *his* & *ab his tribubus*, &c. occurrit tamen *genibus* interdum.

5. Sunt quædam singularia Græca, in *o, os*, & *os* finita, quæ Genitivum habent quartæ, Dativum & Ablativum secundæ, & Accusativum Nominativo similem, nisi quod terminata in *os* amittunt ultimam *s*; ut, *hac Dido*, *hujus Didus*, *huic Dido*, *hanc Dido*, *ab hac Dido*: *hac Eos*, *hujus Eus*, *huic Eo*, *ab hac Eo*: *hoc chaos*, *hujus chaüs*, *huic chao*, *hoc chaos*, *ab hoc chao*.

S E C T. IX.

De Declinatione quintâ.

Ordo Declinatio quinta est quæ variatur per
V. sequentes Casus.

Sing. N. V. *es*. G. D. *ei*. Acc. *em*. Abl. *e*.
 Plu. N. V. A. *es*. G. *erum*. D. A. *ebus*.

Exemplum.

Sing.

Nom. hac facies.
Gen. hujus faciei.
Dat. huic faciei.
Acc. hanc faciem.
Voc. ô facies.
Abl. ab hac facie.

Plu.

Nom. hæ facies.
Gen. harum facierum.
Dat. his faciebus.
Acc. has facies.
Voc. ô facies.
Abl. ab his faciebus.

Nota.

1. Genitivus singularis apocopatur interdum; posuit enim Sallustius *acie pars*, pro *aciei pars*. Apud vetustos erat plenum *facieis*, pro quo etiam *faciês* per Syncopen: Si quidem Tullius dixit, *perniciës causa*. Apocopatur etiam Dativus: ut, *huic die*, *huic fide*.

2. Charisius omittit & Genitivi pluralis in istiusmodi, *specierum*, *materierum*, *luxurierum*.

Vetusti contra inferebant & in Tertiâ, ubi
 nos

nos omittimus: ut in, *nucum, lucum, lapiderum*; quæ pro *nucum, lucum, & lapidum*.

3. Sunt quedam tertiæ quæ aliquando imitantur Genitivum quintæ:

Ulysses, hujus Ulyssis & Ulyssi.

Candaules, hujus Candaulis & Candauli.

Hercules, hujus Herculis & Herculi.

Frux, hujus frugis & frugi: ut, *homo frugi, sive frugi bonæ* ut posuit Plautus. Erant enim vetustè hæc fides, *hujus fidi*: hæc perniciēs, *hujus pernicii*: & similia extrita e per Syncopen.

Regula Catholica.

Possunt etiam omnia Nomina reduci ad Declinationem tertiam hoc modo.

I. Concedatur Antithesis Vocalis *e* pro *i*, *i* pro *e*, & *o* vel *e* pro *u*; quæ etiam alias satis frequens est; ut in, *pulvis, pulveris*: *i, eo, eunt*: *Dei, Dii*: *ei, ii*: *servus, servos*: *funus, funeris*.

II. Epenthesis consonantis *r* in Genitivo plurali; quæ in tertiâ inferitur etiam ubique; ut, *glis, gliris, gliri, &c.*

III. Syncope alterius vocalis duarum in medio vocis concurrentium; atq; etiam Syllabæ *bu* in Dativis & Ablativis pluralibus.

IV. Apocope ultimæ *s*; quæ etiam alias frequens est; ut, *viden'?* *ain'?* pro *videsn'?* & *aisn'?* ad vitandum sibilum: Sic etiam *videre* pro

4. Item in istis: *cor, mus, vas--adis, as, mas: sal, glis, lis, fornax, manes palusque Quirisque, bes, es, nox, nix, faux, dos, cos, lar.*

Atq; alia plurima apud nonnullos scriptores; ut, *radix, harum radicum: cervix, harum cervicium: civitas, harum civitatum: apis, harum apium.*

11. *Ium* aliquando contrahitur in *um*; ut in, *Ultima caelestium terras Astraea reliquit.* Sic & *uum* quartæ; ut, *qua gratia currum armorumque fuit.*

12. *Ales* & *cales* in Genitivo plurali plerumq; assumunt *u* per Epenthesein: ut, *horum alituum, caelituum: Bos* vero contra amittit *u* per Syncopen: ut, *horum boum*; quod etiam in Dativo & Ablativo habet *bobus* vel *bubus* contracte pro *bovibus*.

13. Sunt quædam Nomina (præsertim autem Fæstorum & Græca in *a*) quæ Genitivum, Dativum & Ablativum pluralem quandoq; accipiunt ex secundâ; ut, *vectigal, horum vectigalium & vectigaliorum: his & ab his vectigalibus & vectigaliis: sponsalia, horum sponsalium & sponsaliorum, his & ab his sponsalibus & sponsaliis: Saturnalia, horum saturnalium & saturnaliorum, his & ab his saturnalibus & saturnaliis: toreuma, horum toreumatum & toreumatorum, his & ab his toreumatibus & toreumatis.*

Dixit Fabianus, auctor antiquus, hærescunt infusis salis, pro salibus.

At *vas* semper habet *vasorum* & *vasis*, pro *vasum* & *vasibus*, à vetusto singulari *vasum*. 14. Ac-

14. Accusativus pluralis apud nonnullos auctores pro *es* habet *eis* & contracte *is*, præsertim in his quorum vel Genitivus Pluralis desinit in *ium*, vel Ablativus singularis in *i*: ut, *omnis homines decet*, apud Sallustium: *celeris defer mea dicta per auras*, apud Virgilium.

15. *Iter* variatur ab *itiner*, *jecurque* interdum à *jecinur* vel *jocinur*; ut, *iter, itineris, itineri* (vetustè *iteris, iteri*;) *jecur, jecoris, jecinoris* & *jocineris*.

Item *supellex* à *supellectilis*; ut, *supellex, supellectilis, supellectili*: dixit enim Cato censorius, *Quasi supellectilis solet*: Sic *Jupiter, Jovis, Jovi*; ab antiquo *Jovis*.

Vis deniq; in plurali assumit *r*; ut, *vires, virium, viribus*: dixit tamen Sallustius, *ad omnes vis controversiarum*.

16. Genitivus singularis Græcorum terminatur in *os* Dativus in *i* correptum & Accusativus in *a* vel *n*; ut, *Elis, hujus Elidos, huic Elidi, hanc Elida* vel *Elin*.

17. Vocativus singularis Græcorum plerumque amittit ultimam *s*; ut, *Achilles, ô Achille: Thetis, ô Theri: Tethys, ô Tethy: Oedipus, ô Oedipu: Pentheus, ô Pentheu*.

18. Nominativus pluralis Græcorum desinit in *es* correptum & Accusativus in *ās*; ut, *Hector, hi Hectorēs; hos Hectorās*.

Genitivus autem in *on*; ut, *Metamorphosis, harum Metamorphoseon: Genesis, harum Geneseon*.

Cetera respondent Latinis: nisi quod Dativus & Ablativus pluralis aliquando terminetur in *sin*; ut, *his* & *ab his Dryasin* pro *Dryadibus*.

S E C T. VIII.

De Declinatione Quarta.

Ordo **D**Eclinatio quarta est quæ variatur per sequentes Casus.

Sing. N. V. *us, u.* G. *ús* D. *ui.* Acc. *um.* Ab. *u.*

Plur. N. V. Acc. *us.* G. *uum.* D. *A. ibus.*

Exemplum.

Sing.	Plur.
Nom. <i>hac manus.</i>	Nom. <i>hæ manus.</i>
Gen. <i>hujus manus.</i>	Gen. <i>harum manuum.</i>
Dat. <i>huic manui.</i>	Dat. <i>his manibus.</i>
Acc. <i>hanc manum.</i>	Acc. <i>has manus.</i>
Voc. <i>ô manus.</i>	Voc. <i>ô manus.</i>
Abl. <i>ab hac manu.</i>	Abl. <i>ab his manibus.</i>

Aliud.

Sing.	Plur.†
Nom. <i>hoc cornu.</i>	Nom. <i>hac cornua.</i>
Gen. <i>hujus Cornu.</i>	Gen. <i>horum cornuum.</i>
Dat. <i>huic cornu.</i>	Dat. <i>his cornibus.</i>
Acc. <i>hoc cornu.</i>	Acc. <i>hac cornua.</i>
Voc. <i>ô cornu.</i>	Voc. <i>ô cornua.</i>
A. <i>ab hoc cornu.</i>	Abl. <i>ab his cornibus.</i>

Nota

Nota.

1. Finita in *u* invariabilia sunt in singulari; ut, *cornu, genu, gelu*. Vetustè tamen & ista desinebant in *us*: ut, *cornus, genus, gelus*: vel etiam in *um*; siquidem Ovidius dixit, *flexile cornum*, pro *Cornu*, *tonitru* & *tonitrus* adhuc manent.

Est etiam *Iesu* per omnes Casus præter Nominativum & Accusativum.

2. Genitivus singularis apud vetustos desinebat in *uis*; ut, *manus, manuis*; *annus, annis*.

3. Dativus singularis contrahitur interdum; ut, *huic fructu*, pro *fructui*: *parce metu* apud Virgilium est: sic etiam interdum Dativus finitorum in *ys*, quæ sunt Tertiæ: ut, *hic capys*, *huic capys* vel *capy*: Ablativus etiam ab hoc *capye* vel *capy*.

4. Dativi & Ablativi plurales desinunt in *ubus* in sequentibus: *Tribus, questus, quercus, ficus, acus, lacus, sinus, specus, artus, partus, portus, veru, genu*; ut, *his* & *ab his* tribus, &c. occurrit tamen *genibus* interdum.

5. Sunt quædam singularia Græca, in *o, òs*, & *òs* finita, quæ Genitivum habent quartæ, Dativum & Ablativum secundæ, & Accusativum Nominativo similem, nisi quod terminata in *òs* amittunt ultimam *s*; ut, *hec Dido*, *hujus Didus*, *huic Dido*, *hanc Dido*, *ab hac Dido*: *hec Eòs*, *hujus Eus*, *huic Eo*, *ab hac Eo*: *hoc chaos*, *hujus chaüs*, *huic chao*, *hoc chaos*, *ab hoc chao*.

S E C T. IX.

De Declinatione quintâ.

Ordo **D**Eclinatio quinta est quæ variatur per
V. sequentes Casus.

Sing. N. V. *es*. G. D. *ei*. Acc. *em*. Abl. *e*.
 Plu. N. V. A. *es*. G. *erum*. D. A. *ebus*.

Exemplum.

Sing.

Nom. hac facies.
Gen. hujus faciei.
Dat. huic faciei.
Acc. hanc faciem.
Voc. ô facies.
Abl. ab hac facie.

Plu.

Nom. hæ facies.
Gen. harum facierum.
Dat. his faciebus.
Acc. has facies.
Voc. ô facies.
Abl. ab his faciebus.

Nota.

1. Genitivus singularis apocopatur interdum; posuit enim Sallustius *acie pars*, pro *aciei pars*. Apud vetustos erat plenum *faciei*, pro quo etiam *faciês* per Syncopen: Siquidem Tullius dixit, *perniciës causa*. Apocopatur etiam Dativus: ut, *huic die*, *huic fide*.

2. Charisius omittit *r* Genitivi pluralis in istiusmodi, *specierum*, *materiae*, *luxurierum*.

Vetusti contra inferebant *r* in Tertiâ, ubi
 nos

nos omittimus: ut in, *nucum, lucum, lapiderum*; quæ pro *nucum, lucum, & lapidum*.

3. Sunt quædam tertiæ quæ aliquando imitantur Genitivum quintæ:

Ulysses, hujus Ulyssis & Ulyssi.

Candaules, hujus Candaulis & Candauli.

Hercules, hujus Herculis & Herculi.

Frux, hujus frugis & frugi: ut, *homo frugi*, sive *frugi bonæ* ut posuit Plautus. Erant enim vetustè *hæc fides, hujus fidi: hæc perniciēs, hujus pernicii*: & similia extritâ e per Syncopen.

Regula Catholica.

Possunt etiam omnia Nomina reduci ad Declinationem tertiam hoc modo.

I. Concedatur Antithesis Vocalis *e* pro *i*, *i* pro *e*, & *o* vel *e* pro *u*; quæ etiam alias satis frequens est; ut in, *pulvis, pulveris: i, eo, eunt: Dei, Dii: ei, ii: servus, servos: funus, funeris*.

II. Epenthesis consonantis *r* in Genitivo plurali; quæ in tertiâ inseritur etiam ubique; ut, *glis, gliris, gliri, &c.*

III. Syncope alterius vocalis duarum in medio vocis concurrentium; atq; etiam Syllabæ *bu* in Dativis & Ablativis pluralibus.

IV. Apocope ultimæ *s*; quæ etiam alias frequens est; ut, *viden? ain? pro vidēs? & aīsn? ad vitandum sibilum*: Sic etiam *videre* pro
pro

pro *videris*, & *ipse* pro *ipsus*, mutatis etiam vocalibus.

V. Apocope alterius vocalis duarum in fine concurrentium: quippe vocalium concursus auribus plerumq; ingratus est, ob enervem & hiantem sonum.

Flectas igitur,

In Primâ Declinatione.

Hac terra, *hujus terrais*, per Syncopen alterius vocalis *hujus terras*, per Apocopen ultimæ *s*, *hujus terrai*, deniq; per Antithesin vocalis *e* pro *i*, *hujus terrae*: *huic terrai*; per Antithesin vocalis *e* pro *i*, *huic terrae*: *hanc terraem* & ab *hac terrae* per Syncopen & Apocopen alterius vocalis *hanc terram* & ab *hac terrâ*: *hæ terraes*, per Apocopen ultimæ *s*, *hæ terrae*: *harum terraum*, per Epenthesein consonantis *r*, *harum terrarum*, & per Syncopen alterius vocalis, *harum terrûm*: *his* & ab *his terraibus*, per Syncopen alterius vocalis & syllabæ *bu*, *his* & ab *his terris*; vel etiam per Syncopen alterius vocalis tantum, *his* & ab *his terrabus*: *has terraes*, per Syncopen alterius vocalis, *has terras*.

In Secundâ Declinatione.

Hic pannus, *hujus pannuis*, per Syncopen alterius vocalis & Apocopen ultimæ *s*, *hujus panni*;

ni; vel etiam per Metathesin vocalium, *uius*, huius *uius* pro *uius*: huic *panni*; per Antithesin vocalis *o* pro *u*, & Apocopen alterius vocalis, huic *panno*, more Æolico, ut *λόγω* pro *λόγῳ*; vel etiam per Syncopen alterius vocalis, huic *uni*: hunc *pannuem*, per Syncopen alterius vocalis hunc *pannum*, & per Antithesin vocalis *o* pro *u*, hunc *pannom*: *o pānus*, per Antithesin vocalis *e* pro *u*, & Apocopen ultimæ *s*, *o pāne*, ut ipse pro ipso? ab hoc *pannue*, per Antithesin vocalis *o* pro *u*, & Apocopen alterius vocalis, ab hoc *panno*: *hi pannues*, per Syncopen alterius vocalis, Antithesin vocalis *i* pro *e*, & Apocopen ultimæ *s*, *hi panni*: horum *pannum*, per Antithesin vocalis *o* pro *u*, & Epenthesis consonantis *r*, horum *pannorum*, & per Syncopen alterius vocalis, horum *pannum*: *his* & ab *his pannuibus*, per Syncopen alterius vocalis *his* & ab *his pannibus*, & per Syncopen syllabæ *bu*, *his* & ab *his pannis*: *hos pannues*, per Antithesin vocalis *o* pro *u*, & Syncopen alterius vocalis, *hos pannos*.

In Quartâ Declinatione.

Hac anus, huius *anius*, hanc *annem*, ab hac *anne*, *he* & *has annes*, *his* & ab *his annibus*, per Syncopen & Apocopen alterius vocalis, huius *anūs*, hanc *anum*, ab hac *anu*, *he* & *has anus*, *his* & ab *his anibus*.

In

In Quintâ Declinatione.

Hæc res, hujus reis, per Syncopen alterius vocalis hujus res, per Apocopen ultimæ s, hujus rei, deniq; per Apocopen alterius vocalis hujus re, in Dativo etiam huic re aliquando; item hanc reem, ab hæc ree, hæ & has rees, per Syncopen & Apocopen alterius vocalis, hanc rem, ab hæc re, hæ & has res: harum reum, per Epenthesein consonantis r, harum rerum: his & ab his reibus, per Syncopen alterius vocalis, his ab his rebus.

S E C T. X.

De Nominum Generibus.

Nominum Genera sunt eorum differentię quoad sexum.

Suntq; tria; Masculinum, quod Masculis convenit, Fœmininum quod fœminis, & Neutrum quod neutris.

Dignosci autem possunt duobus modis; ex vi scilicet vel Terminatione vocis.

I. Ex vi Vocis; ut, *hic vir, hæc uxor, hic pater, hæc mater.*

Nota.

Nota.

1. Propria Nomina sequuntur ferè genera suorum Communium: præsertim autem, Terrarum, Insularum, Montium, Fluviorum & Urbium; ut,

Hac Glycerium; h. e. scēmina.

Hac Eunuchus; h. e. comœdia.

Hac Centaurus; h. e. navis.

Hic Adria; h. e. sinus.

Hac Ægyptus; h. e. terra, vel regio.

Hac Cyprus; h. e. insula.

Hic Ossa; h. e. mons.

Hic Tiberis; h. e. fluvius vel amnis.

Hac Arpinum; h. e. urbs.

Specialia etiam haud raro; præsertim autem Arborum; ut,

Hac a; h. e. litera.

Hoc musa; h. e. verbum.

Hac malus; h. e. arbor.

Semper tamen, *hac Styx & hac Lethe*; magis etiam, *hic Narbo, hic Sulmo, hic Croto, hic Hippo, hoc Tibur, hoc Præneste, hoc Argos, hoc Arpinum, hic oleaster, hic pinafter, hoc ins, hoc filer*; quæ genera accipiunt ex terminationibus, neglecto nomine generali.

2. Nomina utrique sexui communicabilia, communis generis sunt; ut, *hic & hac homo, bos, canis, parens, cliens, dux, auctor, successor, heres.*

3. Genus tamen utrumque frequenter per alterum

46 *De Analogia Latina Lingua.*

alterum apparet in plerisque animantium vocabulis, in quibus vel alter sexus (præsertim dignior) accipitur; ut, *hic homo, dama, talpa, phoenix*; etiam de fœminis: *hec halec* etiam de mare.

Vel terminationi attenditur neglecto sexu; ut, *hic anser*, etiam de fœmina: *hec vulpes*, etiam de mare: *hoc halec* de mare vel fœminâ: Sic *hoc scortum & prostibulum*. Atque hoc genus, Epicœnum sive promiscuum appellatur.

II. Exterminatione vocis, atque

1. In prima Declinatione,

Terminata in *a* & *e* sunt fœminina; ut, *hec Musa, hec Grammaticæ*.

In *as* autem & *es* masculina; ut, *hic boreas, hic cometes, hic planetes*.

In *a* etiam ab istis deducta; ut, *hic borea, hic cometa, hic planeta*.

Excipiuntur tamen, *margarita, charta, cataracta, catapulta, cochlea, tiara, & metreta*.

2. In secunda Declinatione;

Terminata in *r, us* & *os* sunt masculina; ut, *hic eger, hic dolus, hic logos*.

In *um* autem & *on* neutra; ut, *hoc regnum, hoc balsamon*.

Exceptiones.

1. Ista tamen in *us* finita sunt fœminina; *humus, vannus, alvus, domus & finus*, apud Apuleium.

Acce-

Accedunt & plurima Græca quorum ista sunt præcipua.

Carbasus, byssopus, saphirus, byssus, abyssus, periodus, nardus, amethystus atque papyrus, exodus & synodus, methodus, crystallus, eremus, chrysolithus, arctus, diphthongus, & perimetrus, byblus & bolus, topazius, & diametrus: sic *diameter* & *perimeter*.

Item ista quæ in fœminino plerumque occurrunt, in masculino autem rariùs.

Barbitus & balanus, atomus, pharus & paradisus, lecythus atque phaselus.

Est autem *eremus* Adjectivum Græcum, & subauditur *regio vel terra*. Legitur & *hæc crocus*, sed magis masculinum est.

2. *Pampinus, grossus, penus, & specus*, in utroque genere leguntur: Vetusti enim permiscebant genera; apud quos erant etiam *hæc agnus, hæc lupus, hæc porcus*, & similia fœminina in masculina terminatione.

3. *Virus & Pelagus* sunt neutra & *vulgus* plerumque: dixit Sallustius & *virile secus* pro *virilis sexus*: Plautus etiam *virile sexus*.

3. In tertia Declinatione.

1. Terminata in *an, in, on, o, er, or, os, & is* correptum sunt masculina; ut, *hic paan, hic delphin, hic canon, hic scipio, hic carcer, hic amor, hic flos, hic limes*. Accedunt & Græca terminata in *us* Genitivo desinente in *antis*; ut, *hic Opus, Hydus, Phlius*, urbium nomina.

Ex-

Exceptiones.

1. Ista tamen sunt fœminina.

1. Hyperdissyllaba in *do* & *go*; ut, *hæo arundo*, *hæc imago*.

Etiam dissyllaba apud vetustos; ut, *hæc cardo*, *hæc margo*.

Harpago autem masculinum est, & *cupido* nonnunquam.

2. Verbalia & participialia finita in *io*; ut, *hæc religio*, *hæc legatio*. Accedunt & ista; *findon*, *icon*, *portio*, *mentio*, *ditio*, *communio*, *tallio*, *perduellio*, *grando*, *caro*, *dos*, *cos*, *linter*, *arbor*. Tibullus tamen posuit *hic linter*. Potest autem *portio* haberi pro Verballi ac si esset *partio*; sic etiam *mentio* pro participiali ab antiquo *mentus* ex quo *commentus*.

2. Ista autem sunt neutra; *verber*, *iter*, *piper*, *fiser*, *ver*, *tuber*, & *uber*, *gingiber*, *laser*, *laver*, *cicer*, *cor*, *spinter*, *cadaver*, *is*, *os*, *ador*, *aquor*, *cancer*, *marmorque*, *papaver*, *filer*, *suber*, & *acer*; vetustè etiam *hoc carcer*.

Item Græca in *is* & *es* correptum; ut, *hoc artocrem*, *hoc erysipelas*, *hoc hippomanes*, *hoc cacœthis*. Dixit autem Plinius, *tres fiseres* & *laser cocta*, & Cato, *papaver Gallicanum*; & Plautus, *quasi tu obijcias formicis papaverem*.

II. Terminata in *as*, *es*, *is*, *ys*, *aus*, *x*, *j* post consonam, & *us* productum in voce plusquam

quam unius syllabæ, sunt fœminina; ut, *hac pietas, hac labes, hac vestis, hac chelys, hac fraus, hac lex, hac mens, hac virtus.*

Exceptiones.

1. Ista tamen sunt Masculina: *As* cum compositis, necnon cum partibus, ut sunt, *semis, bes, dodrans, seseunx, centussis*: *aqualis, pes, adamas, magnes, lebes, caulis Agragasque, callis, collis, coles, follis, mensis & ensis, fustis, funis, panis, penis, crinis & ignis, cassis, fascis, torris, semis, piscis & unguis, vectis, varix, pulvis, cinis, postis & axis, dens, lapis atq; chalybs, cucumis vomisq; rapesque, mons, pons, fons, amnis, grex, sanguis, finis & hydrops, torrens atq; calix, fornixq; lienis & orbis, bidens & tridens, pollis, natalis & hallux; spadix atq; calyx, urpix vel hirpiz.* Sunt tamen *aqualis, magnes, torrens & natalis* magis Adjectiva, subintellectis, *urcens, lapis, fluvius & dies*: Dixit Cicero plenè, *die natali mea*; est & *natales* in plurali tantum quod tanquam *natales loci.*

Sunt etiam Masculina finita in *ax* & *ex*, quæ sunt plusquam unius syllabæ; ut, *hic thorax, hic vortex.*

Præter ista quæ fœminina sunt, *silex, forfex, forpex, fornax, carex, supellex & smilax.* Dixit etiam Plinius, *atriplex sylvestre* in Neutro: Erat autem vetustè *atriplexum* auctore Festo.

2. Ista sunt Dubii Generis, magis tamen Masculina. E *Torquis,*

Torquis, obex, rudens & scrobs, canalis & imbrex, calx pedis & cortex, corbis, vestis, clunis, adeps, vepres (vel vepres,) sandyx, vibex & stirps pro truncp. Atq; alia plurima apud vetustos; ut, hic vel hac pulvis, cinis, frons, finis, pes, callis, amnis, funis, collis, grex, silex.

3. *Æs autem & vas vasis sunt Neutra.*

III. Terminata in *a, c, e, i, y, l, en, ar, ir, ur, us, ut & ùs* productum in monosyllabis, sunt neutra; ut, *hoc toreuma, hoc lac, hoc rete, hoc sinapi, hoc moly. hoc animal, hoc fulmen, hoc laquear, hoc Gadir, hoc fulgur, hoc tempus, hoc caput, hoc jûs.* Accedunt etiam quædam terminata in *or* pro *ur*: ut *hoc decor, hoc calor*: ut in versu Ausonii *Dum decor egregia comminit patria.* Et in, *nec calor, nec frigus, metuo*, apud Comicum.

1. Ista tamen sunt Masculina, *sal, sol, ren, splen, lichen, tien, pecten, pollen, tripus, fursus & urbs Anxur* interdum: Cæsar tamen posuit *hoc pollen.* *Guttur* etiam & *murmur* Masculina erant apud vetustos.

Dixit autem Varro *hoc sal*, ut in nunc vides in conviviiis ita poni & *sal & mel.* *Sal coctum* apud Columellam est.

2. *Bacchar & pecus-udis* Fœminina sunt: est autem *bacchar* per Apocopen pro *baccharis.* Dixit tamen Plinius *bacchar rusticum*; & *hec pœuda* pro *he pecudes* apud Tullium est.

4. In quarta Declinatione:

Terminata,

Terminata in *us* sunt Masculina; ut, *hic vultus, hic finis, hic portus*: Dixit Cicero *hoc genus* quod pro *genu*.

In *o* & *os* fœminina: ut, *hæc echo, hæc eos*.

In *u* autem & *us* Neutra; ut, *hoc cornu, hoc chaos*.

Exceptio.

Ista tamen in *us* finita Fœminina sunt, *Ficus, acus, tribus, manus, colus, porticus, idus & domus*: Item *penus* & *specus* interdum; *arcus* etiam apud antiquos. Vetustè tamen *hic ficus* & *hic colus*.

5. In quinta Declinatione:

Omnia Fœminina sunt; ut, *hæc facies, hæc species, hæc acies*.

Præter *meridies* quod Masculinum est; & *dies* quod in singulari quidem dubium est, in plurali autem Masculinum fere semper.

Nota.

Invariabilia omnia sunt Neutra: ut, *hoc a, hoc mane, hoc gummi, hoc git, hæc cete*.

S E C T. XI.

De Adjectivorum Comparationibus.

Adjectivorum Comparationes sunt quibus res sibi invicem opponuntur.

Sunt autem tres Comparationis gradus :
 Positivus, Comparativus, & Superlativus.

1. Gradus Positivus (sive Collatio prima) est quo quid contrario suo opponitur : ut, *aqua gravis est, aer autem levis.*

2. Gradus Comparativus (sive Collatio secunda) est quo res rem excedit ; ut, *terra est aqua gravior & ignis aere levior.*

3. Gradus Superlativus (sive Collatio tertia) est quo quid omnia sui generis supergreditur ; ut, *Terra elementorum gravissimum est, ignis autem levissimum.*

Efformantur autem Comparativus & Superlativus à Positivo : Comparativus quidem apponendo Terminationes *or* & *us* primo Casui Positivo in *i* finito ; in Masculino & Fœminino *or* & in Neutro *us* ; Superlativus autem apponendo *ssimus, a, um*, duplicata *ss* : ut,

Gravis—*i* { *hic & hac gravior & hoc gravius.*
 gravissimus, a, um.

Proximior tamen, *extimior* & *intimior* Comparantur à Superlativis.

Est autem *junior* per Syncopen pro *juvenior*.

Nota.

1. Comparationis gradus sunt frequenter absoluti, h. e. absq; comparandi significatione positi : ut in, *vir probus, cælum temperatius, honestissima fœmina.*

2. Finita in *dicus, ficus, volus, loquus* plerumq; compa-

comparantur ac si desinerent in *dicens, ficens, volens, loquens* : ut,

Maledicus, maledicentior, maledicentissimus.

Magnificus, magnificentior, magnificentissimus.

Benevolus, benevolentior, benevolentissimus.

Multiloquus, multiloquentior, multiloquentissimus.

Sic etiam *pious, pientior, pientissimus* ; ac si desineret in *ens*.

Cato dixit *beneficissimus* & *mirificissimus* : Terentius etiam *mirificissimus*.

3. Finita in *us*, præcedente vocali, plerumq; comparantur per *magis* & *maxime* : ut, *idoneus, magis idoneus, maxime idoneus* : *assiduus, magis assiduus, maxime assiduus*.

Atq; etiam alia frequenter : ut, *elemens, magis clemens, maxime clemens* : *beatus, magis beatus, maxime beatus*.

Apponitur *magis* etiam Comparativis interdum ; dixit enim Justinus *magis clarior* ; Plautus *magis dulcius* ; & Virgilius *magis beatior*.

Est etiam *minus admirabilior* apud Florum : Sic etiam *maxime Superlativis* apponitur interdum : ut apud Ciceronem *maxime liberalissima* : & *maxime humanissimi* apud Gellium.

4. Sex ista finita in *lis* in Superlativo assument *limus* loco *is* : *facilis, agilis, docilis, gracilis, similis, humilis* ; ut, *facilis, facillimus, &c.* Est & *imbecillimus* apud Senecam. Celsus autem posuit *imbecillissimus* : Charisius etiam *agilissimus* & *docilissimus*.

5. Finita in *er*, quo fiant Superlativa, assumunt *rimus*: ut, *pulcer, pulcerrimus: acer, acerrimus*. Ennius dixit *celerissimus* pro *celerrimus*, quod tamen à *celeris* derivatum.

Accedunt *matur, maturrimus; & vetus, veterimus*, ab antiquo *veter*: nam apud Ennium erat, *cum veter occubuit Priamus sub marte Pelasgo*.

6. Ista habent Superlativa per Syncopen contracta.

Super vel *us, supremus & summus. Infer* vel *us, infimus & imus. Poster* vel *us, postremus. Exter* vel *us, extremus & extimus. Inter* vel *us, intimus. Citer* vel *us, citimus. Ulter* vel *us, ultimus. Dexter, dextimus. Sinister, sinistimus. Sic prior, primus. Propior, proximus.*

Sunt enim *supremus, postremus & extremus*, pro antiquis *superrimus, posterrimus & exterimus*. Dixit autem Statius *exter honos*: Et Cato *citer agnus alligatus ad sacra erit*.

7. Ista habent Comparativa & Superlativa prorsus irregularia: *bonus, malus, magnus, parvus, multus*: ut,

Bonus, melior, optimus. Malus, peior, pessimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multus, plus, plurimus.

Legitur & *multissimus* apud Ciceronem: antiquè, *hic & hac pluris & hoc plure*, ex quo *pluria & plurium* in Plurali.

8. Comparantur & Substantiva, sed rarius;
ut,

ut, Nero, Neronior. Meritum, meritissimum. Est enim apud Plautum, Meritissimo ejus qua volet faciemus.

SECT. XII.

De Derivativâ specie Substantivorum.

Substantiva quoad Derivativam speciem triplicia sunt; Denominativa, Verbalia & Participialia.

I. Denominativa formantur à Nominibus apponendo quasdam Terminationes vel Recto simpliciter, vel loco Terminationis Recti, vel Genitivi singularis, vel deniq; primo Casui in finito: ita,

a ut	molestus, molestia: hospes, hospita.	
na	gallus, gallina: lacus, lacuna.	
ana	leo, leana: draco, dracena.	
o	pellis, pellio: restis, restio.	
eus	calx, calceus.	
um	senex, senium.	(um est.
ber	candela, candelaber, quod apud Arnobi-	
brum	ala, alabrum: candela, candelabrum.	
bulum	tus, turibulum.	
culum	galerus, galericulum.	
mentum	pulpa, pulpamentum.	
monia	acer, acrimonia.	

ut²

monium	vas, vadimonium.
ta	orbis, orbita.
tia	malus, malitia.
tas	probus, probitas: volupis, voluptas.
ties	pullus, pullities.
tium	capillus, capillitium.
tus	servus, servitus.
atus	princeps, principatus.
tudo	amarus, amaritudo.
itor	vinum, vinitor: funda, funditor.
ator	senex, senator: via, viator.
ster	} calamus { calamister

Huc spectant *Patronymica* & *Gentilia* Græca,
h. e. à *Parentibus*, *Gentilibus*, vel *patriâ* deri-
vata.

Quæ desinunt in Masculino in,

Ides ut Priamus, Priamides.

notes

ades ut *Aneas*, *Aeneades*.

ites ? Neapolis, Neapolites vel a.

vel

iates & Sparta, spartiates vel a.

In Fœminino autem in,

as ut *Ilium, Ilias.*

is *Belus, Belis.*

iffa Phœnix, Phœniffa. Threix, Threiffa, &
(syncopatè Threiffa.

ine *Oceanus, Oceanine.*

one *Acrisius, Acrisione.*

Sunt & Imitativa Græca in *ismus*, ut, *Hellen*, *Hellenismus*. *Plato*, *Platonismus*.

II. Verbalia formantur à Vērbis apponendo quasdam Terminationes primæ Positioni sive Themati; idq; vel simpliciter, vel mutata ultimâ vocali in *i* vel *u*, vel deniq; extrita ultimâ vocali vel syllabâ: ita,

bulus ut tere, tribulus.

bula *fa[re]*, *fabula*: *fi*, *fibula*.

bulum sta, stabulum.

pulus disce, discipulus.

pula disce, discipula. Ede, epula.

pulum ede, epulum. Exime, exemplum.

culum gubernā, gubernaculum.

men fla, flamen: luce, lumen.

meditation

ut

mentum	argue, argumentum.	
entum	ungue, unguentum: flue, fluentum.	
ber	face, faber.	
bra	fi, fibra: tere, terebra.	
brum	fla, flabrum.	
ter	accipe, accipiter: pro quo acceptor apud	
tra	} fulge {	(Lucilium.
trum		
trina	mole, moletrina.	
strum	luce, lustrum: lue, lustrum.	
crum	lue, lucrum: simula, simulacrum.	
tum	ace, acetum: le, letum.	
tudo,	vale, valetudo.	
o	relige, religio: suspice, suspicio.	
do	torpe, torpedo.	
go	vora, vorago.	
s	metue, metus: lega lex.	
us	pecte, pectus.	
a	fuge, fuga: line, linea.	
um	vade, vadum: vela, velum.	
us	face, facinus.	
na	habe, habena: luce, luna & lucina.	
nun	rege, regnum.	
lus	ange, angulus.	
la	cande, candela: loque[re], loquela.	
lum	spece, speculum.	
mus	} ale {	alumnus: verte, Veritimum.
mna		
monia		
monium		

ut

ma	spue, spuma: strue, struma: fla, flamma.
ca	vome, vomica.
rus	hala, halitus: spira, spiritus.
ta	seque[re], secta: vinci, vitta.
stas	ege, egestas.
es	face, facies: effinge, effigies.
x	verte, vertex: vorte, vortex.
n	pecte, pecten.
er	vome, vomer.
rna	luce, lucerna: late, laterna.
or	ama, amor: torpe, torpor.
ur	fulge, fulgur: auge, augur.
ura	finge, figura.

III. Participialia formantur,

1. A Participio Præsentis, adjiciendo a primo casui in *i* finito; ita, *constans, constantia: præstans, præstantia.*

2. A Participio Præteriti adjiciendo quasdam terminationes vel loco terminationis Recti, vel primo Casui in *i* finito; ita,

us	ut	risus, risus.
a		impensus, impensa.
um		initus, initium: exitus, exitium.
o		dictus, dictio.
ura		usus, usura.
udo		consuetus, consuetudo.
tudo		partus, partitudo.

ut

er	}	adultus	{	adulter : itus, iter.	
era				adultera : litus, litera.	
erium				adulterium : dictus, dictarium.	
or	}	victus	{	victor.	
rix				victrix.	
rina	doctus, doctrina : pistus, pistrina.				
rinum	pistus, pistrinum.				
ter	}	rasmus	{	raster.	
trum				rastrum.	

Nota.

1. Finita in *rix* Adjectiva sunt interdum; siquidem legitur *arma victricia*, & *victrici dextra*. *Victrix* solum apud Claudianum est. Sunt autem *nutrix*, *tonstrix*, *expultrix*, & *defensrix* posita pro *nutritrix*, *tonstrix*, *expultrix*, & *defensrix* Euphonias gratia.

2. Occurrunt & Derivata à Participiis Futuri temporis, sed rarius; ut, *luxurus*, *luxuria*: *crepundus*, *crepundium*: *gerundus*, *gerundium*.

S E C T. II.

De Derivativâ specie Adjectivorum.

Adjectiva quoad Derivativam speciem quintuplicia sunt; Denominativa, Verbalia, Participialia, Adverbialia & Præpositivalia.

1. De-

1. Denominativa formantur a Nominibus appositis quibusdam Terminationibus ad normam Substantivorum; ita,

ās	ut	Arpinum, Arpinās.
anus		Roma, Romanus.
aneus		terra, subterraneus.
nus		mater, maternus.
neus		as, aneus.
inus		matuta, matutinus.
enius		terra, terrenus.
us		uxor, uxorius.
eus		vimen, vimineus.
ius		noxa, noxius.
is		barba, imberbis.
ēs		ala, alēs: equus, equēs.
estis		cælum, cælestis: ager, agrestis.
ester		equus, equester.
estris		campus, campestris.
ber		salus, saluber.
bris		mulier, muliebris.
aris		vulgus, vulgaris.
arius		ager, agrarius.
idus		nua, nvidus, contractè ūdus.
icus		villa, villicus: populus, publicus.
acus		elegia, elegiacus.
acens		arundo, arundinacens.
ivus		astus, astivus.
us		callum, callidus.
cus		urbs, urbicus.
cins		cinis, cinericus.

ut

tas	avus, avitus : ius, iustus.
tius	camentum, camentitius.
mus	pater, patrimus : mater, matrimus.
timus	finis, finitimus.
osus	religio, religiosus.
gnus	abies, abiegnus.
gineus	vitis, vitigineus.
aginus	olea, oleaginus.
ernus	hyems, hybernus : atas, aternus.
olentus	sanguis, sanguinolentus.
ulentus	pūs, purulentus.
lis	vir, virilis.
elis	patrus, patruelis.
alis	mors, mortalis.
atilis	aqua, aquatilis : pluvia, pluviatilis.
aticus	aqua, aquaticus.

II. Verbalia formantur à Verbis appositis quibusdam terminationibus ad normam Substantivorum: ita,

ax	ut aude, andax.
ox	fer, ferox : vola, velox.
us	pande, pandus.
vus	fla, flavus : fulge, fulvus.
lus	bibe, bibulus : pende, pendulus.
ulus	pete, petulus : hia, hinculus.
cus	ama, amicus.
culus	ride, ridiculus.

dus

ut

du	time, timidus : fremē, fremidus.
ru	vege, vegetus : face, facetus.
nu	ege, egenus : vaca, vānus.
stu	auge, angustus : vaca, vastus.
ster	seque[re] sequester.
oru	cane, canorus : sona, sonorus.
r	ace, acer : scabe, scaber.
ber	cresce, creber.
bris	luge, lugubris.
cundus	fa[re], facundus.
bundus	plora, plorabundus.
lis	face, facilis.
bilis	ama, amabilis.

III. Participialia formantur à Participiis ad normam Substantivorum : atque,

1. A Participio præsentis : ita,

ut

aneus	præsens, præsentaneus.
arius	ferens, ferentarius.
alis	accidens, accidentalis.

2. A Participio Præteriti : ita,

ut

aneus	collectus, collectaneus.
arius	ductus, ductarius.
orius	amatus, amatorius.
urnus	tacitus, taciturnus : satius, Saturnus.

tius

64 De Analogia Latina Linguae.

ut

<i>cus</i>	<i>volatus, volaticus.</i>
<i>rius</i>	<i>deditus, dedititius.</i>
<i>vus</i>	<i>actus, activus.</i>
<i>lis</i>	<i>ductus, ductilis.</i>
<i>bilis</i>	<i>plausus, plausibilis.</i>

IV. Adverbialia formantur ab Adverbiis, appositis quibusdam terminationibus: ita,

ut

<i>ernus</i>	<i>hodie, hodiernus: modo, modernus.</i>
<i>urnus</i>	<i>diu, diurnus: noctu, nocturnus.</i>
<i>ternus</i>	<i>heri, hesternus: semper, sempiternus.</i>
<i>tinus</i>	<i>diu, diutinus: cras, crastinus: prius, pristinus: sero, serotinus: horro: horrocinus.</i>
<i>inquus</i>	<i>longe, longinquus: prope, propinquus.</i>
<i>gnus</i>	<i>male, malignus: bene, benignus.</i>
<i>lis</i>	<i>tam, talis: quam, qualis.</i>
<i>tus</i>	<i>tam, tantus: quam, quantus.</i>
<i>nus</i>	<i>perendie, perendinus: bis, binus: ter, ternus vel trinus: & similia.</i>
<i>annus</i>	<i>quotidie, quotidianus.</i>

V. Præpositionalia formantur à Præpositionibus, appositis quibusdam Terminationibus: ita,

<i>nus</i>	<i>ut pro, pronus: super, supinus.</i>
<i>tinus</i>	<i>pro, protinus.</i>

destinus

ut

destinus	clam, clandestinus.
aneus	extra, extraneus.
arius	clanculum, clancularius : intra, intrarius.
cus	post, posticus.
quus	ante, antiquus.
er vel	} ante { anter vel anterus : post, poster vel
erus	
ter vel	} cis { citer vel citerus : uls, ulter vel
terus	

SECT. XIV.

De Compositâ figurâ Nominum.

Permulta Nomina figurantur adjiciendo quasdam Terminationes Verbales vel Rectorum finibus in *i* mutatis vel primo Casui in *i* finito; ita,

dicus	ut fatum, fatidicus.
ficus	sacrum, sacrificus.
volus	omne, omnivolus.
loquus	multum, multiloquus.
fragus	lumbus, lumbifragus.
vagus	vulgus, vulgivagus.
vomus	ignis, ignivomus.
vorus	caro, carnivorus.
sonus	unda, undisonus.

F

ceps

ceps	pars, particeps.
fex	aurum, aurifex.
spex	ara, aruspex, mutata i in u.
plex	multum, multiplex.
cremus	tus, turicremus.
condus	promus, promicondus.
tiatus	} vates { vaticatus
cinus	
ten	} tuba { tubicen.
cina	
rapus	pinnia, pinnirapus.
fidus	multum, multifidus.
fer vel us	pomum, pomifer vel us.
ger vel us	bellum, belliger vel us.
volus	velum, velivolus.
gradus	tardus, tardigradus.
legus	flos, florilegus.
sequeus	pes, pedisequeus.
parus	ovum, oviparus.
genus	} alienus { alienigenus.
gena	
cola	mons, monticola.
peta	haeres, hereditera.
fuga	lucrum, lucrifuga.
seca	faenum, faenifeca.
cida	homo, homicida.

SECT. XV.

*De Hypocorismatis, sive Diminutivâ speciei
Nominum.*

Hypocorismata fiunt in quâq; Declinatione rationibus fere sequentibus.

I. In primâ Declinatione mutatur terminatio,

a in ula	ut mensa, mensula.	Olim
in ola	parva, parvola.	
ea in eola	linea, lineola.	
ia in iola	filia, filiola.	
ra in ella	fenestra, fenestella.	
era in ella	tessera, tessella.	
ula in ella	fabula, fabella.	
ina in illa	pistrina, pistrilla.	
vel in ella	famina, famella.	
ena in ella	catena, catella.	
ona in olla	corona, corolla.	

II. In secundâ Declinatione mutatur terminatio.

us in ulus	ut servus, servulus.	
vel in unculus	dens, denunculus.	
um in ulum	tantum, tantulum.	

ut

ulus in ellus	oculus, ocellus.
vel in illus	ignulus, igitillus: at homulus, homullus
ulum in illum	tantulum, tantillum.
vel in ellum	scamnulum, scammellum vel scabel-
er in ellus	magister, magistellus. (lum.
rum in ellum	scalprum, scalpellum.
vel in illum	pistrum, pistillum.
inus in illus	pulvinus, pulvillus.
vel in ellus	asinus, asellus.
ius in iolus	filius, filiulus.
ium in iolum	pallium, palliolum.
inum in illum	vinum, villum.
eus in eolus	urceus, urceolus.
eum in eolum	linteum, linteolum.

III. In tertiâ Declinatione.

1. Culus, cula, culum sæpè appomuntur Recto; ita, mas, masculus: pulvis, pulvisculus: mater, matercula: pectus, pectusculum: os, osculum: Et Comparativis in Neutro Genere; ut, majusculus--a--um.

2. O terminatio recti mutatur in unculus & uncula; ut, leo--leunculus: caro--caruncula: sic pecten--pectunculus.

3. Terminatio Nominativi vel Genitivi singularis mutatur in

ulus ut vetus, vetulus: homo, homulus.

ula

ut

ula	vox, vocula.
iculus	ignis, igniculus.
icula	navis, navicula.
iculum	os, ossiculum.

IV. In quartâ Declinatione mutatur terminatio

us in iculus	ut vultus, vulticulus.
vel in icula	acus, acicula.
vel in uncula	domus, domuncula.
u in iculum	genu, geniculum.

V. In quintâ Declinatione mutatur *es* in *ecula*; ut, *res, recula*.

Fit idem & in tertiâ nonnunquam; ut, *vulpes, vulpecula*: *apes, apecula*: *vepres, veprecula*.

Nota.

1. Diminutiva sequuntur Genera suorum Principalium; ut, *ignis, igniculus*: *navis, navicula*.

Excipiuntur, *unguis--ungnicula*: *canis--canicula*: *scutum--scutula*: *fabula--fabulum*: *spica--spiculum*.

2. Sunt quædam bis vel ter vel etiam quater diminuta; ut, *oculus, ocellus, ocellulus*: *canis, catulus, catellus, catellulus*: *parvus, paulus, paululus, pauxillus, pauxillulus*.

3. Ista sunt formæ contractæ.

Sedes	sella.
lapis	lapillus.
bos	buculus & bucula.
parvus	paulus, pro parvulus.
unus	ullus.
bonus	bellus.
pugnulus	pugillus.
signulus	sigillus.
singulus	sigillus.
signulum	sigillum.
scamnulum	scammellum vel scabellum.
columnula	columnella.

4. Ista rationem habent peculiarem.

equus	equuleus.
acus	aculeus.
beta	betaceus.
malva	malvaceus.
legulus	leguleius.
locutulus	locutuleius.
homo	homunculus & homuncio.
senex	senecio.
lanus	lanio.
pussus	pussio.
vespa	vespillo.
qualulus	quasillus, mutata l in s.

paululus

<i>paululus</i>	<i>pauillus.</i>
<i>palulus</i>	<i>paxillus.</i>
<i>talulus</i>	<i>taxillus.</i>
<i>alula</i>	<i>axilla.</i>
<i>aulula</i>	<i>auxilla.</i>
<i>malula</i>	<i>maxilla.</i>
<i>velulum</i>	<i>vexillum, mutata l in x.</i>

5. Hypocorismata Græca terminantur in *iscus*, *isce*, & *ion*; ut, *syrius-syriscus*: *lyce-lycisce* vel *a*: *Glycere-Glycerion* vel *ium*.

6. His accedunt & Imitativa quæ formantur, adjectis *aster*, *astra* (vel *etra*) & *astrum* loco Terminationis Recti vel Genitivi singularis; ut, *poëta-poëtaſter*: *catulus-catulaſter*: *pulla-pullaſtra* vel *pullëtra*: *porca-porcaſtra* vel *porce-tra*: *apium-apiaſtrum*: *salix-salicaſtrum*.

C A P. III.

De Pronomine.

PRONOMEN (quod & Provocabulum) est quod gerit vicem Nominis; ut, *ego*, *ille*, *qui*. Estq; vel Substantivum; ut, *ego*: vel Adjectivum; ut, *meus*.

I. Relativa Pronomina Personâ, Numero & Genere conveniunt cum Antecedentibus vel

Succedentibus Substantivis ad quæ referuntur; ut, *liber quem lego: regnum quod teneo: hic est liber: hoc est regnum.*

II. Pronomina sunt vel Finita; ut, *ego, tu, ille:* vel Infinita; ut, *aliquis, quidam:* vel minus quam Finita; ut, *ipse, qui.*

III. Pronominibus octo accidunt, Personæ, Numeri, Casus, Declinationes, Genera, Comparationes, Species, & Figuræ: quæ cum omnia sint eadem in Nominibus, constat & Pronomen speciem quandam esse Nominis.

Sunt autem Pronomina simplicia viginti & unum; quæ sunt, *ego, nos, meus, noster & nostras: tu, vos, tuus, vester & vestras: sui & suus: ille, iste, ipse, is, hic, qui, quis, cujus & cujas.* E quibus,

I. Ista sunt Personæ primæ.

1. Substantiva.

Sing.

Plu.

Nom. Ego.

Nom. Nos.

Gen. Mei.

Gen. Nostrum vel nostri.

Dat. Mibi.

Dat. Nobis.

Acc. Me.

Acc. Nos.

Abl. a Me.

Abl. à Nobis.

Nota.

1. Pro *mei* antiquè erat *mis*; nam Ennius dixit, *Ingens cura mis cum concordibus aquiparare*; sic etiam pro *tui, tis*. 2. Pro

2. Pro *mihi* antiquè erat *mî*, *mehe*, & *me*.

3. Pro *nostrum* antiquè erant *nostrorum* & *nostrarum* plene: *nostri* autem singularis numeri est; dicitur enim *nostri ipsius*: Sic etiam *vestrum*, antiquè *vestrorum* & *vestrarum*; & *vestri* numeri singularis.

4. Pro *nobis* antiquè erat *nîs*, ex quo constat *nobis* esse quasi *nobis* ad exemplum Nominum.

2. Adjectiva.

Sing. *meus*, *a*, *um*: Est autem in Vocativo singulari Masculino *mi* contractè pro *mee*, ab antiquo *mie*; erant enim *minu*, *a*, *um*.

Plur. *noster*, *a*, *um*: *hic* & *hac nostras* & *hoc nostrate*.

II. Ista sunt secundæ Personæ.

1. Substantiva.

Sing.

Plur.

Voc. Tu.

Voc. Vos.

Gen. tui.

Gen. *vestrum* vel *vestri*.

Dat. tibi.

Dat. vobis.

Acc. te.

Acc. vos.

Abl. à te.

Abl. à vobis.

2. Adjectiva.

Sing. *Tuus*, *a*, *um*. Plur. *Vester*, *a*, *um*: *hic* & *hac vestras* & *hoc vestratè*. Antiquè *voster* & *vostras*.

III. Ista

III. Ista sunt Personæ tertiæ.

1. Substantivum.

2. Adjectivum.

Sing. & Plur.

Sing. & Plur.

Gen. *Sui.*Dat. *sibi.*Acc. *se.*Abl. *à se.**Suus, sua, suum.*Antiquè, *sus, sa, suum.*

IV. Reliqua etiam sunt ferè Personæ tertiæ, suntq; Adjectiva omnia. E quibus,

1. *Ille, iste, ipse* declinantur sicut *alius*, nisi quod *ipse* retinet *m* in Neutro; ut, *ille, illa, illud.*
 Gen. *illius.* Dat. *illi.* *Iste, ista, istud.* Gen. *istius.*
 Dat. *isti.* *Ipse, ipsa, ipsum.* Gen. *ipsius.* Dat. *ipsi.*

Nota.

Pro *ille* antiquè erant *illius, ellus, olle & ollus*: & pro *ipse, ipsus, & sapsus*: Erat etiam in Feminino *eapse* pro *ipsa*, ac si *pse* esset Adjectio: In Genitivo etiam apud veteres *illi modi, isti modi & ipsi modi*, ut *alii modi*; Cicero dixit *cuiusmodi*.

2. *Is* dicitur pro *eus*, & *id* pro *eud*, cetera sicut *Alius*; ut, *is, ea, id.* Gen. *eius.* Dat. *ei.* Erant etiam vetustè *ei, ea, ei*; *eo, ea, eo*; & in Accusativo *em & im*, ex quo *Interim*: In Dativo etiam & Ablativo plurali, *ihus & eabus* pro

pro *eis*: Et in plurali Neutro *eo* pro *ea*, ex quo *adeo* & *eonsque*.

3. Articulare Pronomen *Hic* declinatur in hunc modum.

Sing.

Plur.

Nom. *hic, hac, hoc.*Gen. *hujus.*Dat. *huic.*Acc. *hunc, hanc, hoc.*Abl. *hoc, hâc, hoc.*Nom. *hi, he, hæc.*Gen. *horum, harum, ho-*Dat. *his.* (rum.Acc. *hos, has, hæc.*Abl. *his.*

Nota.

1. *Hic, hac, hoc*, apocopata sunt, pro *hice, hacc, hocc*: Est autem *ce* Paragogica Adjectio: quare *c* abest in *hujus, hi, he, horum, harum, horum, his, hos, & has*: Dixit tamen Terentius, continuo *hac* adornant, pro *he*; & *haccine* erant *itiones crebra*.

2. Pro *hoc* antiquè erat *huc*, ex quo *illuc, isthuc* & *adhuc* manent.

3. Pro *hòc, hâc* & *hoc* antiquè erat *hic*, sicut *illi*, pro *illo, illâ* & *illo*; & *qui*, pro *quo, quâ* & *quo*: ex quibus Adverbia *hic, illic, isthic, illi* & *qui*.

4. Pro plurali *hæc*, antiquè erat *he* & *hac*; ex quo *antehac* & *posthac* manent.

5. Pro *his* antiquè erant *hiis* & *hibus*: Plautus dixit, *Parissimi estis hibus*.

4. Qui

4. *Qui* mixtâ Declinatione variatur, in hunc modum.

Sing.

Plur.

N. <i>Qui, quæ, quod vel</i>	N. <i>qui, quæ, quæ. (rum.</i>
G. <i>cujus. (quid.</i>	G. <i>quorum, quarum, quo-</i>
D. <i>cui. (quid.</i>	D. <i>quibus vel quibus.</i>
A. <i>quem, quam, quod vel</i>	A. <i>quos, quas, quæ.</i>
V. <i>qui, quæ, quod.</i>	V. <i>qui, quæ, quæ.</i>
A. <i>quo, quâ, quo vel qui</i>	A. <i>quibus vel quibus.</i>
per omnia genera.	

Nota.

1. Pro *quod* antiquè erat *quum*, ex quo *quum* Coniunctio; quod tanquam *ad quum tempus*.

2. Pro *cujus* vetustè erant *quojus* & *cojus*; & pro *cui*, *quî*, *quoi* & *quo*, ut *panno* pro *pannoi*, & *λόγῳ* apud *Æoles* pro *λόγῳ*.

3. Pro plurali *qui* vetustè erant *ques*; ut, *ques sunt ii ignoti*, *nescio quos ignobiles*, *Pacuvius*. Et pro *quæ*, *quæ* & *quo*; ex quo *quæprop-ter*, *quousq;* & *quocirca* in usu manent.

5. *Quis* declinatur ut *qui*, præterquam quod plerumq; habet *quid* in Neutro: ut, *quis, quæ, quid vel quod*. Gen. *cujus*. Dat. *cui*, &c. Erat autem apud veteres communis generis, dicebant enim, *quis is est?* &, *quis ea est?* *Terentius* dixit *nostrarum quisquam*, pro *nostrum quæquam*.

6. *Cujus*

6. *Cujus* declinatur ut *meus*, & *cujâs* ut *nostrâs*: sunt autem *nostrâs*, *vestrâs* & *cujas* Syn-
copata quomodo *Arpinâs*. Dixit Callius He-
mina, scriptor antiquus, *Hos libros siquis nostra-*
tis sapiens: Et Plautus, *rogitans quojatis sit*, pro
quojas, quod & ipsum pro *cujas*.

Composita Pronomina sequuntur inflexiones
suorum simplicium; suntq; sedecim ista, *idem*,
illic, *isthic*, *quivis*, *quilibet*, *quicunque*, *quidam*,
quisque, *quisquam*, *quisnam*, *quisputas*, *aliquis*,
ecquis, *nupquis*, *nequis*, *siquis*; ut, *quivis*, *qua-*
vis, *quodvis* vel *quidvis*.

Nota.

1. *Idem* priore syllabâ productâ ponitur pro
isdem, correptâ autem pro *iddem*; ut, *idem*, *ea-*
dem, *idem*: siquidem dixit Plautus, *verum ea-*
dem si isdem purgas.

2. Composita ab *hic* habent *hoc* & *huc* in
Neutro; ut, *illic*, *illac*, *illoc* & *illuc*: *isthic*, *ist-*
hac, *isthoc* & *isthuc*.

3. Composita à *quis* præeunte parte adje-
ctitiâ, in recto fœminino, & in plurali neu-
tro habent a pro e; ut, *siquis*, *siqua*, *siquod* vel
siquid; *siqui*, *siqua*, *siqua*. Occurrunt tamen
ecqua & *siqua*, apud Auctores.

4. Adjectiones *met*, *te*, *pte* & *ce* Pronomina
intentiora reddunt; ut, *egomet*, *idemmet*, *sui-*
met sanguinis, *tute*, *suapte naturâ*, *suapte inge-*
nio, *hicce*, *hujusce*: Sequentem autem *ne*, *ce* mu-
tatur in *ci*, ut *hiccine*.

5. Pro-

5. Pronomina reduplicantur interdum; ut, *me me, te te, se se, quisquis*; sic *qualisqualis*; *quantusquantus*, *quotquot*.

6. *Ipse, idem & qui* omnium personarum sunt; ut, *ipse feci, ipse fecisti, ipse fecit*; *idem feci, idem fecisti, idem fecit*; *qui feci, qui fecisti, qui fecit*.

7. Accedunt & ista ad Pronominum Naturam.

Unus, ullus, nullus, nonnullus, nemo, totus, solus, alter, alius, uter, neuter, omnis, cunctus, universus, plerisque, ceterus, reliquus, ambo, duo, uterque, utervis, talis, qualis, aliqualis, tantus, quantus, qualiscunque, quantuscunque, tot, totidem, quot, aliquot, quotus, quotcunque, unusquisque, alteruter, singulus.

C A P. IV.

De VERBO.

S E C T. I.

De Verbo in genere.

Verbum est quod Nomini vel Pronomini apponitur cum adsignificatione temporis: ut, *homo sentit, ille sentit*.

Nota.

Nota.

1. Verbum Personale cohæret cum Nominativo vel Vocativo sibi supposito Personâ & Numero ; ut, *homo sentio, homines sentimus : homo sentis, homines sentitis : homo sentit, homines sentiunt.*

2. Verbum Impersonativum (sive Infinitum) Accusativo apponitur ; ut, *hominem sentire, illum sentire.* Dixit tamen Virgilius, seu pius *Æneas eripuisse ferunt* ; ut frequenter Græci.

3. Verba Passiva & Neutra utrinq; eundem Casum habent, nisi quod præeunte Vocativo, Nominativus succedat ; ut, *Cajus est sacrilegus : Cajum esse sacrilegium : Cajus dicitur sacrilegus : Cajum dici sacrilegium* & *tu es Cajus, tu vocaris Cajus.*

4. Verbis undecim accidunt, Genera, Modi, Tempora, personæ, Numeri, Conjugationes, Terminationes, Irregularitates præteriti perfecti, Figuræ, Species, & Anomalix sive inæqualitates.

S E C T. II.

De Verborum Generibus.

Verborum Genera (sive Diatheses) sunt eorum differentix quoad dispositionem. Suntq;

Suntq; tres; Activum, Passivum, & Neutrum.

I. Genus Activum (sive Transitivum) est quod afficit quid; ut, *lego librum.*

II. Genus Passivum est quo quid afficitur; ut, *liber legitur.*

III. Genus Neutrum (sive Absolutum) est quod neutrum horum est; ut, *ambulo, lego, sum.*

Nota.

Permulta verba Communis Generis sunt.

1. Activi & Passivi; ut, *osculatur illum, osculatur ab illo.*

2. Activi & Neutrius; ut, *legit librum, legit: amat illum, amat.*

3. Sunt quædam Activa & Passiva simul; ut, *doceor Grammaticam, rogor pecuniam. Nec tantum segetes alimentaq; debita dives poscebatur humus, quod apud Ovidium est: dixit etiam Plautus, Justam rem ac facilem esse oratum à vobis volo.*

Huc spectat etiam *ad colendum Deos, & cetera ejusmodi.*

S E C T. III.

De Verborum Modis.

Verborum Modi sunt eorum quædam significandi qualitates.

Suntq;

De Analogia Latina Linguae. 81

Suntq; Formativi quatuor; qui sunt Imperativus, Indicativus, Potentialis & Infinitivus.

1. Modus Imperativus est qui imperative significat; ut, *scribe, facito.*

2. Modus Indicativus est qui certè & directè significat; ut, *scribit, facit.*

3. Modus Potentialis est qui incertè & obliquè significat; ut, *scriberet, faceret.*

4. Modus Infinitivus (sive Impersonativus) est qui personas & numeros non definit; ut, *scribere narrant*: scilicet, vel *me*, vel *te*, vel *nos*, vel *vos*, &c.

Est igitur omne Verbum vel Finitum, quod in tribus prioribus Modis est, vel Infinitum, quod in isto est.

Reliqui autem Modi Informes sunt; quorum præcipui sunt isti.

1. Precativus; ut, *scribe, facias.*
2. Adhortativus; ut, *scribe, facias.*
3. Prohibitivus; ut, *ne scribe, ne faciat.*
4. Permissivus; ut, *scribe, facias.*
5. Concessivus; ut, *scripserit, fecerit.*
6. Promissivus; ut, *scribam, faciam.*
7. Interrogativus; ut, *scriberes? faceres?*
8. Optativus; ut, *si scriberes, utinam faceres.*
9. Subjunctivus (sive Conjunctivus) qui subjungitur Conjunctionibus & sensum reddit incompletum & suspensum; ut, *cum scriberem, ubi scripsero.*

10. Relativus, qui rem ante notam memorat: ut, *quare scripserim rogas?*

SECT. IV.

De Verborum Temporibus.

Quinque sunt Verborum Tempora: Præsens, Præteritum Imperfectum, Perfectum, Plusquamperfectum & Futurum.

I. Tempus Præsens (sive Instans) est quo quid jam fit; ut, *scribo*.

II. Tempus Præteritum Imperfectum (sive Inchoativum) est quo quid nuper fiebat neque tamen absolvebatur; ut, *scribebam*.

III. Tempus Præteritum Perfectum (sive Absolutum) est quo quid jam factum est & penitus absolutum; ut, *scripsi*.

IV. Tempus Præteritum plusquam Perfectum (sive Recordativum) est quo quid jamdiu absolutum meminimus; ut, *scripseram*.

V. Tempus Futurum est quo quid Futurum prænuntiatur; ut, *scribam*.

Est autem duplex Futurum; Infectum, ut, *scribam*: & Exactum; ut, *ubi scripsero*.

Nota.

1. Imperativus caret Præteritis.
2. Infinitivus caret Futuro, quod circumloquendo

quando tamen suppletur in hunc modum.

Act. *scripturum esse vel scriptum ire.*

Pass. *scribendum esse vel scriptum iri.*

Præsens autem & Imperfectum unicâ voce designantur; ita, *te scribere*; & *nunc* & *nuper*. Sic etiam Perfectum & plusquam Perfectum; ut, *te scripsisse*; & *perfectè* & *jamdū*.

S E C T. V.

De Verborum Personis & Numeris.

Personæ & Numeri Verborum sunt quibus respondent Personis & Numeris suppositorum; ut, *ego scribo, nos scribimus: tu scribis, vos scribitis: ille scribit, illi scribunt: canis latrat, canes latrant.*

Nota.

1. Imperativus caret Personâ primâ, in Præsente etiam tertiâ, quæ tamen ex Potentiali sumendâ est; ut, *scribat, scribant.*

2. Verba quorum Personæ sunt Indefinitæ Impersonalæ dicuntur; ut, *juvat, decet, studetur, fertur, ferunt, aiunt.* Huc spectant etiam verba naturæ; ut, *pluit, nigris, friget.*

S E C T. VI.

De Verborum Conjugationibus.

Verborum Conjugationes (sive Ordines) sunt eorum variae inflectendi rationes.

Suntq; quatuor; quæ dignoscuntur ab invicem ex ultimâ Thematis Vocali.

Sit autem Thema (sive prima Positio) prima vox Imperativi Modi.

1. Conjugatio prima est quæ desinit in Themate in *a* productum; ut, *ama*.

2. Conjugatio secunda est quæ desinit in Themate in *e* productum; ut, *imple*.

3. Conjugatio tertia est quæ desinit in Themate in *e* correptum; ut, *pete*.

4. Conjugatio quarta est quæ desinit in Themate in *i* productum; ut, *audi*.

Nota.

1. *Dic, duc, fer, fac* apocopata sunt: antiquè enim erant *dice, duce, fere & face*, plenè.

2. Voces Principales sive Formativæ sunt Thema, Infinitivi præsens, Præteritum perfectum Indicativi, & Participium præteriti; ut,

Ama, amare, amavi, amatus.

Imple, implere, implevi, impletus.

Pete, petere, petivi, petitus.

Audi, audire, audivi, auditus.

S E C T. VII.

De Verborum Terminationibus; atq; imprimis in Formâ Activâ & Neutrâ.

Verborum Terminationes sunt quibus eorum Genera, Modi, Tempora, Personæ & Numeri designantur.

Suntq; in Formâ Activâ & Neutrâ quæ jam sequuntur.

I. In Imperativo.

Præf. Sing. perf. 2. $\left. \begin{matrix} a \\ e \\ e \\ i \end{matrix} \right\}$ Plur. perf. 2. *te.*

Quali Fut. Sing. perf. 2 & 3. *to.*

Plur. perf. 2. *tote.* $\left\{ \begin{matrix} \text{Conj. 1 \& 2. } nt \\ \text{Conj. 3 \& 4. } unto \end{matrix} \right\} \begin{matrix} antique \\ nunt ubiq; \end{matrix}$

II. In Indicativo.

Præf. Sing. perf. 1. *o.* perf. 2. *s.* perf. 3. *t.*

Plur. p. 1. *mus.* $\left\{ \begin{matrix} \text{conj. 1 \& 2. } nt \\ \text{conj. 3 \& 4. } unt \end{matrix} \right\} \begin{matrix} antique \\ nunt ubique. \end{matrix}$

Imp. S. p. 1. *bam.* p. 2. *bas.* p. 3. *bat.* Plur. p. 1. *bamus.* p. 2. *batis.* p. 3. *bant.* Conj. 4. *ebam, ebas, ebat;* antique tamen *bam, bas, bat* ubique.

Perf. S. p. 1. *vi*. p. 2. *visti*. p. 3. *vit*. Plur. p. 1. *vimus*.
 p. 2. *vistis*. p. 3. *verunt vel vere*.
 Plusq. Sing. p. 1. *eram*. p. 2. *eras*. p. 3. *erat*.
 Plur. p. 1. *eramus*. p. 2. *eratis*. p. 3. *erant*.
 Fut. Conj. 1 & 2. S. p. 1. *bo*. p. 2. *bis*. p. 3. *bit*.
 Plur. p. 1. *bimus*. p. 2. *bitis*. p. 3. *bunt*. Conj. 3
 & 4. S. p. 1. *am*. p. 2. *es*. p. 3. *et*. Plur. p. 1. *emus*.
 p. 2. *etis*. p. 3. *ent*. antiquè *bo, bis, bit*, ubique.

III. In Potentiali.

Præs. Conj. 1. Sing. perf. 1. *em*. p. 2. *es*. p. 3. *et*.
 Plur. p. 1. *emus*. p. 2. *etis*. p. 3. *ent*. Conj. 2,
 3 & 4. S. p. 1. *am*. p. 2. *as*. p. 3. *at*. Plur. p. 1. *amus*.
 p. 2. *atis*. p. 3. *ant*. antiquè *im, is, it*, ubique.
 Imperf. S. p. 1. *rem*. p. 2. *res*. p. 3. *ret*. Plur. p. 1.
remus. p. 2. *retis*. p. 3. *rent*.
 Perf. S. p. 1. *erim*. p. 2. *eris*. p. 3. *erit*. Plur. p. 1.
erimus. p. 2. *eritis*. p. 3. *erint*. antiquè *ssim, ssis,*
ssit, geminatâ *ss*.
 Plusq. S. p. 1. *issem*. p. 2. *isses*. p. 3. *isset*. Pl. p. 1.
issemus. p. 2. *issetis*. p. 3. *issent*.
 Fut. S. p. 1. *ero*. p. 2. *eris*. p. 3. *erit*. Plur. p. 1.
erimus. p. 2. *eritis*. p. 3. *erint*. antiquè *ssio, ssis,*
ssit, geminatâ *ss*.

IV. In Infinitivo.

Præs. Imp. *re*: antiquè *r*; ut, *date illi biber, ira-*
cunda hæc est, apud Titinnium.
 Perf. Plusq. *isse*.

Nota.

Nota.

1. Terminationes Imperativi Modi apponuntur Themati, ita, *imple, implete: impleto ru, impleto ille, impletote, implento, antiquè imple-
nunto. At cedo pro cedito per Syncopen, ut certe
pro cedito.*

Sic etiam Terminationes Præsentis Præteriti Imperfecti, Perfecti & Futuri Indicativi, & Præsentis & Præteriti Imperfecti Potentialis & Infinitivi: ut, *impleo, imples, implet, imple-
mus, impletis, implent; antiquè implennunt: imple-
bam, implebas, implebat, &c. & audiebam, audi-
ebas, audiebat, &c. antiquè audibam-ibas-ibat:
implevi, implevisti, implevit, &c. implebo, imple-
bis, implebit, &c. audiam, audies, audiēt, &c.
antiquè audibo-ibis-ibit: amem, ames, amet, &c.
impleam, impleas, impleat, &c. antiquè amuim,
amuīs, amuit, &c. & impluim, impluis, impluit, &c.
implerem, impleres, impleret, &c. implere.*

2. Terminationes Præteriti Plusquam perfecti Indicativi, Præteriti perfecti, Plusquam perfecti & Futuri Potentialis, & Præteriti perfecti & Plusquam perfecti Infinitivi, apponuntur Præterito perfecto Indicativi abjectâ i; ita, *implevi, impleveram, impleverim, implevissem, im-
plevero, implevisse.*

Antiquæ tamen Terminationes *ssim* & *ssō* apponuntur Themati, sed abjectâ ultimâ vocali in nonnullis; ita, *imple, implessim, implessō:
cape, capssim, capssō: face, faxim, faxo: age, axim,*

axo. Nota. *Ausim, faxim & faxo* frequenter occurrunt.

3. *A* Terminatio Thematis in primâ Conjugatione eliditur in primâ personâ singulari Præsentis Indicativi & in omnibus personis Præsentis Potentialis; ut, *ama, amo; amem, ames, amet, &c.*

4. *E* Terminatio Thematis in tertiâ Conjugatione, eliditur in tertiâ personâ plurali Quasi Futuri Imperativi, in primâ singulari & tertiâ plurali Præsentis Indicativi, & in omnibus personis Futuri Indicativi & Præsentis Potentialis; ut, *pete, petunto: peto, petunt: petam, petes, petet, &c. petam, petas, petat, &c. antiquè petim, petis, petit, &c.* Antiqui etiam mutabant *a* & *e* in *u* in Præsentis Potentialis; ut, *da, duim, duis, duit, &c. perde, perduim, perdis, perduis, &c.* Dixit autem Cicero, *Elabora ut excelleas.* Et Cæcilius *An ubi vos sitis, ibi consilium claudet?* Terentius etiam, *animum quæ mihi exangeant.*

5. *E* Terminatio Thematis in tertiâ Conjugatione convertitur in *i*, in Imperativo ante *te*, *to* & *tote*: ut, *pete, petite, petito tu, petito ille, petitote*: in Præsentis Indicativi ante *s, t, mus, tis*: ut, *pete, petis, petit, petimus, petitis*: Et ubi debuerat elidi in his quæ sequuntur; *cupe, cape, rape, sape, sarpe, face, jace, lace, spece, fode, fuge, inque, pare, quate, pollince, cape, ode, patere, gradere, orere, morere*: ut, *cupe, cupiunto; cupio, cupiunt,*

piunt; cupiam, cupies, cupiet, &c. cupiam, cupias, cupiat, &c.

In quibus porro *i* transit in Imperfectum Indicativi & in Participia Præsentis & Futuri Passivi, assumptâ etiam *e*, in modum quartæ Conjugationis; ut, *cupe, cupiebam, cupiens, cupiendus*.

6. Perfectum Indicativi ejusq; Derivata haud rarò Syncopantur in hunc modum, *implevisti, implēsti: impleveras, implēras: impleveris, implēris: implevisses, implēsses: implevisse, implēsse: audivi, audii, audiveram, audieram, audiverim, audierim, audivissem, audiissem, audivero, audietro, audivisse, audiisse*.

S E C T. VIII.

De Verborum Terminationibus in Formâ Passivâ.

Forma Passiva deducitur ab Activâ & Neutrâ, sequentibus Terminationibus in fine adjectis.

I. In Imperativo.

1. *Re* adjicitur Thematî: ut, *imple, implere*.
2. *R* adjicitur finitis in *o*: ut, *impleto tu, impletor tu; impleto ille, impletor ille; implento, implentor*.

3. *Te*

3. Te convertitur in *mini*, & tote in *minor*: ut, *implete*, *implemini*; *impletote*, *impleminor*.

II. In Indicativo & Potentiali.

1. In primis singularibus *r* adjicitur finitis in *o*: ut, *impleo*, *impleor*; *implebo*, *implebor*. Et finitis in *m* loco *m*: ut, *implebam*, *implebar*; *impleam*, *implear*; *implerem*, *implerer*.

2. In secundis singularibus *ris* vel *re* adjicitur loco *s*: ut, *imples*, *impleris* vel *implere*: *implebas*, *implebaris* vel *implebare*: *implebis*, *impleberis* vel *implebere*: *impleas*, *implearis* vel *impleare*: *impleres*, *implereris* vel *implerere*.

3. In tertiis singularibus *ur* adjicitur: ut, *implet*, *impletur*; *implebat*, *implebatur*: *implebit*, *implebitur*: *impleat*, *impleatur*: *impleret*, *impleretur*.

4. In primis pluralibus *r* adjicitur loco *s*: ut, *implemus*, *implemur*: *implebanus*, *implebamur*: *implebimus*, *implebimur*: *impleamus*, *impleamur*: *impleremus*, *impleremur*.

5. In secundis pluralibus *mini* adjicitur loco *is*: ut, *impletis*, *implemini*: *implebatis*, *implebimini*: *implebitis*, *implebimini*: *impleatis*, *impleamini*: *impleretis*, *impleremini*.

6. In tertiis pluralibus *ur* adjicitur: ut, *implent*, *implentur*: *implebant*, *implebantur*: *implerunt*, *impleruntur*: *impleant*, *impleantur*: *implerent*, *implerentur*.

III. In

III. In Infinitivo.

Præf. & Imp. e finalis convertitur in i: ut, *implere, impleri.*

Nota.

1. Sequente *ris* vel *re*, brevis *i* mutatur in brevem *e*: ut, *petis, peteris* vel *petere: implebis, impleberis* vel *implebere*, per Antithesin.

2. Præsens Infinitivi Passivi in tertiâ Conjugatione Syncopatur: ita, *petere, peti* pro *peteri: legere, legi* pro *legeri*; extritâ syllabâ *er*.

3. Præsens Infinitivi Passivi apud Vetustos, desinebat in *er* Paragogicum: ut, *amarier, petier, dicier.*

4. Forma Passiva caret Præterito Perfecto ejusq; Derivatis, quæ circumloquendo tamen supplentur, ita, *speculare, speculatus sum, speculatus eram, speculatus sim, speculatus essem, speculatus ero, speculatum esse*: vel modo ulteriore, *speculatus fui, speculatus fueram, speculatus fuerim, speculatus fuissim, speculatus fuero, speculatum fuisse.*

Activa etiam & Neutra in nonnullis per circumlocutionem effertur, præsertim in istis; *aude, ausus sum; gaude, gavisus sum; sole solui & solitus sum; fide, fidi & fisus sum; mære, mæruî & mæstus sum; cæna, cænavi & cænatus sum; prande, prandi & pransus sum; pota, potavi*

tavi & potus sum; jura, juravi & juratus sum; place, placui & placitas sum; sueſce, ſuevi & ſuetus sum; care, carui & caſſus sum: Antiquoſus sum, frauſus sum, & ſimilia; pertaſus sum in uſu eſt & Activum; uti etiam exoſus sum, & peroſus ſum: Sunt igitur ejuſmodi Participia Communis Generis, Activi & Paſſivi; ut, exoſus Deum, exoſus Deo: peroſus bonos, peroſus bonis.

4. Per multa Verba Paſſivæ Formæ Generis ſunt Activi vel Neutrius, quæ quia Paſſivum Genus deponunt, Deponentia dicuntur: Erant autem apud Veteres ſerè omnia Communis Generis, Activi & Paſſivi; ut, ſpeculare, ſequere, blandire, & ſimilia.

Vetuſti tamen etiam in his ſervabant Analogiam apud quos erant, ſeque, ſequere, ſexi, ſectus: Inſeque Muſa virum, erat apud Ennium. Etiam Tullius dixit nitito pro nititor, auctore Diomede.

SECT. IX.

De Irregularitatibus Præteriti Perfecti.

Ratio fere omnis Præteriti Perfecti ſequentibus Canonibus continetur.

Canon. I. Omnia quæ ſunt primæ vel quartæ

EX

*Forma Activâ
& Neutrâ.*

*Forma
Passivâ.*

MODO IMPERATIVO.

Præsenti Tempore.

Sing.

Perf. { Ama
2. { Imple
Pete
Audi

Ama, re
Imple, re
Pete, re
Audi, re

Plur.

Perf. { Ama, te
2. {

tavi & potus sum; jura, juravi & juratus sum; place, placui & placitus sum; suesce, suevi & suetus sum; care, carui & cassus sum: Antiquè osus sum, fransus sum, & similia; pertasus sum in usu est & Activum; uti etiam exosus sum, & perosus sum: Sunt igitur ejusmodi Participia Communis Generis, Activi & Passivi; ut, exosus Deum, exosus Deo: perosus bonos, perosus bonis.

4. Permulta Verba Passivæ Formæ Generis sunt Activi vel Neutrius, quæ quia Passivum Genus deponunt, Deponentia dicuntur: Erant autem apud Veteres ferè omnia Communis Generis, Activi & Passivi; ut, *speculare, sequere, blandire*, & similia.

Vetusti tamen etiam in his servabant Analogiam apud quos erant, *seque, sequere, sexi, sectus*: *Inseque Musa virum*, erat apud Ennium. Etiam Tullius dixit *nitito pro nititor*, auctore Diomede.

SECT. IX.

De Irregularitatibus Præteriti Perfecti.

Ratio fere omnis Præteriti Perfecti sequentibus Canonibus continetur.

Canon. I. Omnia quæ sunt primæ vel quartæ

EXEMPLUM UNIVERSÆ

INFLEXIONIS

VERBORUM.

Forma Activā & Neutrā.	Forma Passivā.	Forma Activā & Neutrā.	Forma Passivā.	Forma Activā & Neutrā.	Forma Passivā.	Forma Activā & Neutrā.	Forma Passivā.
MODO IMPERATIVO. <i>Præsentis Tempore.</i>		MODO IMPERATIVO. <i>Præsentis Tempore.</i>		MODO IMPERATIVO. <i>Præsentis Tempore.</i>		MODO IMPERATIVO. <i>Præsentis Tempore.</i>	
Sing.		Sing.		Sing.		Sing.	
Perf. Ama	Ama, re	Perf. Ama, bamus	Amabamur	Perf. Ama, bo	Amabo, r	Perf. Ama, remus	amaremur
2. Imple	Imple, re	1. Imple, bamus	Implebamur	1. Imple, bo	Implebo, r	1. Imple, remus	impleremur
Pete	Pete, re	Pete, bamus	Petebamur	Pete, am	Peta, r	Pete, remus	peteremur
Audi	Audi, re	Audi, ebamus	Audiebamur	Audi, am	Audia, r	Audi, remus	audiremur
Plur.		Plur.		Plur.		Plur.	
Perf. Ama, te	Ama, mini	Perf. Ama, batis	Ama, bami	Perf. Ama, bis	Amabe, ris	Perf. Amare, tis	amare, mini
2. Imple, te	Imple, mini	1. Imple, batis	Imple, bami	1. Imple, bis	Implebe, ris	1. Implere, tis	implere, mini
Peti, te	Peti, mini	Pete, batis	Pete, bami	Pete, es	Pete, ris	Pete, retis	peter, mini
Audi, te	Audi, mini	Audi, ebatis	Audie, bami	Audi, es	Audie, ris	Audi, retis	audire, mini
Quasi Futuro.		Quasi Futuro.		Quasi Futuro.		Quasi Futuro.	
Sing.		Sing.		Sing.		Sing.	
Perf. Ama, to tu	Amato, r tu	Perf. Ama, vi	Amato, r tu	Perf. Ama, bim	Amabim, r	Perf. Amav, erim	Amav, erim
2. Imple, to tu	Impleto, r tu	1. Imple, vi	Impleto, r tu	1. Imple, bim	Implebim, r	1. Implev, erim	Implev, erim
Peti, to tu	Petito, r tu	Pete, vi	Petito, r tu	Pete, emus	Pete, m, r	Pete, erim	Pete, erim
Audi, to tu	Audito, r tu	Audi, vi	Audito, r tu	Audi, emus	Audie, m, r	Audi, erim	Audie, erim
Plur.		Plur.		Plur.		Plur.	
Perf. Ama, tote	Ama, minor	Perf. Ama, vifti	Amatus	Perf. Ama, bitis	amabi, mini	Perf. Amav, eris	Amatus
2. Imple, tote	Imple, minor	1. Imple, vifti	Impletus	1. Imple, bitis	implebi, mini	1. Implev, eris	Impletus
Peti, tote	Peti, minor	Pete, vifti	Petitus	Pete, etis	pete, mini	Pete, eris	Petitus
Audi, tote	Audi, minor	Audi, vifti	Auditus	Audi, etis	audie, mini	Audi, eris	Auditus
MODO INDICATIVO. <i>Præsentis Tempore.</i>		MODO INDICATIVO. <i>Præsentis Tempore.</i>		MODO INDICATIVO. <i>Præsentis Tempore.</i>		MODO INDICATIVO. <i>Præsentis Tempore.</i>	
Sing.		Sing.		Sing.		Sing.	
Perf. Am, o	Amo, r	Perf. Ama, vimus	Amati	Perf. Am, em	ame, r	Perf. Amav, erimus	Amati
1. Imple, o	Impleo, r	1. Imple, vimus	Impleti	1. Imple, am	implea, r	1. Implev, erimus	Impleti
Pete, o	Peto, r	Pete, vimus	Petiti	Pete, am	Peta, r	Pete, erimus	Petiti
Audi, o	Audio, r	Audi, vimus	Auditi	Audi, am	Audia, r	Audi, erimus	Auditi
Plur.		Plur.		Plur.		Plur.	
Perf. Ama, s	Ama, ris	Perf. Ama, viftis	Amatus	Perf. Am, es	ame, ris	Perf. Amav, eritis	Amati
2. Imple, s	Imple, ris	1. Imple, viftis	Impletus	1. Imple, as	implea, ris	1. Implev, eritis	Impleti
Pete, s	Pete, ris	Pete, viftis	Petitus	Pete, as	Peta, ris	Pete, eritis	Petiti
Audi, s	Audi, ris	Audi, viftis	Auditus	Audi, as	Audia, ris	Audi, eritis	Auditi
MODO INFINITIVO. <i>Præsentis & Præterito Imperfecto.</i>		MODO INFINITIVO. <i>Præsentis & Præterito Imperfecto.</i>		MODO INFINITIVO. <i>Præsentis & Præterito Imperfecto.</i>		MODO INFINITIVO. <i>Præsentis & Præterito Imperfecto.</i>	
Sing.		Sing.		Sing.		Sing.	
Perf. Ama, t	Amat, ur	Perf. Ama, verunt	Amati	Perf. Am, et	amet, ur	Perf. Amav, erint	Amati
2. Imple, t	Implet, ur	1. Imple, verunt	Impleti	1. Imple, at	impleat, ur	1. Implev, erint	Impleti
Pete, t	Petet, ur	Pete, verunt	Petiti	Pete, at	Peta, ur	Pete, erint	Petiti
Audi, t	Audit, ur	Audi, verunt	Auditi	Audi, at	Audiat, ur	Audi, erint	Auditi
Plur.		Plur.		Plur.		Plur.	
Perf. Ama, mus	Amamur	Perf. Ama, viftis	Amatus	Perf. Am, emus	amemur	Perf. Amav, erimus	Amati
2. Imple, mus	Implemur	1. Imple, viftis	Impletus	1. Imple, amus	impleamur	1. Implev, erimus	Impleti
Pete, mus	Petemur	Pete, viftis	Petitus	Pete, amus	Peta, m, r	Pete, erimus	Petiti
Audi, mus	Audimur	Audi, viftis	Auditus	Audi, amus	Audiamur	Audi, erimus	Auditi
MODO INFINITIVO. <i>Futuro.</i>		MODO INFINITIVO. <i>Futuro.</i>		MODO INFINITIVO. <i>Futuro.</i>		MODO INFINITIVO. <i>Futuro.</i>	
Sing.		Sing.		Sing.		Sing.	
Perf. Ama, b	Amabo, r	Perf. Ama, bim	Amabim, r	Perf. Am, rem	amare, r	Perf. Amav, issem	Amav, issem
2. Imple, b	Implebo, r	1. Imple, bim	Implebim, r	1. Imple, rem	implere, r	1. Implev, issem	Implev, issem
Pete, b	Petebo, r	Pete, bim	Petebim, r	Pete, rem	peter, r	Pete, issem	Pete, issem
Audi, b	Audiebo, r	Audi, bim	Audiebim, r	Audi, rem	audire, r	Audi, issem	Audie, issem
Plur.		Plur.		Plur.		Plur.	
Perf. Ama, b	Amabim, r	Perf. Ama, bis	Amabim, r	Perf. Am, res	amare, ris	Perf. Amav, issetis	Amav, issetis
2. Imple, b	Implebim, r	1. Imple, bis	Implebim, r	1. Imple, res	implere, ris	1. Implev, issetis	Implev, issetis
Pete, b	Petebim, r	Pete, bis	Petebim, r	Pete, res	peter, ris	Pete, issetis	Pete, issetis
Audi, b	Audiebim, r	Audi, bis	Audiebim, r	Audi, res	audire, ris	Audi, issetis	Audie, issetis

tæ Conjugationis regularia sunt, nisi sint sub alio Canone; ut, *ama--amavi: audi--audivi.* Et ista Secundæ.

<i>ple</i>	<i>plevi.</i>	<i>ne</i>	<i>nevi.</i>
<i>fle</i>	<i>flevi.</i>	<i>vie</i>	<i>vievi.</i>
<i>le</i>	<i>levi.</i>	<i>ole</i>	<i>olevi, pro</i>

creſce ſtans: exſtat tamen abolui; & adoluerat à Varrone poſitum eſt pro adoleverat.

Canon. II. Iſta ultimam Thematis vocalem amittunt.

1. In primâ Conjugatione quæ ſequentur.

<i>nexa</i>	<i>nexui.</i>	<i>doma</i>	<i>domui.</i>
<i>neca</i>	<i>necui.</i>	<i>tona</i>	<i>tonui.</i>
<i>ſeca</i>	<i>ſecui.</i>	<i>ſona</i>	<i>ſonui.</i>
<i>crepa</i>	<i>crepui.</i>	<i>mica</i>	<i>micui.</i>
<i>vêta</i>	<i>vetui,</i>	<i>frica</i>	<i>fricui.</i>
<i>cuba</i>	<i>cubui.</i>	<i>plica</i>	<i>plicui.</i>

Nota.

1. *Plica*, præeunte ſub vel nomine retinet à; ut,

<i>ſupplica</i>	<i>ſupplicavi.</i>
<i>duplica</i>	<i>duplicavi.</i>
<i>multiplica</i>	<i>multiplicavi.</i>

2. Præeuntibus autem *ad, ex, in, con, re,* vel retinet

94 De Analogia Latine Linguae.

retinet vel amittit indifferentè; ut,

<i>applica</i>	<i>applicavi</i> vel <i>applicui</i> .
<i>explica</i>	<i>explicavi</i> vel <i>explicui</i> .
<i>implica</i>	<i>implicavi</i> vel <i>implicui</i> .
<i>complica</i>	<i>complicavi</i> vel <i>complicui</i> .
<i>replica</i>	<i>replicavi</i> vel <i>replicui</i> .

3. Erant vetustè, etiam *neca-necavi*, ex quo *necatus* apud Juvenalem: Item *crepa-crepavi*: *veta-vetavi*: *cuba-cubavi*: *doma-domavi*: *tona-tonavi*: *sona-sonavi*: *mica-micavi*.

Sunt autem adhuc *discrepa-discrepavi*, raro *discrepui*: *increpa-increpavi* & *increpui*: *resona-resonavi*, raro *resonui*, & *dimica-dimicavi*.

2. In secundâ Conjugatione, omnia quæ non sunt sub alio Canone: ut, *doce-docui*: *monu-monui*.

3. In tertiâ Conjugatione quæ sequuntur.

strepe, strephi.
crepe, crepui.
sterge, stertui.
pinse, pinsui & pinsi.
sere (planta) serui.
rape, rapui.
sape, sapiui & sapiui.
plue, pluvi & pluui.
pexe, pexui.

pone, posui mutata *n* in
s, antiquè *posivi*.
depse, depfui, antiquè
depfi.
ale, alui.
consule, consului.
occule, occului.
cole, colui.
vole, volui.

plex,

plexe, plexui.

nexe, nexui.

texe, texui.

gigne, genui ab antiquo

gene: dixit Cato, hac

loca aliquid genunt.

fure, furui.

cumbe, cubui, extritā m.

elice, eliciui: antiquè eti-

am allicui & pellicui.

Et composita a

canē; ut,

accine, accinui: est ta-

men occini apud Pro-

bum. Dixit Plautus

etiam concredui.

Et pafce, præpositis de,

in, con, & dis: ut,

depesce, depescui.

impesce, impescui.

compesce, compescui.

dispesce, dispescui.

mole, molui.

vome, vomui.

gema, gemui.

treme, tremui.

freme, fremui.

Item celle præpositis

ex, præ, & ante; ut,

excelle, excellui.

pracelle, pracellui.

antecelli, antecellui.

Est etiam percelle, per-

cellui apud Priscianum.

4. In Quarta Conjugatione quæ sequuntur.

aperi, aperui.

operi, operui.

amici, amicus & amixi.

fali, falui: antiquè fali-

vi, ex quo defili defili-

vi in usu est.

Canon. III. Ista ultimam Thematicis Vocalem amittunt, & u Terminationis vi.

1. In Secunda Conjugatione quæ sequuntur.

mulce,

96 De Analogia Latina Lingua.

mulce, mulci.
prande, prandi.
frende, frendi.
sede, sedi.

vide, vidi.
stride, stridi, antique
strisi.
langue, langui.
lique, licui.

Est etiam dense--densi apud Charisium.

2. In Tertiâ Conjugatione,
Finita in *ve* & *ue*, nisi sint sub alio Canone;
ut, solve--solvi, lue--lui, nue--nui: (Ennius tamen
posuit *ammovit* :) Et quæ sequuntur.

lege, legi.
line, lini & livi.
eme emi.
velle, velli & vulsi.
verre, verri & versi.
vise, visi.
fide, fidi: apud Columellam.
fide, fidi, antique fisi.
fode, fodi.
pande, pandi, antique pansi.
mande, mandi.
ede, edi.
bibe, bibi.
glube, glubi; Vossius tamen glupsi.
l mbe, lambi.
scabe, scabi, antique scabui.

psalle, psalli.
salle, salli.
pinse, pinsi & pinsui.
ode, odi.
verte, verti.
scande, scandi.
cande, candi.
fende, fendi.
ice, ici.
cude, cudi, antique cnsi.
rude, rudi.
prehende, prehendi.
fuge, fugi.
cape, capi.
tolle, tuli, ab antiquo tolle: vetuste tetuli: Pacuvius dixit, nequis vim attulat.
rumpe, rupi, amissâ m. inc sse,

inceſſe, inceſſi & --ivi.
laceſſe, laceſſi & --ivi.
faceſſe, faceſſi & --ivi.
capeſſe, capeſſi & --ivi.
memine--memini : anti-
quæ mene, ex quo no-
men mens & partici-
pium vetuſtum men-
tus.

Et iſta quæ etiam a in
e mutant.

age, egi.
face, feci.
jace, jeci.
cape, cepi : antiquæ cepſi.

Et iſta quæ amittunt n.

vince, vici.
ſcinde, ſcidi : antiquæ
ſciſcidi.
finde, fidi.
funde, fudi.
linque, liqui.

Et iſta duo quæ amit-
tunt n, & mutant a
in e.

frange, fregi : ab anti-
quo frage.
pange (junge) pegi : ab
antiquo page.

3. In quartâ Conjugatione quæ ſequin-
tur.

ai.	ai.
veni	veni.
comperi	comperi.
reperi	reperi, antiquæ comperivi & re-

perivi : Erat enim parire apud vetuſtos pro pa-
rere : Nam Ennius dixit ova parire ſolet genus
pennis condecoratum.

Canon. IV. Iſta ultimam Thematis vocalem
amittunt & v Terminationis vi, geminantq;
H primas

98 *De Analogia Latina Lingua.*

primas Consonas cum vocali sequente; quæ vocalis, cum sit *a* in priore syllabâ in *e* mutatur, in posteriore autem in *i* quidem in plurisque, in quibusdam tamen in *e*.

1. In primâ Conjugatione ista duo.

Da dedi | Sta steti, extritâ s.

Nota.

1. *Dedi* in compositâ figurâ in tertiâ Conjugatione mutatur in *didi*: ut, *perde, perdidi*.

2. *Steti* in compositâ figurâ mutatur in *steti*; ut, *præsta, præstiti*.

2. In secundâ Conjugatione, quæ sequuntur.

pende pependi | sponde spondendi.
morde momordi. | tonde totondi.

Erat etiam apud vetustos, *tene, tetini*. Exstant etiam *memordi* & *spondendi* apud Quintilianum.

3. In tertiâ Conjugatione quæ sequuntur.

pende pependi; pro quo pendi est apud Livium.
tende tetendi: tendi est apud Senecam.
pede pepedi.
curre cucurri: antiquè curri.

posse

posce,	poposci.
para,	peperi.
cane,	cecini: antiquè canui.
cade	cécidi.
cade	cecididi.
parce	peperci & parsi: antiquè parui.
falle	feselli.

His adice,

disce	didici: amissâ s.
siste	stiti pro sisti: antiquè sisti, ex quo compositum consisti, quod nonnun- quam occurrit.
pelle	pepuli, pro pepelli: antiquè pulsi.
celle	ceculi pro cecelli; pro quo & tulusi.

Et ista quæ porro amittunt n.

pange	(paciscere) pepigi: antiquè pegi, à page antiquo.
tange	tetigi: ab antiquo tage.
tunde	tutudi: antiquè tumsi.
punge	pupugi: antiquè pepugi: quod tamen in Compositâ figurâ frequen- tius punxi.

Nota.

Ista omnia in Compositione Syllabam adje-
ctivam amittunt: ut, attende--attendi, attinge
attigi, contunde--contudi.

Præter da, sta, disce & posce; nam perde--per-
didi,

didi, praesta—prastiti, edisce—edidici, exposce—exposci.

Occurrunt etiam praecurrri, excurrri, praemomordi, detosondi, desopondi & repupugi, & quaedam alia.

Est autem absconde—abscondi: antiquè etiam abscondidi. Dixit etiam Ovidius abstet pro abstetit.

Canon. V. Ista ultimam Thematis Vocalem amittunt, & v Terminationis vi in s mutant: In quibus porro,

1. Ultima consona frequenter eliditur: ut in, suade—suasi, terge—tersi, vade—vasi.

2. Consonae c, g, h & qu & s terminationis si in x mutantur; ut in, specce—spexi, rege—rex, vehe—vexi, coque—coxi.

3. B ante s terminationis si in p mutatur, & p inseritur inter m & si; ut in, scribe scripsi, sume—sumpsi, prome—prompsi: antiquè tamen scribfi, sumfi & promfi.

1. In secundâ Conjugatione quæ sequuntur.

suade, suasi.
ride, risi.
arde, arsi.
sorbe, sorpsi & sorbui.
erge, urfi.
surge, surfi.

terge, tersi.
alge, alsi.
fulge, fulsi.
mulge, mulsi & mulxi.
torque, torfi.
hare, hafi.

luce, lūxi.	in c, pro quo etiam
luce, lūxi.	nivi.
frige, frixi.	jube, jussi, mutatà b in s.
auge, auxi.	indulge, indulsi.
nive, nixi mutatà v	mahe, mansi.

Nota.

1. *Præmine, promine, emine, immine* non componuntur à *mane*, sed à *mine*, quod exstat apud Lucretium in figurâ simplici.

2. Erant apud vetustos etiam *aude--ausi*, & *gaude--gavisi*: Dixit enim Cato, non *ausi* recusare; & Hemina, id *admiratum esse gavisi*. Est & *porce--porxi* apud Sosipatrum Charisium; atq; etiam *vage--vaxi*.

2. In tertiâ Conjugatione quæ sequuntur.

scribe, scripsi.	vade, vasi.
nube, nupsi.	rade, rasi.
come, compsi.	lade, lasi.
promē, prompsi.	lude, lusi.
deme, dempsi.	trude, trusi.
sūme, sumpsi: antiquè	divide, divisi.
sūremi: erat etiam	claude, clausi.
antiquè è contrario.	plaude, plausi.
dirime, dirempsi pro	rode, rosi.
diremi.	verre, versi & verri.
parce, parsi & peperci.	celle, culti (mutatà e in
mitte, misi.	u) & ceculi.

101 De Analogia Latina Linguae.

dice, dixi.
duce, duxi.
coque, coxi.
vive, vixi, mutata v
in c.
spece, spexi.
lace, lexi: mutata a in
e: at elice, elicui.
temis, tempfi.
strue, struxi
flue, fluxi } inserta c.
 antiquè etiam
plue, pluxi.
pollinco, pollinxi;
 antiquè pollinge.
clange, clanxi.
plange, planxi.
pange (fige) panxi; o-
 lim pansi: nam &
 plantæ panguntur, &
 versus in cerâ, aucto-
 re Festo.
frige, frixi.
pinge, pinxi.
cinge, cinxi.
tinge, tinxi; quod &
 tingue.
stingue, stinxi.
linge, linxi.

minge, pinxi & mixi.
ninge, ninxi, olim nin-
gue.
ange, anxi.
suge, suxi.
verge, verxi.
ringe, rinxi.
stringe, strinxi.
unge, unxi: olim un-
gue.
munge, munxi.
punge, punxi in compo-
litis.
junge, junxi.
fige, fixi.
flige, fluxi.
flecte, flexi.
pecte, pexi.
necte, nexi.
plecte, plexi.
carpe, carpsi.
scalpe, scalpsi.
sculpe, sculpsi.
sarpe, sarpsi.
serpe, serpsi.
repe, repsi.
sparge, sparsi.
merge, merpsi.
tege, texi.
rege, rexi: Erat ta-
 men

men vetustè,
sorge, surregi.

vehe, vèxi.

trahè, traxi.

intellige, intellexi.

dilige, dilexi.

neglige, neglexi : anti-
què neglegi.

Accedunt & ista, quæ
etiam geminant s
propter elisionem

præcedentis conso-
næ.

cede, cessi.

preme, pressi : antiquè

premi.

ure, ussi.

gere, gessi.

quate, quassi.

mete, messui : inserta u :

antiquè metui.

3. In quartâ Conjugatione quæ sequuntur.

cambi, campsi.

ranci, rausi.

farci, farsî.

farci, farsî.

sepi, sepsi.

senti, sensi.

fulci, fulsi; vel fulxi.

hauri, hausi.

amici, amixi & amicui.

sanci, sanxi.

vinci, vinxi.

Sunt etiam *cambivi*, *farcivi*, *sarcivi*, *sepivi*,
fulcivi, *haurivi*, *amicivi*, & *sancivi*, sed rariùs
& more veterum.

Canon. VI. Ista quæ sunt tertiæ Præteritum
habent ac si essent quartæ.

accersè, accersivi.

arcessè, arcessivi.

H 4

laccèssè,

104 De Analogia Latina Linguae.

<p><i>laceffe, laceffivi & laceffi:</i> leguntur etiam <i>ar-</i> <i>cessiri & laceffiri</i> in Infinitivo Modo. <i>inceffe, inceffivi & inceffi.</i> <i>faceffe, faceffivi & faceffi.</i> <i>capeffe, capeffivi & capeffi.</i> <i>pete, petivi.</i> <i>cupe, cupivi.</i></p>	<p>occurrit & <i>cupiret</i> apud Lucretium. <i>sape, sapivi & sapui.</i> <i>tere, trivi, extrita e:</i> an- tique <i>terui & teris:</i> ex quo participium <i>te-</i> <i>ritus</i> apud vetustos. <i>quare, quasivi;</i> muta- ta <i>r</i> in <i>s.</i></p>
---	--

Item *quase, quasivi, vetasté.* Erat antiquè etiam *pecte, pectivi & tene, tenivi, & similia.*

Canon. VII. Ista ultimam Thematis syllabam amittunt.

1. In primà Coniugatione ista duo finita in *ua.*

lava lavi. | iuva iuvi.

2. In secundà Coniugatione finita in *ve:* ut,

ferve, fervei: pro quo etiam *ferbe, ferbui.*
move, movi.

3. In tertià Coniugatione finita in *sce:* ut,

pasce pavi. nosce novi.

At *quimisce* habet *quexi.*
Accedunt & ista,
line livi & lini.

sine

sine, sui & sin; teste Donato.
sere (semina) *sevi*.

Atq; ista in quibus porro *e* & *r* commutant
 sedes.

<i>sperne</i>	<i>sprevi</i> .
<i>cerne</i>	<i>crevi</i> .
<i>sterne</i>	<i>stravi</i> : mutata <i>e</i> in <i>a</i> .

Nota.

Pleraq; in *sce* finita carent præterito ejusq;
 Derivatis: ut, *hisce, glisce, fatisce*.

Quæ tamen cum sunt Inchoativa accipiunt
 Præteritum à suis Primitivis; ut, *incalcesce—in-*
calui ab incale, fervesce—fervi à serve.

SECT. X.

De Derivativâ specie Verborum.

Verba quoad Derivativam speciem sunt
 triplicia; Denominativa, Verbalia &
 Participialia.

I. Denominativa sunt triplicia.

1. Quæ sunt apponendo terminationem
 Thematis loco Terminationis Recti vel Geni-
 tivi singularis; ut,

forma formâ: Eques Equitâ.

Græcus Græca[re]: lignum ligna[re].

2. Quæ sunt apponendo syllabam *ca* vel *ga*
 primo

primo Casui in *i* finito; ut, *faber--fabrica*, *navis--naviga*.

3. Imitativa Græca, quæ fiunt apponendo *iza* (antiquè *issa*) loco terminationis Recti vel Genitivi singularis; ut, *Græcus--Graciza* vel *Gracissa*: *Pater--patrizi* vel *patrissa*.

II. Verbalia sunt quintuplicia: Intensiva, Frequentativa, Desiderativa, Inchoativa & Diminutiva.

1. Intensiva fiunt mutando ultimam Thematis Vocalem in *ica*; ut, *velle--vellica*, *fodere--fodica*: at *mande--manduca*, mutatâ *i* in *u*.

Vel apponendo *ra*; ut, *recipe--recipera* vel *recupera*: *confide--confidera*: *tule--tolera*.

Cujus formæ sunt etiam, *tempera*, *modera*, *glomera*, *lacera*, *desidera*.

2. Frequentativa fiunt mutando ultimam Thematis Vocalem in *ita*; ut, *lege--legita*: *age--agita*.

At *hia--hieta*: *move--muta*: *volve--voluta*.

3. Desiderativa fiunt apponendo *sse*, geminatâ *ss*, Themati; ut, *cape--capeffe*: *lace--laceffe*: *expugna--expugnasse*.

4. Inchoativa (sive Augmentativa) fiunt apponendo *sce*, Themati; ut, *incala--incalesce*: *ferve--fervesce*.

In tertiâ etiam ultima vocalis Thematis mutatur in *i*; ut, *treme--tremisce*: *cupe--cupisce*; est autem *hisce* per Syncopen pro *hiscæ*.

5. Diminutiva fiunt mutando ultimam Thematis

matem Vocale in *ula*; ut, *unda-undula*: *pulla pullula*: *garri-garrula*: *ambi-ambula*.

Sunt & bis diminuta, mutato *ula* in *illa*: ut, *scribe-scribula-scribilla*: *occa-occula-occilla*.

III. Participialia sunt duplicia; Frequentativa & Meditativa.

1. Frequentativa fiunt à Participio Præteriti mutando *us* in Terminationem Thematis; ut, *scriptus-scripta*, *captus-capta*, *pexus-pexe*, *gestus-gesta* & *gesti*. Erant apud vetustos, *pulta*, *merta* & *manta*, ab antiquis Participiis *pultus*, *mertus* & *mantus*.

Nota.

Hujusmodi Verba fiunt denuò Frequentativa; ut, *scripta-scriptita*: *capta-captita*: *gesta-gestita*.

2. Meditativa (quæ & Desiderativa) fiunt à Participio Futuri Activi & Neutrius mutando *us* in Terminationem Thematis quartæ Conjugationis; ut, *scripturus-scripturi*: *lecturus-lecturi*. At *pariturnus-parturi*, per Synopen & Systolen.

S E C T.

primo Casui in *i* finito; ut, *faber--fabrica*; *navis--naviga*.

3. Imitativa Græca, quæ fiunt apponendo *iza* (antiquè *issa*) loco terminationis Recti vel Genitivi singularis; ut, *Græcus--Græciza* vel *Græcissa*: *Pater--patriza* vel *patrissa*.

II. Verbalia sunt quintuplicia: Intensiva, Frequentativa, Desiderativa, Inchoativa & Diminutiva.

1. Intensiva fiunt mutando ultimam Thematis Vocalem in *ica*; ut, *velle--vellica*, *fodere--fodica*: at *mande--manduca*, mutatà *i* in *u*.

Vel apponendo *ra*; ut, *recipe--recipera* vel *recupera*: *confide--confidera*: *tule--tolera*.

Cujus formæ sunt etiam, *tempera*, *modera*, *glomera*, *lacera*, *desidera*.

2. Frequentativa fiunt mutando ultimam Thematis Vocalem in *ita*; ut, *lege--legita*: *age--agita*.

At *hia--hieta*: *move--muta*: *volve--voluta*.

3. Desiderativa fiunt apponendo *sse*, geminatà *ss*, Themati; ut, *cape--capeffe*: *lace--laceffe*: *expugna--expugnasse*.

4. Inchoativa (sive Augmentativa) fiunt apponendo *sce*, Themati; ut, *incala--incalesce*: *ferve--fervesce*.

In tertiâ etiam ultima vocalis Thematis mutatur in *i*; ut, *trema--tremisce*: *cupe--cupisce*; est autem *bisce* per Syncopen pro *hisce*.

5. Diminutiva fiunt mutando ultimam Thematis

matis Vocalem in *ula*; ut, *unda-undula*: *pulla pullula*: *garri-garrula*: *ambi-ambula*.

Sunt & bis diminuta, mutato *ula* in *illa*; ut, *scribe-scribula-scribilla*: *occa-occula-occilla*.

III. Participialia sunt duplicia; Frequentativa & Meditativa.

1. Frequentativa fiunt à Participio Præteriti mutando *us* in Terminationem Thematis; ut, *scriptus-scripta*, *captus-capta*, *pexus-pece*, *gestus-gesta* & *gesti*. Erant apud vetustos, *pulta*, *merta* & *manta*, ab antiquis Participiis *pultus*, *mertus* & *mantus*.

Nota.

Hujusmodi Verba fiunt denuò Frequentativa; ut, *scripta-scriptita*: *capta-captita*: *gesta-gestita*.

2. Meditativa (quæ & Desiderativa) fiunt à Participio Futuri Activi & Neutrius mutando *us* in Terminationem Thematis quartæ Conjugationis; ut, *scripturus-scripturi*: *lecturus-lecturi*. At *pariturns-parturi*, per Synopen & Systolen.

S E C T.

SECT. XI.

De Compositâ Figurâ Verborum.

I. I Sta in Compositione a in e mutant.

damna	condemna.
tracta	contracta: sunt tamen retracta & pertracta.
lacta	delecta.
sacra	consecra.
patra	perpetra.
para	impera, propera: quod tamen
non fit in aliis; sunt enim appara, compara, equipara, & similia.	
hala	anhela: at exhala.
manda	commenda: at amanda.
arce	exerce: at abarce.
carpe	excerpe.
sparge	consperge.
cande	accende.
scande	conscende.
parti	disperti.
pare	reperi.
parce	imperce.
falle	refelle.
pasce	compesce: est tamen epasce.
patere	perpetere.
gradere	congradere.

fatiscere

fatiscere, defetiscere.
paciscere depeciscere.

Fit idem & in quibusdam Nominibus; ut,
ars, iners; barba, imberbis; ager, peregre; ba-
cillus, imbecillus: arma, inermis; castus, incestus.

II. Ista in Compositione a, æ & e in i mu-
tant.

habe	exhibe: prabe contractum est pro prahibe.
neca	enica, vetusté.
late	delite.
tene	contine.
tace	contice.
ege	indige.
sape	desipe.
rape	eripe.
cade	concide.
cede	concide.
cane	concine: recane & occane oc- currunt.
lade	collide.
quare	conquire: dixit Plautus ta- men exquare.
statue	constitue.
fali	diffili.
ambi	redimi.
estima	existima.
place	displace: sunt tamen perplace & complace.

pange

110 *De Analogia Latina Lingua.*

<i>pange</i>	<i>compinge: sunt tamen depange, re- pange, oppange & circumpange.</i>
<i>tange</i>	<i>continge.</i>
<i>fatere</i>	<i>confutere.</i>
<i>apiscere</i>	<i>adipiscere.</i>

Item ista, modo excipias Præteritum ejusq; Derivata;

<i>ago</i>	<i>redige: sunt tamen satage & perage; dege autem & coge, contracta sunt pro deige & coige.</i>
<i>eme</i>	<i>redime.</i>
<i>jace</i>	<i>rejice, contractè reice: est etiam porrice tanquam porjice; ex quo Præteritum porreci pro porjeci.</i>
<i>spece</i>	<i>respice.</i>
<i>sede</i>	<i>reside: at supersede.</i>
<i>preme</i>	<i>reprime.</i>
<i>cape</i>	<i>recipe: at satscape.</i>
<i>lace</i>	<i>illice.</i>
<i>rege</i>	<i>corrige: surge & perge, contracta sunt pro surrige & porrige; sic etiam surpe & porge apud veteros, pro surripe & porrige.</i>
<i>frange</i>	<i>refringe.</i>

Face præmissâ Præpositione; ut, *confice, profice.*

Et lege, nisi præponantur *per, præ, sub, trans;* ut, *collige, elige, intellige: antiquè intellege.*

De Analogia Latina Linguae. IIII

Fit idem & in Nominibus; ut, *facilis--difficilis*: *as--semis*: *caput--occiput*: *pater--Jupiter*: *aquus--iniquus*.

III. Ista duo in Compositione *a* in *n* mutant: *calca*, *conculca*: est & *calcia*, *disculcia*: *salta*, *desulta*.

Sic & nomen *taberna*, *contubernium* & *contubernalis*.

Nota.

Jura, præcedente *de* vel *per*, mutat *n* in *e*; ut, *dejera*, *pejera*.

IV. Ista in Compositione amittunt *a*.

clande *conclude*: est etiam *clude*, interdum in figurâ simplici.

quate *concute*.

lava *dilue*.

causa *excusa*.

Erat & *frauda*, *defruda* apud vetustos: *suum defrudans genium*, apud Terentium est.

Plaude autem in Compositione mutat *au* in *o*; ut, *explode*, *complode*: Antiqui mutabant *au* in *o* etiam in aliis; ut, pro *plaustrum*, *plostrum*; pro *claustrum*, *clostrum*; pro *cauda*, *coda*; nos etiam dicimus *codex* pro *caudex*.

Nota.

I. Quædam in Compositione permutant Conjugationem; ut, *da--perde*, *pare--reperi*, *jace--*

jace--amici, quod tanquam amjice.

2. Conjugatio mutatur etiam citra compositionem à veteribus interdum: ut, *jam litora fervère flammis. Lavit improba teter ora cruor,* apud Maronem.

Sic *sonère, stridère, fulgère, tergère, sallire, odire, mejire, censire, moriri, poti, & similia.* Ennius dixit, *Tunc clipei resonunt & ferri stridus acumen.*

3. Sunt deniq; quæ & Conjugationem & formam mutant in figurâ compositâ; ut, *fer--voci ferare, pare--experire, opperire; spece--suspicare.*

S E C T. XII.

De Verbis Anomalis.

Verba Anomala (sive Inæqualia) sunt in quibus ceterorum Verborum Analogia negligitur.

Suntq; ferè quæ sequuntur: *fue, es, potes, ede, fer, vole, male, noli, si, i, qui, cæpe, ode, memine, orere, quæse, inque.*

1. *Fue* usurpatur in Præterito tantum ejusq; Derivatis; reliqua supplebit *es.*

Imperfectum tamen Potentialis & Præsens Infinitivi frequenter occurrunt, sed formâ contractâ; ut, *forem, fore, pro fuerem, fuere: fore* autem future sonat; ut, *te fore, h.e. esse futurum.*

Erant

De Analogia Latina Lingua; 113

Erant etiam apud vetustos, *fuo, fuis, fuit: fuebam, fuebas, fuebat, &c.*

II. *Es* contra caret Præterito ejusq; Derivatis, quæ supplentur à *fue*: Declinatur autem in hunc modum.

Imperativo.

Præf. Sing. perf. 2. *es*. Plur. perf. 2. *este*.

Quasi Fut. S. p. 2. *esto tu*. p. 3. *esto ille*. Pl. p. 2. *estote*. p. 3. *sunto*: antiquè *esunto*.

Indicativo.

Præf. Sing. p. 1. *sum*. p. 2. *es*. p. 3. *est*. Plur. p. 1. *sumus*. p. 2. *estis*. p. 3. *sunt*: antiquè *esum, esumus, esunt*. Erat etiam antiquè *estur* in formâ passivâ.

Imp. S. p. 1. *eram*. p. 2. *eras*. p. 3. *erat*. Pl. p. 1. *eramus*. p. 2. *eratis*. p. 3. *erant*.

Perf. S. p. 1. *fui*. p. 2. *fuiſti*. p. 3. *fuit* &c.

Plusq. S. p. 1. *fueram*. p. 2. *fueras*. p. 3. *fuerat*. &c.

Fut. S. p. 1. *ero*. p. 2. *eris*. p. 3. *erit*. Plur. p. 1. *erimus*. p. 2. *eritis*. p. 3. *erunt*: antiquè *esco, escis, escit, &c.*

Potentiali.

Præf. S. p. 1. *ſim*. p. 2. *ſis*. p. 3. *ſit*. Plur. p. 1. *ſimus*. p. 2. *ſitis*. p. 3. *ſint*: antiquè *esim, esis, esit,*

114 De Analogia Latine Linguae.

esit, &c. Veteres etiam declinabant, *siem, sies, siet, &c.* per Epenthesein.

Imp. S. p. 1. *essem.* p. 2. *esses.* p. 3. *esset.* Plur. p. 1. *essemus.* p. 2. *essetis.* p. 3. *essent* : vel *forem, fores, foret, &c.*

Perf. S. p. 1. *fuerim.* p. 2. *fueris.* p. 3. *fuerit, &c.*

Plusq. S. p. 1. *fuissem.* p. 2. *fuiesses.* p. 3. *fuiisset, &c.*

Fut. S. p. 1. *fuero.* p. 2. *fueris.* p. 3. *fuerit, &c.*

Infinitivo.

Præs. Imp. *esse.*

Perf. Plusq. *fuisse.*

Fut. *futurum esse, vel fore.*

III. *Potes* declinatur sicut *Es* ; nisi quod,

1. *T* sequente *s* in *s* mutatur ; ut, *possum, possim, pro possum, possim.*

2. *E* etiam in *essem* & *esse* ejicitur ; ut, *possem, posse, pro potessem, potesse* : quæ tamen stabant apud vetustos.

3. *F* verbi *fue* eliditur ; ut, *potui, potueram, pro potui, potueram.*

Erant apud antiquos etiam in Formâ Passivâ *potestur* & *poteratur* : Sicuti etiam *quitur* & *queuntur.*

IV. *Ede* aliquando contrahitur in *ês* productum, à quo formantur sequentes voces.

1. In Imperativo *ête, esto tu, esto ille, este.* 2. In Præsente Indicativi *ês, êst, êstis.* 3. In Imperfecto Potentialis *essem, êsses, êssset, &c.* & in Præsente Infinitivi *êsse.*

5. *Fer*

V. *Fer*, 1. caret Præterito ejusq; Derivatis, quæ suppleuntur à *tolle*; ut, *fer, ferre, tuli; tuleram, tulerim, tulissem, tulero, tulisse.*

2. Omittit ultimam Thematis Vocale in istis; *ferre, ferto tu, ferto ille, fertote: fers, fert, fertis: ferrem, ferres, ferret, &c. ferre.*

VI. *Vole*, 1. In Præsente Indicativi habet *vis, vult, volumus, vultis, pro volis, volit, volumus, volitis*: antiquè autem *volt & voltis* pro *vult & vultis*. 2. In Præsente Potentialis *velim, velis, velit, &c. pro volam, volas, volat*; antiquè autem *volim, volis, volit*. 3. In Imperfecto Potentialis habet *vellem, velles, vellet, &c. pro volerem, voleres, voleret*: & in Præsente Infinitivi *velle* pro *volere*. 4. In Composita figurâ, præpositis *ma* & *non* syllabæ *vo* & *ve* eliduntur & ultima *n* vocis *non*; ut, *malo, nolo, malim, nolim, pro mavelo, nonvolo, mavelim, nonvelim; & malle, nollem, pro mavellem, nonvellem*, quæ stabant apud antiquos: uti etiam *mavelim & nonvelim*, & similia reliqua. Erant etiam antiquè *nolt & noltis*, pro *nonvult & nonvultis*. 5. In Imperativo *noli* est pro *nole*, per Antithesin.

VII. *Fi*, 1. caret Præterito ejusq; Derivatis, quæ tamen circumloquendo suppleuntur in hunc modum, *factus sum vel fui, factus eram vel fueram, factus sim vel fuerim, &c.* antiquè tamen *fivi, fivisti, fivit, & contractè fii*, teste Prisciano. 2. In Imperfecto Potentialis & Præsente Infinitivi habet *erem & eri*; ut, *fierem, fieri, pro*

*firem & fire. Fieri tamen magis passivum est, dixit etiam Cato *fitur & fiebantur*; Item, pro non *satisfit; non satisfacitur* *Reipublica*: Exstat etiam Compositum Activum *suffire*.*

VIII. *I& qui*, 1. In tertiâ personâ plurali quasi Futuri Imperativi, in primâ Singulari & tertiâ Plurali Præsentis Indicativi, & in omnibus personis Præsentis Potentialis e habent loco i; ut, *eunto, queunto*; *eo, eiunt*; *queo, queunt*; *eam, eas, eat, &c. queam, queas, queat, &c.* 2. In Imperfecto Indicativi habent *bam* pro *ebam*, & in Futuro *bo* pro *am*; ut, *ibam, quibam*: *ibo, quibo*. Sic & eorum Composita; ut, *veni, nequi, vencunto, nequeunto*: *veneo, veniunt, nequeo, nequeunt, &c.* Præter *ambi* quod in Imperfecto & Futuro fere declinatur ut *audi*. Leguntur etiam *transiam & præteriam*, pro *transibo & præteribo*. Inietur ratio apud Cicero- nem est.

IX. *Cæpe, ode & memine* non usurpantur citra præteritum ejusq; Derivata, e quibus posteriora duo exhibent plerumq; sensum Præsentis Temporis; ut in, *odi illum, memini istuc*. Sic etiam *novi* plerumq; pro *nosco* usurpatur.

Exstant tamen in Imperativo *memento & mementote*, quæ contracta sunt ex *meminito & meminitote*: Est etiam *meminere* apud Charisium; ex quo Participium antiquum *meminens*.

X. *Orere* in Imperfecto Potentialis habet *orirer* pro *orerer*; & in Præsentè Infinitivi *oriri* pro *ori*.
Erant

Erant antiquè *oriris, oritur, orimur*; uti etiam *moriris, moritur, morimur*, & in Infinitivo *moriri*; quod apud Ovidium est.

XI. *Quæse* non usurpatur citra Præsens Indicativi & habet *u* pro *i* ante *mus*; ut, *quæsumus* pro *quæsimus*: antiquè tamen exstabat *quæsevi*.

XII. *Inque* in Præsente Indicativi plerumq; habet *am* pro *io*; ut, *inquam* pro *inquo*.

Sunt & quædam Defectiva Verba quæ per tertias personas tantum formari volunt; ut, *me pœnit*; *ista tē non decent*: *me pœnitebat*; *ista te non decebam*: rariùs tamen in tertiis pluralibus.

Hujusmodi sunt *libet, licet, oportet, pudet, piget, tædet*, & similia. Antiquis tamen & ista Perfectè declinabantur.

C A P. V.

De PARTICIPIO.

S E C T. I.

De Participio in genere.

Participium est quod partim nomen est & partim Verbum; sive, Non est Verbo mixtum.

118 De Analogia Latine Linguae.

Siquidem Declinationem & Accidentia reliqua à Nomine accipit, Conjugationem autem, Genus & Tempus à Verbo.

Est autem quadruplex; Præsentis, Præteriti, Futuri Activi & Neutrius, & Futuri Passivi; ut, *implens, impletus, impleturus, implendus.*

Nota.

Participia sunt frequenter Absoluta, *h. e.* absq; significatione Generis & Temporis; ut, *cupiens vini: innupta Diana: Vir meritò colendus:* Verum tamen mera nomina non sunt, quum servant Conjugationes verborum.

S E C T. II.

De Participio Præsentis (quod & Imperfecti.)

Participium Præsentis formatur apponendo *ns* Themati, in quartâ Conjugatione *ens*; ut, *ama--amans: imple--implens: pete--petens: audi--audiens.*

Fit autem ab Activis Activum, à Neutris Neutrum, & à Communibus Commune; ut, *imple amphoram, implens amphoram: sede--sedens: lege librum; legens.*

Nota.

1. *Iens & quiens* in utrâq; figurâ, mutant *i* in *e* &

e & e in u in obliquis ; ut, iens, euntis, eunti : abiens, abeuntis, abeunti : quiens, queuntis, queunti : nequiens, nequeuntis, nequeunti. Est tamen ambiens--ambientis : dixit Plautus etiam abiengis.

2. Es in Composità figurà assumit ens, elisà e ; ut, praes, praesens ; abes, absens ; quæ pro praesens & abesens. Attamen potes--potens per Syncopen pro potesens.

Quare contractè formatur ens ab es in figurà simplici, cum debuerit formari esens, à quo Participiale essentia per Epenthesein alterius s.

SECT. III.

De Participio Præteriti Perfecti (quod & Plusquamperfecti).

Participium Præteriti formatur apponendo *tus* Themati : ut, imple--impletus.

Fit autem ab Activis Passivum, à semper-neutris semper-neutrum, à communibus commune, & à Deponentibus Deponens : ut,

Imple--impletus : gaude--gavisus : aude--ausus : aude--aliquid, ausus--aliquid : specula[re]--speculatus.

Ratio autem fere omnis Participii Præteriti sequentibus Canonibus continetur.

120 De Analogia Latina Linguae.

Canon. I. Verbis quorum Præterita regularia sunt; *h. e.* ad primum Canonem Formata, Terminatio *tus*, simpliciter apponitur: ut,

<i>ama</i>	<i>amavi</i>	<i>amatus.</i>
<i>imple</i>	<i>implevi</i>	<i>impletus.</i>
<i>audi</i>	<i>audivi</i>	<i>auditus.</i>

Excipiuntur ista quæ Syncopantur.

<i>pota</i>	<i>potus</i> : interdum <i>potatus.</i>
<i>singuli</i>	<i>singultus.</i>
<i>sepeli</i>	<i>sepultus</i> : Dixit tamen Cato, <i>mortuus est, sepelitus est.</i>

Nota.

Huic Canonì subsunt & Deponentia quæ sunt primæ & quartæ Conjugationis: ut,

specula[re]--*speculatus*: *blandi[re]*--*blanditus.*

Canon. II. Verbis quorum Præterita irregularia sunt juxta Canonem secundum, tertium, quartum vel quintum, Terminatio *tus* apponitur abjectâ ultimâ Thematis Vocali; ita:

<i>doce</i>	<i>docui</i>	<i>doctus.</i>
<i>ice</i>	<i>ici</i>	<i>ictus.</i>
<i>pare</i>	<i>peperi</i>	<i>partus.</i>
<i>sculpe</i>	<i>sculpsi</i>	<i>sculptus.</i>

In

In quibus porro,

1. Literæ *g*, *b*, & *qu*, sequente *t*, in *c* mutantur: ut, *lege*--*lectus*: *trabe*--*tractus*: *coque*--*coctus*.

Item *v* in duobus istis, *nive*--*nictus*: *vive*--*victus*.

2. *B* sequente *t*, in *p* mutatur, & *p* inseritur inter *m* & *t*; ut, *scribe*--*scriptus*: *sume*--*sumptus*: antiquè *scribitus* & *sumtus*.

Nota.

1. *Datus* & *status* referuntur ad primum Canonem, atq; unicum Deponens *ratus*; quod à *re[re]*, mutatâ *e* in *a*: liquidem Vocalis Thematicis in his abesse non potuit.

Leguntur etiam *necatus*, *fricatus*, *secatus*, *densatus*, *farcitus*, & quædam alia: erant enim apud antiquos *necavi*, *fricavi*, *secavi*, *densevi*, & *farcivi*.

2. Sunt autem *flue*--*fluctus* & *strue*--*structus* per Epenthesein consonæ *c*: & *cole*--*cultus* per Antithesein, pro *coltus*: Huc spectat & Participiale *vultus*: male igitur *vole*--*volitus*; quum debuerit formari *vultus*.

3. Huic Canoni subsunt & sequentia Deponentia.

<i>tue[re]</i>	<i>tutus</i> , & <i>tuitus</i> .
<i>misere[re]</i>	<i>miserus</i> , & <i>miseritus</i> .
<i>ore[re]</i>	<i>ortus</i> .

more[re]

<i>more[re]</i>	<i>mortuus</i> ; geminatà <i>u</i> .
<i>funge[re]</i>	<i>functus</i> .
<i>frue[re]</i>	<i>fructus</i> ; insertà <i>c</i> ; pro quo & <i>fruitus</i> .
<i>loque[re]</i>	<i>locutus</i> , vel <i>loquutus</i> .
<i>seque[re]</i>	<i>secutus</i> , vel <i>sequutus</i> .
<i>comperi[re]</i>	<i>compertus</i> .
<i>experi[re]</i>	<i>expertus</i> .
<i>opperi[re]</i>	<i>oppertus</i> : est tamen <i>opperitus</i> apud Plautum.

Exceptio prima.

Ista ultimam Thematis vocalem in *i* mutant.

<i>doma</i>	<i>domitus</i> : exstant tamen <i>domatio</i> & <i>domator</i> .
<i>tona</i>	<i>tonitus</i> : leguntur tamen <i>intonatus</i> & <i>tonaturus</i> .
<i>sona</i>	<i>sonitus</i> : antiquè <i>sonatus</i> .
<i>crepa</i>	<i>crepitus</i> .
<i>veta</i>	<i>vetitus</i> : <i>vetatio</i> in usu est.
<i>cuba</i>	<i>cubitus</i> : est & <i>cubatus</i> , ex quo in <i>cubatio</i> & <i>accubatio</i> .
<i>plica</i>	<i>plicitus</i> .
<i>stude</i>	<i>studitus</i> .
<i>candē</i>	<i>canditus</i> .
<i>splende</i>	<i>splenditus</i> .
<i>fronde</i>	<i>fronditus</i> .
<i>sorbe</i>	<i>sorbitus</i> , & <i>sorptus</i> .
<i>terre</i>	<i>territus</i> .

place

place, placitus.
 tace, tacitus.
 jacē, jacitus.
 noce, nocitus.
 ole (odora) olitus.
 sole, solitus.
 dole, dolitus.
 vane, vanitus.
 mone, monitus.
 habe, habitus.
 debe, debitus.
 cale, calitus.
 parē, paritus.
 care, caritus & cassus.
 libe, libitus.
 lice, licitus.
 pude, puditus.
 pige, pigitus.
 pænite, pænitus pro pæ-
 nititus: est enim pæ-
 niturus.
 crepe, crepitus.
 strepe, strepitus.
 vale, valitus.
 late, latitus.
 arce, arcitus &
 arctus.
 lambe, lambitus.
 elice, elicitus.

cumbe, cubitus:
 elisā m.
 mole, molitus.
 freme, fremitus.
 treme, tremitus.
 geme, gemitus.
 vome, vomitus.
 fuge, fugitus.
 pede, peditus.
 ale, alitus & altus.
 nue, nuitus &
 nutus.
 rue, ruitus.
 lue, luitus & luxus.
 disce, discitus.
 posce, poscitus.
 parce, parcitus & par-
 sus.
 pinse, pinsitus, pinsus &
 pistus.
 bibe, bibitus.
 depesce, depescitus.
 compesce, compescitus.
 impesce, impescitus.
 dispesce, dispescitus.
 gigne, genitus: ab an-
 tiquo gene.
 pone, positus: mutatā
 n in s.

124 *Dē Analogia Latīna Linguae.*

Huc spectant & sequentia Deponentia.

<i>tue[re]</i>	<i>tutus, & tutus.</i>
<i>mere[re]</i>	<i>meritus.</i>
<i>vere[re]</i>	<i>veritus.</i>
<i>misere[re]</i>	<i>miseritus, & misertus.</i>
<i>lice[re]</i>	<i>licitus: Sic</i>
<i>pollice[re]</i>	<i>pollicitus.</i>
<i>frue[re]</i>	<i>fruitus, & fructus.</i>
<i>experge[re]</i>	<i>expergitus.</i>

Exceptio secunda.

Ista amittunt c.

<i>misce</i>	<i>mistus: pro quo & mixtus.</i>
<i>torque</i>	<i>tortus & torsus.</i>
<i>indulge</i>	<i>indultus & indulsus.</i>
<i>fulci</i>	<i>fultus.</i>
<i>farci</i>	<i>fartus.</i>
<i>farci</i>	<i>fartus & fartus.</i>

Idem fit etiam in aliis nonnunquam: sunt enim, *autor, autoritas, autunus, artus & artare* frequenter, pro *auctor, auctoritas, auctunus, arctus & arctare.*

Exceptio tertiā.

Ista mutant r in s.

<i>torre</i>	<i>tosus.</i>
<i>mare</i>	<i>maestus.</i>

ure

ure	ustus.
gere	gestus.
hauri	haustus, & hausus.

Et unicum Deponens: *quere[re]-questus.*

Fortasse etiam *feri-festus*: nam *feria* & *festum* idem valent: dicuntur autem *feria* à feriendis victimis.

Exceptio quarta.

Ista amittunt *n*.

vince	victus.
frange	fractus.
tange	tactus.
pange	pactus.
pinge	pictus.
finge	fictus.
minge	mixtus.
ringe	rixtus.
stringe	strictus.
pinse	pistus, pinsitus & pinsus.
temne	temptus.
linque	lictus.
cerne	certus, & cretus.

Quibus accedunt.

rumpe *ruptus*: elisà *m*.

siste

siste
tolle

status
latus

} omiffa priore fyllabâ, &
e in a mutata.

Exceptio quinta.

Ista in *sus* definunt, mutata *t* in *s*: In quibus porro,

1. Ultima Consonans Thematis dederitur plerumq; ut in, *suade*—*suasus*: *hæc*—*hæsus*.

2. C & s in *x* mutantur; ut, *flecte*—*flexus*: *fige*—*fixus*: quod pro *fictus* antiquo.

morde, *morsus*.

sponde, *sponsus*.

tonde, *tonsus*.

pende, *pensus*.

cense, *census*.

vide, *visus*.

prande, *pransus*.

aude, *ausus*.

gaude, *gavissus*; quasi a

gavide.

ride, *risus*.

suade, *suasus*.

arde, *arsus* & *assus*.

alge, *alsus*.

fulge, *fulsus*.

lique, *lixus*.

mulce, *mulsus* & *mul-*

ctus.

mulge, *mulsus* & *mul-*

ctus.

indulge, *indulsus* & *in-*
dultus.

terge, *tersus*.

hare, *hæsus*.

tade, *tæsus*.

mane, *mansus*: antiquè
mantus.

torque, *torsus* & *tortus*.

tende, *tensus* & *tentus*.

pende, *pensus*.

fende, *fensus*.

frende, *frensus*, *fressus*
& *fresus*.

cande, *carsus*.

scande, *scansus*.

ede, *esus*: est etiam
es, *estus*.

ode, *osus*.

divide, *divisus*.

absconde.

absconde, absconsus, & absconditus.

mande, mansus.

pande, pansus & passus.

tunde, tunsus.

funde, fusus, amissà n;

antiquè futus, ex quo

confuta, refuta, futilis

fide, fisus. (& effusi.

rode, rosus.

rade, rasus.

cude, cusus.

lude, lusus.

lade, lasus.

trude, trusus.

vade, vasus.

cade, casus.

cede, casus.

claude, clausus.

plaude, plausus.

prehende, prehensus.

pinse, pinsus, pinsus, &

pistus.

vise, visus.

salle, salsus.

falle, falsus.

pelle, pulsus, antiquè pul-

tus: Repultus à Le-

the oppido, apud Sal-

lustium est.

celle, culsus & celsus.

verre, versus.

curre, cursus.

pecte, pexus; antiquè pe-

ctus, teste Prisciano.

flecte, flexus.

plecte, plexus.

necte, nexus.

parce, parsus, & parci-

tus.

flue, fluxus: antiquè flu-

ctus, insertà c.

lue, luxus: luxò pede

apud Sallustium est.

merge, mersus: antiquè

mertus.

sparge, sparsus.

verte, versus.

fige, fixus: antiquè

fiçtus.

frige, frixus & frictus.

hauri, hausus & haustus.

ranci, rausus.

senti, sensus.

cambi, campsus.

Erant apud Vetustos

etiam,

lace, laxis: ex quo for-

tasse lassus.

vehè,

118 De Analogia Latina Linguae.

vehe, vexus: ex quo *convexus* & *vexare*.

auge, anxus: ex quo *anxius*.

tange, taxus: ex quo *taxare*.

Et fortallè,

noce, noxus: ex quo *noxa* & *noxius*.

Huc spectant & ista Deponentia.

ute[re]

usus.

nite[re]

nisus, & *nixus*, mutata t in c.

plecte[re]

plexus.

labe[re]

lapsus.

meti[re]

mensus, inserta n; pro quo & *metitus*: antiquè *messus*.

ordi[re] (incipere) orsus.

assenti[re] assensus.

Quibus accedunt & ista quæ geminant
propter elisionem præcedentium consonarum.

pande,

passus, elisâ n: pro quo & *pansus*.

scinde,

scissus: Elisâ n: Justinus dixit *abscisis auribus*, unicâ s.

finde,

fissus.

frende,

fressus, elisâ n; pro quo etiam *frensus* & *fresus*.

preme,

pressus.

mitte,

missus.

mete,

messus.

jube,

jube,	jussus.
cede,	cessus.
sede,	sessus.
arde,	assus, & arsus.
care,	cassus, pro quo & caritus.
fode,	fossus.
quate,	quassus.

Et ista Deponentia.

pate[re]	passus.	} mutata a in e.
fate[re]	fassus.	
grade[re]	gressus;	
antique	gretus.	
fatisce[re]	fessus.	

Canon. III. Verbis quorum Præterita irregularia sunt juxta sextum & septimum Canonem Terminatio *ius* apponitur ut Terminatio Præteriti; ut,

cupe	cupivi	cupitus
move	movi	motus.
nosce	novi	notus; antique noscitus.

Ista tamen formantur juxta secundum Canonem;

lava lautus; pro quo & lotus & lavatus.
 fave fatus: Plantus dixit favitor, tanquam a favitus. K cave

cave cantus: catus tamen in usu est. Est autem apud Festum *cavitio* tanquam à *cavitus*.

adoleſce aduſus: erat etiam *adoleſcens* apud veteres pro *adoleſcens*.

Huic Canoni ſubſunt & ſequentia Deponen-
tia, quæ amittunt ſcē & præcedentem *i*, in quibus
ineſt: Ita,

<i>naſce[re]</i>	<i>natus</i> : antique <i>naſcitus</i> .
<i>iraſce[re]</i>	<i>iratus</i> .
<i>paſce[re]</i>	<i>paſtus</i> .
<i>naſciſce[re]</i>	<i>naſtus</i> , extritâ <i>n</i> ; Est ta- men & <i>naſtus</i> in Prologis Trogi Pom- peij.
<i>ulciſce[re]</i>	<i>ultus</i> , extritâ <i>c</i> .
<i>proſciſce[re]</i>	<i>proſectus</i> , mutatâ <i>i</i> in <i>e</i> .
<i>expergiſce[re]</i>	<i>experrectus</i> ; inſertâ ſylla- bâ <i>re</i> : Est enim <i>expergiſcere</i> per Synco- pen pro <i>experrigiſcere</i> .
<i>obliviſce[re]</i>	<i>oblitus</i> , extrita <i>v</i> .
<i>comminiſce[re]</i>	<i>commentus</i> ; mutatâ <i>i</i> in <i>e</i> : magis tamen ab inuſitato <i>mentus</i> .
<i>fatiſce[re]</i>	<i>feſſus</i> ; mutata <i>a</i> in <i>e</i> & <i>t</i>
<i>apiſce[re]</i>	<i>apius</i> . (in <i>s</i> .)

Nota.

Participia Præteriti in permultis Verbis
aut ægrè, aut non omnino reperiſſas; ut, in
mica,

mica, urge, stete, medere, vescere, & similibus aliis, de quibus consule Grammaticos.

SECT. IV.

De Compositâ Figurâ Participii Præteriti.

I. **I**sta in Compositione *a* in *e* mutant.

<i>captus</i>	<i>acceptus.</i>
<i>jactus</i>	<i>adjectus.</i>
<i>cantus</i>	<i>accentus.</i>
<i>factus</i>	<i>affectus.</i>
<i>raptus</i>	<i>arreptus.</i>
<i>fassus</i>	<i>confessus.</i>
<i>aptus</i>	<i>adeptus.</i>

Est & *compectus* apud Plautum.

II. Ista in Compositione *a* in *e* mutant.

<i>datus</i>	<i>præditus</i> : Excipe <i>circumdatus, satisfatus, venundatus, & pessumdatus.</i>
<i>status</i>	<i>præstitus</i> : <i>præstatum</i> tamen occurrit, atq; etiam <i>adstatus, constatus, exstatus, instatus, obstatus, restatus & substatus.</i>
<i>satus</i>	<i>insitus.</i>
<i>ratus</i>	<i>irritus.</i>

III. Ista autem mutantur in hunc modum.

<i>transus</i>	<i>contusus.</i>
<i>ruius</i>	<i>dirutus.</i>
<i>fruitus</i>	<i>defrutus</i> : hinc enim <i>defrutum</i> .
<i>salsus</i>	<i>insulsus.</i>
<i>lanius</i>	<i>illotus</i> : antiquè <i>illutus</i> ; ex quo <i>illutibilis</i> apud Plautum.

Notus, præpositis *ad* & *con*, fit *nitus* ; ut, *agnitus*, *cognitus* : Pacuvius dixit *agnota est soror* ; ex quo *agnoturus* apud Sallustium.

Reliqua Composita sequuntur conditiones Verborum à quibus derivantur ; ut,

<i>condemna</i>	<i>condemnatus.</i>
<i>constitue</i>	<i>constitutus.</i>
<i>conclude</i>	<i>conclusus.</i>

Composita tamen ab *age*, *tange*, *pange* & *frange*, servant vocales simplicium ; ut, *abige-abactus*, *attinge--tractus*, *compinge--compactus*, *effringe--effractus*.

Sunt etiam *recide--recusus*, ex quo *recasurus*, & *occide--occusus*, ex quo nomina *occusus* & *occasio*.

S E C T.

SECT. V.

De Participio Futuri Activi & Neutrius.

Participium Futuri Activi & Neutrius formatur à Participio Præteriti mutando *us* in *urus* ; ut, *amatus*—*amaturus* : *impletus*—*impleturus* : *petitus*—*petiturus* : *auditus*—*auditurus*.

Ista autem fiunt à Participiis inusitatioribus in hunc modum,

existitus
obstitus
restitus
constitus
præstitus

existaturus.
obstaturus.
restaturus.
constaturus.
præstaturus : est & *præstiturus* in usu frequenti.

jutus
latus
argutus
partus
canus

juvaturus.
lavaturus.
arguiturus.
pariturus.
caniturus : *canturus* etiam occurrit.

notus
natus
ortus
mortuus

nosciturus.
nasciturus.
oriturus.
moriturus : Erat enim apud Vetustos *moritus*, teste Prisciano.

Leguntur etiam, *secaturus, frigaturus, sonaturus & emicaturus*; quæ ab antiquis Participiis, *secatus, frigatus, sonatus, & emicatus*.

S E C T. VI.

De Participio Futuri Passivi.

Participium Futuri Passivi formatur apponendo *n* & *du*s Themati; in quartâ Conjugatione *endus*; ut, *ama--amandus: imple--implendus: pete--petendus: audi--audiendus*.

Nota.

1. In tertiâ & quartâ Conjugatione pro *endus* olim erat *undus*; ut, *pete--petundus: audi--audiundus*.

2. *I* mutatur in *e* & *endus* perpetuò in *undus*, in utrâq; figurâ; ut, *i--eiundus: transi--transseundus*.

Est tamen ab *ambi--ambiendus*: dixit Plautus etiam *abiendus*.

3. Participia Futuri Passivi in Neutro Genere posita, sæpè transeunt in Gerundia sive Actionis Nomina; quæ à veteribus artium scriptoribus etiam Supina nominantur: quippe cum omne Passivum Participium sit Supinum, *b. e.* *pigrum*, sive non Activum, id nomen tranfit in Participialia Passivorum Temporum, Præteriti

Præteriti scilicet & Futuri; cujusmodi sunt in;
eo ambulatum; eo ad ambulandum: dignus amatu:
tempus ambulandi.

Gerundiorum autem,

I. Nominativus præponitur Verbo est in
quovis tempore; ut, *colendum est deos: an co-*
lendum sit deos: colendum erat deos: si colendum
esset deos.

II. Genitivus subjungitur quibusdam Nomi-
nibus; ita, *peritus dicendi: tempus ambulandi:*
occafio scribendi. Rarius etiam verbis: dixit
Cornelius Tacitus Annalium secundo; *Plauci-*
nam Augusta monuit Agrippinam infectandi.

III. Dativus vix occurrit; magis enim di-
cimus, *lucus diis colendis sacer* quam *colendo*
deos: utrumq; tamen fortasse rectum.

IV. Accusativus & Ablativus subjunguntur
quibusdam Præpositionibus; ita, *ad ambulan-*
dum: inter cœnandum: ab ambulando: in cœnan-
do: fessus scribendo, h. e. ex scribendo.

Habent autem Activa Gerundia non inele-
ganter post se, pro Accusativo; Genitivum
pluralem; ut in, *illorum videndi gratiâ;* quod
apud Terentium est: *Agrorum populandi licen-*
tia: & similibus.

Atq; hætenus de quatuor majoribus Ora-
tionis partibus, sequuntur quatuor minores;
quæ Particularum generali vocabulo compre-
hendi possunt.

CAP. VI.

DE PARTICULIS.

SECT. I.

De Adverbiis.

Adverbia sunt quæ Nominibus, Verbis, Participiis, & sibi invicem apponuntur, ad implendum sensum; ita, *valde clarus: male legit: nimium elatus: satis certo.*

Suntq; quoad Derivativam speciem quintuplicia; Denominativa, Pronominalia, Verbalia, Participialia & Complexa.

I. Denominativa formantur,

i. A Substantivis, idq;

1. Apponendo *atim* loco Terminationis vel Nominativi vel Genitivi Singularis; ut, *verbum-verbatim: nomen-nominatim.*

2. Apponendo *tim* vel Recto, vel loco Terminationis Recti, vel primo casui in *i* finito; ut, *fur-furtim, pars-partim, vir-viritim.*

3. Apponendo *tus* primo casui in *i* finito; ut, *animus-animitus, radix-radicitus.*

4. Supprimendo Ablativam Præpositionem; ut, *forte, jure, diu, noctu*, quæ per Antithesin pro *die* & *nocte*; sicuti etiam *lucē* pro *luce*.

ii. Ab

ii. Ab Adjectivis, per omnes gradus.

i. In Positivo ; idq;

1. Mutando *us* in *e* vel *o* ; ut, *durus*—*durè*,
sedulus—*sedulò*.

2. Mutando Terminationem Genitivi Singularis in *e*, *o* vel *er* ; ut, *ager*—*agrè*, *creber*—*crebrò*, *frequens*—*frequentèr*.

3. Apponendo *ter* primo casui in *i* finito ; ut, *durus*—*duriter*, *felix*—*feliciter*.

4. Apponendo *atim*, *tim* & *tus* ad normam Substantivalium ; ut, *domesticus*—*domesticatim* : *uber*—*ubertim* : *divinus*—*divinitus*.

5. Mutando terminationes numerorum Cardinalium in *ies* ; ut, *decem*—*decies* : *nulle*—*millies* : antiquè in *iens* ; ut, *decies*, *milliens*.

Cujus formæ sunt *tot*—*toties*, & *quot*—*quoties* : antiquè *totiens* & *quotiens*.

ii. In Comparativo accipiendo Rectum Neutrum ; ut, *durius*, *amplius*, *fortius*.

Nota.

Recti Neutrales Positivorum & Superlativorum nonnunquam Adverbiascunt ; ut, *multum*, *ingens*, *plurimum*, *primum*. Sallustius dixit *recens scripsi*, pro *recenter*.

iii. In Superlativo mutando *us* in *e* vel *o* ; ut, *maximus*—*maximè*, *primus*—*primò*.

II. Pronominalia formantur,

1. Apponendo *atim* loco Terminationis Genitivi ;

nitivi; ut, *mei--meum, tui--tuum, sui--suum, nostri--nostrum, vestri--vestrum.*

2. Suppresso Substantivo & Ablativa Præpositione; ut, *quo, quâ, hâc, illâc, hîc, illic, quoquam, quâquam.*

Sunt autem *hinc, illinc* & *isthinc* ab Ablativo antiquo *hic* per Epenthesein consonantis *n*: at *huc, illuc, isthuc* antiqui Accusativi sunt, neutriusq; generis, qualia adhuc & hucusque.

III. Verbalia sunt huiusmodi; *vide, age, apage*: Item *sodes, sis, sultis*, quæ contracta sunt, pro *si audes, si vis, si vultis*. Huc spectare videntur etiam *en* & *ecce*; nam vim habent Activorum Verborum; ut in, *en illum, ecce eum*, pro quibus contractè *ellum* & *eccum*.

IV. Participialia formantur ad normam Denominativorum; ut, *strictus--strictè, amans--amantèr.*

Nisi quod in Participiis Præteriti *us* frequenter convertitur in *im*; ut, *passus--passim, tractus--tractim.*

V. Complexa Adverbia sunt quæ constant ex pluribus vocibus conjunctis; ut, *quamobrem, quapropter, revera, scilicet, videlicet, illico*, quod pro *in loco*, & similia.

Sunt etiam nonnulla, quæ ex Conjunctionibus, Præpositionibus & Interjectionibus aliquando sunt Adverbia; cuiusmodi sunt, *quando, ultra, clam, hem, amabo.*

S E C T. II.

De Conjunctionibus.

Conjunctiones sunt quæ Orationem Conjungunt.

Quarum præcipuæ sunt; *Et, ac, atq; que, quoq; etiam, ve, vel, aut, neque, neve, dum, nedum, nam, namque, enim, etenim, quidem, equidem, siquidem, verum, vero, enimvero, verumenimvero, sed, at, ast, autem, si, sive, sin, nisi, quia, quod, quippe, quoniam, quandoquidem, quum, quando, modo, dummodo, quin, alioquin, tam, quam, præterquam, tum, tunc, præterea, propterea, quapropter, quocirca, eo, ideo, idcirco, igitur, ergo, itaq; quamobrem, quare, an, num, utrum, necne, necnon, dein, deinde, deinceps, denique, proin, proinde, etsi, tametsi, etiamsi, quamvis, quamquam, licet, tamen, attamen, verumtamen, saltem, tandem, demum.*

Nota.

1. Istæ sunt Subjunctivæ semper; *enim, autem, vero, quidem, quoque; ut, dixit enim Tullius, dixit autem Tullius, &c.*
2. Istæ autem modo Præpositivæ, modo Subjunctivæ; *ergo, igitur, itaque, equidem; ut, ergo dixit Tullius, vel dixit ergo Tullius, &c.*
3. *Neque, neve, sive & nisi* sæpe contrahuntur per Apocopen in *nec, neu, seu, & ni.*

4. *Que,*

4. *Que, ve, dum, nam, cum* Interrogativo & Dubitativo Adverbio *ne* adjiciuntur finibus vocum; *ita, dixitque, scribitve, agédum, ubinam, egone?*

S E C T. III.

De Præpositionibus: atq; imprimis de Casualibus.

PRæpositiones sunt quæ aliis vocibus præponuntur.

Suntq; vel Casuales vel Loquelares.

Præpositiones Casuales sunt quæ Casibus inserviunt.

Suntq; vel Accusativæ, vel Ablativæ, vel deniq; modo Accusativæ, & modo Ablativæ.

I. Præpositiones Accusativæ sunt quæ præponuntur Accusativis: suntq; istæ,

Ad, penes, adversus, cis, citra, circiter, extra, erga, apud, ante, secus, supra, trans, versus, ob, infra, per, circum, circa, contra, juxta, inter, & intra, uls, ultra, præter, propter, post, pone, secundum, & subtus; ut, ad regem, penes regem, adversus regem, cis montem, &c.

Accedunt & Composita, *inante, exante, in super, circumsecus & quoad.*

II. Præpositiones Ablativæ sunt quæ præponuntur Ablativis: Suntq; istæ, *a, ab, abs, absq; coram, cum, de, e, ex, præ, pro, sine, tenus; ut, a me,*

me, ab illo, abs te, absq; gladio, &c.

Tenus autem frequenter apponitur Genitivo Plurali; ut, *genatim tenus*: Attamen pectoribus *tenus* apud Ovidium est. Paulus Jurisconsultus posuit etiam *super pecuniâ*: Et Vitruvius ex duodecim Signorum more Græcorum, quibus Genitivus est pro Ablativo.

III. Præpositiones modo Accusativæ & modo Ablativæ sunt; *in*, *sub*, *subter*, *super*, *palam*, *clam* vel *clanculum*.

E quibus *in*, *sub* & *super* denotantes motum ad locum Accusativæ sunt, alias Ablativæ; ut *in*, *pergo in montem*, *sum in monte*: *pergo sub umbram*, *sum sub umbrâ*: *venit super montem*, *stat super monte*.

Super, etiam cum significat *supra* Accusativa est; ut, *Sol est super terram*, *lapis autem super terrâ*. Licet tamen dicere *lapis est super terram*. *Super* autem quum significat *de* perpetuo Ablativa est; ut, *multa super Priamo rogans super Hectore multa*.

Reliquæ indifferenter vel Accusativæ sunt vel Ablativæ: dicimus enim *subter terram* vel *terrâ*: *palam omnes* vel *omnibus*: *clam* vel *clanculum parentes* vel *parentibus*.

Nota.

1. *Tenus* semper fere postponitur; ut, *calo tenus*, *genuum tenus*: *Versus* etiam frequentius; ut, *Romam versus*, *Urbem versus*.

Cum

142 *De Analogia Latina Linguae.*

Cum autem semper postponitur Pronominibus Substantivis; ut, *mecum, tecum, secum, nobiscum, vobiscum.* Et Adjectivis *qui & quis* nonnunquam; ut, *quocum vel cum quo, quibuscum vel cum quibus.*

2. *Usque, prope, procul & pridie* magis Adverbia sunt quae ræpositiones; est enim *Romam usq; pro ad Romam usque: prope urbem pro prope ad urbem: procul urbe pro procul ab urbe, & pridie Kalendas pro pridie ante Kalendas.*

S E C T. IV.

De Immutatione Casualium in Compositis.

Immutantur Casuales in Compositis ad sequentes fere regulas.

I. *Ad* mutat *d* in sequentem Consonam, ubi ea est, *b, c, f, g, p, s, t,* vel Liquida; ut in, *abibit, accedit, affert, aggerit, apponit, assumit, attendit, alloquitur, ammonitus, annotat, arrigit.*

At sequente *q* in *c*; ut, *acquirat.*

Nota.

1. *Ad* sequente *s*, interdum amittit *d*; ut in, *astat & aspicit.*

2. *Pro ad olim erat ar*; ut, *arvocatus pro advocatus: arcire* in usu manet.

II. *Trans* amittit *ns*, sequente *d* vel *j* consona;

sonâ; ut in *traditus* & *trajectus*: interdum etiam sequente Liquidâ; ut in, *tralatus*, *trames*, *tranavit*.

III. *Ob* mutat *b* in sequentem consonam, ubi ea est, *c*, *f*, *g*, vel *p*; ut in, *occidit*, *offert*, *ogganit*, *opprimit*.

Nota.

1. *Ob* interdum amittit *b*; ut in, *omittit* & *operit*; quæ pro *obmittit* & *obperit*.

2. Erat etiam *obs* apud Vetustos, ex quo obsolevit & obsoletus, obscurus & obscærus: est etiam ostendit tanquam obfendit.

IV. *Per* & *inter* mutant *r* in *l* sequente *l*; ut in *pellucidus* & *intelligo*.

Item *por*, quod per Metathesin pro *pro*; ut in, *pollicitus*, *pollutus* & *polluxit*. Est etiam possidere tanquam porfidere.

V. *Circum* aliquando mutat *m* in *n*; ut in, *circumdatus* & *circumcisus*: interdum amittit *m*; ut in *circuit* & *circuitus*.

VI. *Post* sequente *m*, interdum amittit *st*; ut in, *pomærium* & *pomeridianus*.

VII. *Ab* præponitur incipientibus à vocali & sequentibus consonis, *a*, *g*, *j* consonâ & Liquidis; (*a* autem incipientibus aliter); ut in, *abigit*, *abhorret*, *abduoit*, *abgregat*, *abjurat*, *ablêgat*, *abmittit*, *abnuvit*, *abrogat*; *abs* deniq; incipientibus à *c* & *t*; ut in, *abscondit* & *abstrudit*.

Nota.

Nota.

1. *Ab* ante *f* in *au* mutatur; ut in, *aufert*, *aufugit*.

2. *Asportat* pro *absportat* est; extritâ *b*: uti etiam *aspellit* pro *abspellit*.

VIII. *Cum* migrat in *con*; ut in *condit*.

IX. *Con* & *in* mutant *n* in sequentem consonam, ubi ea est *l* vel *r*; ut in, *colligit*, *illacrymat*; *corrigit*, *irrigat*. Et in *m*; sequente *b*, *p* vel *m*; ut in, *combibit*, *imbibit*: *comprimit*, *imprimat*: *committit*, *immittit*.

Sequente autem vocali; *con* amittit *n*; ut in, *coërcet* & *cohibet*: attamen *urit*, *comburit*.

Nota.

Pro *in* erat apud antiquos *indo*, *endo*, *indu* vel *indi*, à quo *indoitium* pro *initium* & *induperator* pro *imperator*: *indigena* adhuc in usu est quod tanquam *ingena*. Qui ei *endo jure im adducit*; in duodecim Tabulis erat.

X. *Ex* præponitur incipientibus à vocali & sequentibus consonis, *c*, *p*, *q*, *s*, *t*, (*e* autem incipientibus aliter); ut in, *eximit*, *exhibet*, *excidit*, *exprimit*, *exquirat*, *extendit*.

Nota.

1. Præcedente *e* duplicatur *f*; ut in, *effert*, *effugit*.

2. *S* non scribitur à nonnullis post *x*; ut in, *excribit*

excribit & exul, quæ pro *exscribit & exsul*: magis tamen scribendum.

XI. *Sub* mutat *b* in sequentem consonam, ubi ea est *c, f, g, m, p* vel *r*; ut in, *succedit, suffert, suggerit, summittit, supprimit, sicripit.*

In *s* etiam frequenter sequente *c, p*, vel *r*; ut in, *suscipit, suspendit, sustinet.*

Nota.

Sub aliquando amittit *b*, sequente *f*; ut in, *suspiciatur & suspicio.*

S E C T. V.

De Præpositionibus Loquelaribus.

PRæpositiones Loquellares sunt quæ non exstant citra Compositionem: suntq; istæ.

I. *Dis*; in quâ *s* eliditur, sequentibus, *d, f, g, j, v* & Liquidis: ut in, *diducit, differt, digerit, dijudicat, divertit, diligit, dimanat, dinumerat, dirigit.*

Nota.

Præcedente *dis* duplicatur *f*: ut in, *differt & diffundit.*

II. *In* Privativa; in quâ *n* mutatur ad normam Casualis *in*: ut in, *impius & illasus.*

III. *Am*; in quâ *m* mutatur in *n*, sequente

L

c, f,

c, f vel q: ut in, anceps, anfractus & inquiris.

Nota.

Am; olim erat inter Casuales: dicebant enim vetusti, *am urbem, am segetes, & similia.*

IV. *Re,* quæ sequente vocali assumit *d;* ut in, *redit & redamat.*

Est autem *refert* tanquam *reifert* auctore Festo: quare penultima syllaba longa est, ubi *commodare* significat.

V. *Se;* quæ sequente vocali itidem assumit *d;* ut in, *seditio.*

Est etiam *so* pro *se;* ut in, *solicitus, socors, sospes, & sobrius:* est enim *sobrius* tanquam *soebrius,* & *sospes* tanquam sine metu, nam *spes* etiam metum signat.

VI. *Ve;* quæ *parum* vel *male* significat: ut in, *vesanus, vegrandis, Vejupiter.*

SECT. VI.

De Interjectionibus.

INterjectiones voces sunt ab animo perturbato provenientes & interpellantes orationem: Suntq; duum generum.

I. Inarticulati strepitus, qui ad pecudum linguam accedunt: ut, *hei, hoe, hoi, heu, ehui, ho, eho, ohe, o, io, ah, oh, hui, hem, ehem, proh, va, vah, arat, st, au, ha, ha, he, evax, evæ, phy.*

II. Aliæ

II. Aliæ partes Orationis; ut, *malum! infandum! apage! amabo! Papa!* Est autem *papa* idem quod *tata*: effingitur enim à *pater*, ut *mamma* à *mater*.

Atq; hæc quidem de Orationis partibus earumq; etiam Syntaxi quatenus à vernaculo loquendi usu Latinus Sermo non discedit: Sequuntur Idiomata.

C A P. V.

De Idiomatibus Latinis.

S E C T. I.

De Idiomatibus per Solæcophanes.

Idiomata quædam sunt loquendi formulæ Latinæ Linguae propriæ; ex quibus dictionum varietas, color & elegantia.

Suntq; vel per Solæcophanes, vel per Antiptosin vel per Ellipsin.

Idiomata per Solæcophanes sunt,

I. Ubi Appositum à proprio supposito ad aliud remotius attrahitur: ut in, *amantium ira amoris redintegratio est. Non omnis error stultitia dicenda est. Homines tænetur illum globum quæ terra dicitur.*

L. 2

II. Ubi

II. Ubi Appositum declinatur ad id quod in supposito intelligitur, neglectâ naturâ vocis: ut in, *iste scelus me perdidit: quisque parabant: turba ruunt: absente nobis: nostros vidisti flentis ocellos: ex tuo ipsius animo: in Galliâ tria millia cæsi: Idem quod ii, apud Celsum est.*

S E C T. II.

De Idiomatibus per Antiptosin.

Idiomata per Antiptosin hujusmodi sunt.

I. Nominativus ponitur aliquando pro Vocativo: siquidem dixit Ovidius, *O multum miseri meus illiusq; parentes*: Et Plautus, *mi Libane, meus ocellus*: Est autem, *O Deus* Antiptosis perpetua; ex imitatione Græcorum quibus plerumq; in Vocativo ὦ θεός, honoris gratiâ, quo vitetur familiaritas quæ in Vocativo est.

II. Genitivus usurpatur,

1. Pro Dativo in istis frequenter:

similis hujus.

par hujus.

affinis hujus.

commune omnium.

privatum singulorum.

singularis

*singulare ejus.
proprium stultorum.*

2. Pro Accusativo in istis frequentius.

reminiscor hujus.

*memini hujus: Plautus dixit, de pallâ me-
mento.*

recordor hujus.

obliviscor hujus.

misereor hujus.

miseresco hujus: est & miseresco huic.

interest hujus

refert hujus } *subaudi tamen negotia.*

Sic *patiens laborum.*

metuens deorum, & similia.

Erant & hujusmodi apud vetustos:

esurio panis.

sitio vini.

fastidio hujus.

vereor hujus.

3. Pro Ablativo in istiusmodi frequenter.

accuso te hujus.

postulo te hujus.

insimulo te hujus.

arguo te hujus.

condemno te hujus.
 absolvo te hujus.
 moneo te hujus.
 abstineo hujus.
 largus lacrymarum.
 felix animi.
 devius equi.
 purus sceleris.
 integer vite.
 dives pecoris.
 lactis abundans.
 alienum consilii.
 despiebam mentis.
 crucior animi.
 desine querelarum.

In istis autem perpetuo.

pudet me hujus.
 piget me hujus.
 tadet me hujus.
 patet me hujus.
 miseret me hujus.
 aequi & boni consulo.
 pendo te pili.
 habeo te nihili.
 facio te minimi.
 astimo te parvi.

Vendidi pluris: Lucilius tamen dixit
 plure foras vendunt: Et Cicero plure
 venit.

quanti

quanti constitit.

tanti constitit.

emi minoris.

*Venit mihi in mentem tui : huc spectat, areola
longa pedum denum, apud Columellam.*

Nota.

Nomina primæ & secundæ Declinationis,
præsertim autem quæ sunt Urbium propria, ha-
bent Genitivum pro Ablativo frequenter : ut,
in

terra procumbit.

humi jacet.

non est domi.

belli clarus.

militia fortis.

Creta visus.

habitavit Rhodi.

fuit Roma & Londini.

III. Dativus usurpatur,

I. Pro Accusativo in istis.

jubeo tibi hoc.

impero tibi hoc.

præcipio tibi hoc.

suadeo tibi hoc.

placeo tibi.

indulgeo tibi : Terentius dixit, nimis

me indulgeo : fortasse tamen me con-

tractum est ex mebe.

152 De Analogia Latina Linguae.

commodo tibi.
 parco tibi.
 studeo literis.
 noceo tibi.
 ignosco tibi.
 faveo tibi.
 indignor tibi.
 succenseo tibi.
 irascor tibi.
 patrocinator tibi.
 auxiliator tibi.
 gratulor tibi.
 servio tibi.
 consulo tibi.
 invideo tibi.
 famulor tibi.
 credo tibi hoc.
 fido tibi.
 obtempero tibi.
 obediō tibi.
 pareo tibi.
 dolet tibi.

Hujusmodi sunt & multa composita: ut,
 satisfacio tibi.
 maledico tibi: est & maledico te, h. e.
 ex secro: sic etiam benedico.
 praesto tibi.
 adsum exercitui: Plautus tamen dixit
 adest ad exercitum.

Huc

Huc pertinet & geminatus Dativus: ut,

*ero tibi patri; pro in patrem.
dedit mihi vestem pignori; pro in pignus.*

Istiusmodi etiam subjungitur elegantius
Dativus quam Accusativus.

*blandior tibi.
adulor tibi.
palpor tibi.
obtrecto tibi.
miseretor tibi; melius tamen sui.
exprobrotibi.
moderatur affectui.
temperat lingua.
peccavit omnibus.
deliquit illi.
convitiatur illi.
struit illi insidias.
peculatur illi.
moechatur illi.
medicatur illi.
medetur morbo.
prastolatur illi.
amulatur illi.*

II. Pro Ablativo in huiusmodi.

*abstulit mihi argentum.
suspectus mihi fuit.*

nulli

nulli alii rei improbus.
 invitum qui servat idem facit occidenti.
 miscet vinum aqua.
 luci me mittere potuit.
 effugit vesperi.
 fuit ruri.
 vixit Tiburi.
 habitat Carthagini.

Sunt etiam hujusmodi;
 altercor tibi & tecum.
 certo tibi & tecum.
 pugno tibi & tecum.
 luctor tibi & tecum.
 sermocinor tibi & tecum.

IV. Accusativus pro Ablativo in hujusmodi.

dolet caput.
 rubet capillos.
 cetera probus.
 latus sex pedes.
 regnavit sex annos.
 distat sex stadia.
 induit se calceos.

Est etiam Accusativus pro Genitivo in, id genus homines; adolescens id etatis, & similibus ejus generis.

V. Ablativus pro Accusativo in istis plerumque.

fungor

fungor vitâ: Justinus dixit, *diem fungitur*.
fruo otio: Terentius dixit, *ingenium frui*.
utor amico: Terentius dixit, *operam abutitur*.
potior voto: est & *potior votum* & *voti*.
vescor carne: Justinus dixit, *vescor glandem*.
nitor baculo, vel *in baculum*.
pluit sanguine, vel *sanguinem*.
egeo pecuniâ: vel etiam *pecunia*.
carceo morbo: Plautus dixit, *id quod amo carceo*.

SECT. III.

De Idiomatibus per Ellipsin.

I Diomata per Ellipsin sunt fere omnia suppressis Præpositionibus. Atque

I. *Ad post* Vocabula motûs ad locum plerumque supprimitur; ut in, *eo domum, proficiscor Romam*.

II. Huc spectat & Prius supinum, quod est singularis Accusativus Participialium quartæ Declinationis, poniturque post Vocabula motûs loco Infinitivi Activi & Neutrius, interdum etiam Passivi; ut in, *eunt spectatum*, h. e. *ad spectatum*. Siquidem Plautus dixit plene, *pater huc me misit ad vos oratum meus*: neque enim distinguendum est post *vos*.

III. *Ad etiam* supprimitur post *Interest* & *Refert*, sequentibus *cujâ, mea, tua, sua, nostra, vestra*,

vestra, auctore Donato : ut, *cujus interest, interest mea, refert tua* : h. e. *ad ulanegoria*.

IV. *Ad* supprimitur etiam ante mensuram Magnitudinis & Spatii, & *per* ante mensuram Temporis : ut in, *longus sex pedes, distat sex stadia ; regnavit sex annos ; hyemem totam stertis*.

Est etiam *dolet caput*, tanquam *ad caput* : *habet capillos*, tanquam *ad capillos* : *cetera probus*, tanquam *ad cetera* : & *induit se calceos*, tanquam *ad calceos* : quæ etiam ponuntur per Antiptosin Accusativi pro Ablativo, sicuti superius dictum est.

V. *Propter* supprimitur in hujusmodi multis, *queritur servitutem ; flet patrem ; doleo vicem tuam ; ardebat Alexin ; olet unguenta*.

VI. Modus, Causa & Instrumentum, aliquando etiam Descriptio alicujus Personæ vel rei ponuntur in Ablativo, Præpositionibus suppressis ; ut,

nomine Grammaticus, h. e. *in* vel *à*.

pallidus irâ, h. e. *ex*.

ense percussus, h. e. *ab*.

vir magno animo, h. e. *cum*.

arbor minutis ramis, h. e. *cum*.

Sallustius dixit plenè, *cum spe bonâ adolescentes* : Item Ennius, *cum pulcris animis Romana juvenus*.

VII. *Opus, usus, dignus & Comparativus* gradus Ablativum post se habent suppressis Præpositionibus ; ut,

opus est argento. }
 usus est nummi. } h. e. ab, vel de.
 dignus honore, h. e. de.

Major Alexandro, h. e. pra: Virgilius dixit,
 ante alios immanior omnes: Apulcius etiam se-
 nior pra ceteris. Dicit tamen potest alio modo
 argentum opus est, dignus honoris, & major quam
 Alexander.

VIII. Ablativus dicitur Absolutus ubi duo
 vel plures Ablativi, qui à sententiâ non depen-
 dent, concurrunt, suppressâ Præpositione cum;
 ut in, magistro docente tu discis; imperantibus
 Augusto & Tiberio pax erat.

IX. Huc spectat & Posterius supinum, quod
 est Ablativus singularis Participialium quartæ
 Declinationis, poniturq; post Nomina Adje-
 ctiva, subintellectâ Præpositione in vel de, loco
 Infinitivi Passivi, interdum etiam Activi &
 Neutrius; ut in, dignus spectatu, h. e. de specta-
 tu, & turpe dictu, h. e. in dictu.

In Exclamativâ sententiâ sæpe supprimitur
 aliquod Verbum, præsertim post, o, pro, &
 heu; ut, me miserum! subaudi, sentio: ô curas
 hominum! subaudi, cernite: pro fidem Deum!
 subaudi, obsecro: heu stirpem invisam! subaudi,
 odi, vel aliquid tale.

Quoniam autem per universam Grammati-
 cam Figurarum usus tum maximus tum frequen-
 tissimus est, de his quoque sequenti Capite con-
 suetâ brevitate agamus.

CAP. VII.

De Figuris Grammaticis.

S E C T. I.

De Figuris Dictionis.

Figura est quævis immutatio sive variatio in Oratione, ex consuetudine tamen Latine loquentium orta.

Estq; in Dictione, Constructione, & Sensu.

Sunt autem præcipuæ dictionis Figure (quæ & Metaplasmī dicuntur) duodecim istæ.

I. Antithesis, quæ immutat literas, præsertim quæ sunt similis soni; ut, *nausea* pro *nautea*: *pulsat* pro *pulsat*: *dii* pro *dei*: *honos*, *labos*, *arbos*, pro *honor*, *labor*, *arbor*.

Erant etiam apud vetustos *plurima*, *pignosa* & *Fusii*, pro *plurima*, *pignora* & *Furii*.

II. Archaismus, qui est vocis forma antiqua: ut, *servos* pro *servis*: *ollus* pro *ille*: *volt* pro *vult*: *auras* pro *aura*: *magnai reipublicæ gratiâ*, pro *magna reipublica gratiâ*.

III. Hellenismus, qui est Dictionis forma Græcanica: ut, *planetes* pro *planeta*: *Helene* pro *Helena*: *Samos* pro *Samus*: *Platon* pro *Plato*. Et multos illic *Hectoras* esse puto, pro *Hectores*.

IV. Meta-

IV. Metathesis, quæ transponit literas; ut, *pistris* pro *pristis*, *columnus* pro *cornibus*.

V. Tmesis, quæ discindit Dictionem: ut, *super tibi erunt*, pro *supererunt tibi*: quæ mecumq; vocant, terra, pro *quacumq; terra me vocant*: *cere comminuit brum*, apud Lucilium, ridiculum est.

VI. Anastrophe, quæ Dictionem & discindit & invertit: ut, *i pra* pro *prai*: vel invertit tantum; ut, *tanta te independent mala*, pro *in te pendent*.

VII. Prosthesis, quæ apponit aliquid Dictionis initio; ut, *stlata* pro *lata*: Erant vetustè etiam *stlis* & *stlocus*, pro *lis* & *locus*.

VIII. Aphæresis, quæ aufert aliquid Dictionis initio; ut, *edepol*, *ecastor*, pro *medepol* & *mecastor*: *natus* & *navus* pro *gnatus* & *gnavus*: Sunt enim *cognatus* & *ignavus* tanquam *congnatus* & *ingnavus*; uti etiam *ignotus* & *ignarus*, tanquam *ingnotus* & *ingnarus*: siquidem vetusti dicebant *gnascor* & *gnosco* pro *nascor* & *nosco*.

IX. Epenthesis, quæ interponit aliquid in Dictionis medio; ut, *relligio*, *relliquia*, *rettulit*, pro *religio*, *reliquia*, *retulit*.

X. Syncope, quæ aufert aliquid Dictionis finis; ut, *amarier* pro *amari*: *egomet* pro *ego*: *hosce* pro *hos*.

XII. Apocope, quæ aliquid abscindit de medio; ut *dispi* *amasti* Dictionis pro *dispiisti* *amavisti*.

XI. Paragoge, quæ apponit aliquid Dictionis finis &c.

C A P. VII.

De Figuris Grammaticis.

S E C T. I.

De Figuris Dictionis.

Figura est quævis immutatio sive variatio in Oratione, ex consuetudine tamen Latine loquentium orta.

Estq; in Dictione, Constructione, & Sensu.

Sunt autem præcipuæ dictionis Figure (quæ & Metaplasmi dicuntur) duodecim istæ.

I. Antithesis, quæ immutat literas, præsertim quæ sunt similis soni; ut, *nausea* pro *nautea*: *pulsat* pro *pulsat*: *dii* pro *dei*: *honos*, *labos*, *arbos*, pro *honor*, *labor*, *arbor*.

Erant etiam apud vetustos *plurima*, *pignosa* & *Fusii*, pro *plurima*, *pignora* & *Furii*.

II. Archaismus, qui est vocis forma antiqua: ut, *servos* pro *servus*: *ollus* pro *ille*: *vult* pro *vult*: *auras* pro *aura*: *magnai* *reipublicæ* *gratiâ*, pro *magna* *reipublica* *gratiâ*.

III. Hellenismus, qui est Dictionis forma Græcanica: ut, *planetes* pro *planeta*: *Helene* pro *Helena*: *Samos* pro *Samus*: *Platon* pro *Plato*. Et multos illic *Hectoras* esse puto, pro *Hectores*.

IV. Meta-

IV. Metathesis, quæ transponit literas; ut, *pistris* pro *pristis* *Y* *columnus* pro *corulus*.

V. Tmesis, quæ discindit Dictionem: ut, *super tibi erunt*, pro *supererunt tibi*: quæ mecumq; vocant terra, pro quacumq; terra me vocant: *cere comminuit brum*, apud Lucilium, ridiculum est.

VI. Anastrophe, quæ Dictionem & discindit & invertit: ut, *i pra* pro *prai*: vel invertit tantum; ut, *tanta te impendent mala*, pro *in te pendent*.

VII. Prosthesis, quæ apponit aliquid Dictionis initio; ut, *stlata* pro *lata*: Erant vetustè etiam *stlis* & *stlocus*, pro *lis* & *locus*.

VIII. Aphæresis, quæ aufert aliquid Dictionis initio; ut, *edepol*, *ecastor*, pro *medepol* & *mecastor*: *natus* & *navus* pro *gnatus* & *gnavus*: Sunt enim *cognatus* & *ignavus* tanquam *congnatus* & *ingnavus*; uti etiam *ignotus* & *ignarus*, tanquam *ingnotus* & *ingnarus*: siquidem vetusti dicebant *gnascor* & *gnosco* pro *nascor* & *nosco*.

IX. Epenthesis, quæ interponit aliquid in Dictionis medio; ut, *relligio*, *relliquia*, *rettulit*, pro *religio*, *reliquia*, *retulit*.

X. Syncope, quæ aufert aliquid Dictionis + fini; ut, *amarier* pro *amari*: *egomet* pro *ego*: *hosce* pro *hos*.

XII. Apocope, quæ aliquid abscindit de + *audio*; ut *dicti*, *amasti* Dictionis pro *disisti* *amavisti*.

XI. Paragoge, quæ apponit aliquid Dictionis fini &c.

Dictionis fine; ut, *dic* pro *dice*: *peculi* pro *peculij*. Nota.

Apostrophe Apocopen notat, ita, *dixin'*? *audin'*? *men'*?

S E C T. IV.

De Figuris Constructionis.

PRæcipuæ Constructionis Figuræ (quæ & schemata dicuntur) sunt duodecim istæ.

I. Solæcophanes, quod Solæcismo simile est: ut, *turba ruunt*, *gens armati*: *globus qua terra dicitur*.

II. Anacoluthon, quod est ubi oratio est inconsequens, hoc est, ubi sequentia non respondent superioribus: ut, *multa sunt causa quamobrem*; *omnes nos quibus est alicunde aliquis objectus labor*, *omne quod est interea tempus priusquam id rescitum est*, *lucro est*.

III. Archaismus, qui est antiqua sententiæ structura: ut, *carco parentes meos*, pro *parentibus meis*: *nimis me indulgeo*, pro *mibi*: *quid tibi tactio meam?* pro *quid tangis meam?*

IV. Antiptosis, quæ est casuum immutatio: ut, *it clamor cælo*, pro *ad cælum*: *fitio vini*, pro *vinum*: *id genus homines*, pro *eius generis*: *desine mollium tandem querelarum*, pro *à mollibus querelis*: quæ Antiptosis est cum Hellenismo.

V. Enallage,

V. Enallage, quæ est immutatio vocum vel Accidentium; ut, sic *vita erat*, pro talis: *pateris bibimus & auro*, pro aureis pateris: Hinc *populum late regem*, pro regnantem: *pectora percussit*, pro pectus: *miles fame confectus*, pro milites confecti: *arma capiunt*, pugnant, vincunt, pro ceperunt, pugnauerunt & vicerunt: id *atatis erat*, pro eâ atate.

VI. Hypallage, quæ est sententiæ inversio; ut, *dare classibus austros*, pro classes austris: *moriamur & in media arma ruamus*, pro in media arma ruamus & moriamur.

VII. Hyperbaton, quod est nimia verborum transpositio: ut, *vitiis nemo sine nascitur*, pro nemo sine vitiis nascitur.

VIII. Ellipsis, quæ omittit quid, stante tamen sensu; ut, *quid ita fecisti?* pro propter quid: *pallidus irâ*, pro ex irâ: *tamquam rem tam negligenter agere?* pro agere potuit.

IX. Zeugma, quod est ubi vox semel posita, eadem intellectu resumitur; ut, *Alexander rex Græciæ, & Darius Persarum: Græci Persas, Romani Græcos subegere.*

X. Syllepsis, quæ est ubi vox eadem mutatis Accidentibus intellectu resumitur; ut, *caper tibi salus, & hæc: maritus & uxor irata est: Ego, & tu scribis.* Genus tamen dignius plerumq; comprehendit indignius & personâ dignior indigniorem; ut, *pater & mater mortuus: tu & exercitus vales.*

Nota.

Syllepsis frequenter evitatur; ellipsi vocis *negotia*; præsertim in inanimatis; ut in, *archi & calami quæ fregisti*, apud Maronem.

Interdum etiam in Animatis; ut in, *Chamaeleon & polypus sunt glabra*, apud Solinum.

XI. Afsyndeton, quod est conjunctionum defectus; ut, *velit nolit scire difficile est*, pro *utrum velit an nolit*.

XII. Polysyndeton, quod contra est conjunctionum excessus; ut, *ego pol quoq; etiam timida sum*.

S E C T. III.

De Figuris Sensûs.

PRæcipuæ Figuræ Sensûs (quæ & Tropi dicuntur) sunt duodecim istæ.

I. Metaphora, quæ est translatio vocis à proprio sensu in similem; ut, *caput montis*, pro *cacumen*: *flumen eloquentia*, pro *copia*.

II. Catachresis, quæ est Metaphora dura, prope tamen necessaria; ut, *naves ædificant*: *parricida fratris*.

III. Allegoria, quæ est Metaphora per integram sententiam vel etiam Orationem; ut, *nodum in scirpo quæris*, h. e. *vitium ubi nullum est*.

IV. Me-

IV. Metonymia, quæ est translatio vocis à proprio sensu in sensum ejus ad quam quoquo modo refertur; ut, *epotum poculum*, pro *vinum* quod in poculo est: *Vulcanum in cornu gerit*, pro ignem (qui ad *Vulcanum* pertinet,) in *laternâ* (quæ ex cornu fit).

V. Metalepsis, quæ est translatio vocis à proprio sensu in contiguum, eumq; vel præcedentem, vel consequentem vel comitantem; ut, *veniam impetravi*, pro *rogavi*: *veniam quaesivi*, pro *impetravi*: *metaq; fervidis evitata rotis*, pro *celeribus*.

VI. Synecdoche, quæ est ubi ex aliquâ insigniori parte totum designatur, & vice versâ, ubi ex toto pars; ut, *os homini sublime dedit*, pro *vultum sublimem*: *pontus in puppim ferit*, pro *fluctus in navem*.

VII. Hyperbole, quæ fidem excedit; ut, *perii, nullus sum*, pro *infelix & miser sum*: *me perdidit*, pro *mihi valde incommodavit*: *beavit me*, pro *valde mihi commodavit*.

VIII. Periphrasis est ubi res una pluribus vocibus describitur; ut, *auras vitales carpit*, pro *vivit*.

IX. Antonomasia, quæ est Periphrasis nominis proprii; ut, *majâ natus*, pro *Mercurius*: *Divum pater atq; hominum rex*, pro *Jupiter*.

Huc pertinet & Epitheton; ut, *Tonans*, pro *Jupiter*: *Atlantiades*, pro *Mercurius*.

X. Antiphrasis, quæ quid contrario nomine designat;

designat; ut, *Parca*, quia *parcit* nemini.

XI. Charentismus, qui est ubi triste quid dictis levamus; ut, *occubuit*, pro *casus est*: indignè, pro *seuè*: *illaudatus*, pro *exsecrandus*.

XII. Ironia, quæ Pronuntiatione intellectum reddit contrarium; ut, *illâ se jactet in anlâ*, h. e. *scdâ speluncâ*.

Atq; hæc de Oratione in communi, tum solutâ tum ligatâ: Carmen sequitur.

 C A P.

CAP. VIII.

De Metris, sive de ratione conficiendi
Carminis.

SECT. I.

De Pedibus.

CArmen est Oratio certis Numeris ligata.

In quo ista tria sunt annotanda; **Pes, Versus & Figura**: **Pes** est pars versûs.

Sunt autem Pedes communiores septem: qui sunt,

I. **Pyrrichius**, qui constat ex duabus Syllabis brevibus; ut, *dēus, vidēt.*

II. **Spondæus**, qui constat ex duabus longis; ut, *vīrtūs, narrāns.*

III. **Jambus**, qui constat ex brevi & longâ; ut, *inērs, amāns.*

IV. **Trochæus**, qui constat ex longâ & brevi; ut, *armā, Romā.*

V. **Tibrachys**, qui constat ex tribus brevibus; ut, *dōminūs, lōgērē.*

VI. **Dactylus**, qui constat ex longâ, & duabus brevibus; ut, *carminā, scribērē.*

M 3

VII. **Anapæ-**

VII. Anapaestus (sive Antidactylus) qui constat ex duabus brevibus & longa; ut, *piēras, redāmans.*

SECT. II.

De Versibus.

Versus est pars Carminis. Sunt autem XV versuum præcipua genera.

I. Hexameter Heroicus; qui constat quatuor prioribus locis ex Spondæis & Dactylis ad libitum dispositis, quinto autem plerumq; Dactylo, interdum Spondæo; & sexto Spondæo semper; ita,

*Armā vī|rūmq̃e cā|nō Trō|ja quī| primūs
ab|ōris.*

*Clarā dē|ūm subō|lēs mā|gnūm Jōvis |acrē-
mentūm.*

N. B.

Ultima cujusvis communis syllaba versūs.

II. Heptameter Archilochius; qui constat quatuor prioribus Hexametri pedibus; & tribus dein Trochæis; ita,

Solvitūr |acrīs hy|ēms grātā vicē |vērīs|ēt Fā|ōnī.

III. Tetra-

III. Tetrameter Heroicus; qui constat quatuor postremis Hexametri pedibus; ita,

Aut Ephe|sum bima|risve Co|rinthi.

IV. Adonicus; qui constat duobus postremis Hexametri pedibus; ita,

Gaudia | pelle.

Pelle ti|morem.

V. Pherecratius; qui est Adonicus, præmisso spondæo, Trochæo vel Anapæsto; ita,

nigris | aquorū | vēnīs.

prōdē|ās nōvā | nūptā.

sīmīlī | surgit ab | ortū.

VI. Pentameter Elegiacus; qui duobus constat, vel Dactylis vel Spondæis & Syllabā longā, & duobus deinde Dactylis cum aliā syllabā longā; ita,

rēs est | solēcī|tī | plēnā tī|mōrīs ā|mōr.

VII. Asclepiadæus; qui amittit ultimam Pentametri syllabam; ita,

Macē|nās ātū|vīs | ēditē | rēgībūs.

168 *De Analogia Latina Linguae.*

VIII. Glyconicus; qui constat duobus postremis Asclepiadæi pedibus, præmisso Spondæo; ita,

Tandem | regia | nobilis.

IX. Dactylicus Archilochius; qui est Pentametri pars postrema; ut,

Discite | iussit, am.

X. Alcmanicus; qui est Archilochius Dactylicus adjecto Anapæsto; ut,

Discite | iussit, am | moniti.

XI. Aristophanicus Anapæsticus; qui habet quatuor locos, constatq; ex Anapæsto, Spondæo & Dactylo ad libitum dispositis; ita,

*Audax | nimium | qui freta | primus.
Ratē tam | fragili | perfida | rupit.*

XII. Iambicus; qui est,
Primò, vel

1. Purus; qui constat ex folijs Iambis; ita,

Suis | et ip|sa Ro|ma vi|ribus | ruit.

Vel

2. Impurus; qui recipit (præsertim in locis imparibus)

imparibus) pro Iambo Spondæum, Tribrachyn, Dactylum vel Anapæstum; ita,

Fortūnā fār|itēs mōtū|is ignāvās | prēmūt.

Lōvīs ēst | dōlōr | quī cōpē|rē cōn|siliūm | pōtēst.

Vel

3. Scazon; qui Spondæum habet etiam in fine; ut,

Nēc fōm|tē prēlūi | cābū|linū.

Secundò, vel

1. Dimeter; qui constat duabus Dipodiis; ita,

O cārminūm | dulcēs nōtæ.

Vel

2. Trimeter (sive senarius); qui constat tribus Dipodiis; ita,

Quī nōs dānnānt | sūnt hīstrō|nēs māximī.

XIII. Alcaicus; qui constat Spondæo & Dactylo, Spondæo & Anapæsto, & duobus deinde Dactylis; ita,

Nūllām | Vārē sū|crā vī|sē priūs | sēvērīs | arborēm.

XIV. Phalencius (sive Hendecasyllabus;) qui constat Spondæo & Dactylo & tribus Trochæis; ita,

Quōquō

Quōquō | diffūgī | ās pā | oēs Mā | bīlī.

Nōstřim | nōm pōsē | rīs | ~~le~~ | sūrē | rādřim.

XV. Sapphicus ; qui constat Trochæo, Spon-
dæo, Dactylo, & duobus Trochæis : adjicitur
etiam Adonicus post quemq; tertium Sapphi-
cum : ut,

Fām sã|tīs tēr|vīs mīvīs | ātquē dīva.

Grândy|nīs mī|sīt pătēr | ēt vǎ|bēntē.

Дѣхтѣ|вѣ|сѣ|сѣдѣ|жѣсѣ|латѣсѣ|ѣсѣсѣ
сѣсѣсѣсѣ|сѣсѣсѣсѣ

SECT. III.

De Figuris in Carmine.

Figuræ sunt quibus voces in Carmine prolatione immutantur.

Suntq; sex istæ.

I. Synalcephe; quæ est extritio finalis vocalis ob sequentem initialem; ut,

Sera nil mis vilita est | craftina | vive hostile.

II. Ecthlipsis; quæ est elisio finalis *m* ob initialem vocalem sequentem : ut,

*Monstrum horrendum in forme ingens cui lumen
ademptum est.*

III. Diære-

III. Diæresis; quæ est syllabæ resolutio; quæ signatur duobus punctis supra scriptis: ut in, *suetus, sylua, miluus, ænus.*

IV. Synæresis; quæ est duarum syllabarum in unam contractio, quæ signatur accentu circumflexo: ut in, *mî pro mihi, prēde pro prebende, & pitûita pro pituita.*

Huc pertinent, *diî, diis, iidem, iisdem, deinde, deerat,* & similia; quorum prolatio est per Synæresin.

V. Systole; quæ est correptio vocalis longæ; ut,

Matri longa decem tulerunt fastidia menses.

VI. Ectasis; quæ est productio vocalis brevis; ut,

Molle meum levibus cōr est violabile telis.

Ille latus nivem molli fultus hyacintho.

PERORA

PERORATIO.

Exhibuimus vobis, Grammaticæ eruditioris alumni, Latinarum Institutionum compendia, novâ quidè methodo, quò tamen licuit temperamento. Dicendi genus fragosum fanè & sterile, forsan etiam nimis inamœnum; præproperum certè: subtraximus enim stylo, quantulumcunq; contulimus arti, contentiq; docendo, eloquentiam & gloriam voluminis aliis reliquimus. Siqua ex brevitate nata obscuritas, suppetias dabit attenta lectio, ipsarum rerum dispositus & iudicium hisce rebus maturum: quæ desiderantur è lætioribus Grammaticorum campis petenda, prout cuiq; otium atq; animus.

F I N I S.

ERRATA.

PAg. 6. lin. 22. lege *harpia*, p. 10. l. 19. l. *ergo*, l. 31.
distingue post *cor*, p. 18. l. 10. l. *spula*, p. 24. l. ult.
dele e, p. 32. l. 13. l. *Cannabim-cannabi*, p. 35. l. 17.
horum partium & horum montium, p. 39. l. antepen. re-
pone *hanc* *Es*, p. 74. l. 2. lege *Adjectivum*, p. 76. l. 17.
l. *erat*, p. 111. l. 5. l. (*est & calcia-disculcia*) injectis pa-
renthescos notis, p. 152. l. 2. l. *exsecror*. Quæ leviuscu-
la sunt, benèvoli Lectoris diligentie permittimus.

*Catalogus Librorum qui prostant venales
apud N. Simmons, ad Insignia Principis
in Cœmeterio D. Pauli.*

VOSSIIUS in Supplementum Vul-
gares Grammatices Contractus.
Ab *Daw. Leeds* provehendæ Literaturæ
in Scholâ *Buriensis* Studio.

Nonnulli è *Luciani* Dialogis Selecti, &
Scholiis illustrati ab *Edwardo Leeds*.

English Examples to be turned into
Latin, beginning with the Nominative
Case and Verb as 'tis varied through all
Modes and Tenses; and after fitted to all
the Rules of Grammar.

Fons Scarburgensis: sive, Tractatus de
omnis Aquarum generis Origine ac Usu
Particulariter de Fonte Minerali apud
Scarborough in Comitatu *Eboracensi Angliæ*
Item Dissertationes variæ tam Philosophicæ
quàm Medicinales. Autore *R. Wittie*.

les
ipis

ul-
tus
ura

, &

int
tiv
hal
oal

s de
Ufu
apu
glia
oph
tie.